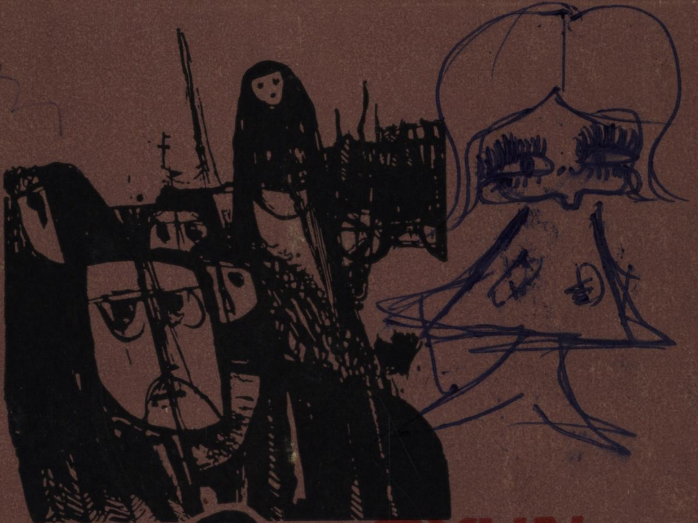
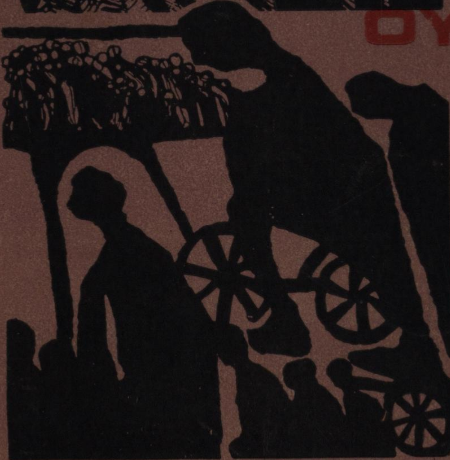
meşelik

ilhan püskülüoğlu



OYUN





AYDINLIK
YAYINEVİ

Aydınlık Yayınevi
Oyun dizisi: 1

Kapak kompozisyonu: Turgay SAY
Sayfa düzeni: Atilâ YÜCELAL
Kapak baskısı: HİLÂL Matbaası
Dizgi — baskı: ÇELİKCİLT Matbaası

İstanbul 1968

MEŞELİK

— O Y U N —

İLHAN PÜSKÜLLÜOĞLU



AYDINLIK
YAYINEVİ

P. K. 1116 — İSTANBUL

Yazarın Öbür Eserleri

- ★ Kore Destanı
- ★ Kör Analı Kız (Hikâyeler)
- ★ Kardeş Toprağı (Roman)
- ★ Matmazel keti (Roman)
- ★ Anjel (Şiirler)
- ★ Farsak Kızı (Roman)

Bu oyunun hazırlanmasında ve kitap haline getirilmesinde teşvik ve yardımlarını esirgemeyen Mustafa Enhoş'a teşekkürü borç bilirim.

İ. PÜSKÜLLÜOĞLU

KİŞİLER

MURAT	: Baba.
FADİŞ	: Evin yaşlı kızı, Muradın bakire kardeşi.
ELİF	: Muradın gelinlik çağındaki kızı.
MUSA	: Muradın 19-20 yaşlarındaki ergen oğlu.
ZEYNEP	: Kocası ağan (1) emriyle öldürülmüş, kimsesiz bir kadın, Köyün yerlisi.
AĞA	: Köyün toprak ağası.
MUHTAR	: Köyün muhtarı, aynı zamanda ağan yaltakcısı ve kayın pederi.
GARAĞZINOĞLU	: Aynı köyden kısa boylu, orta yaşlıca bir kişi. Ömrü, ağan kapısında çalışmakla geçmiştir.
ONBAŞI	: Nahiye karakolunun âmiri, uzatmalı Onbaşı. Ağan en yakın dostlarından biri.
NAHİYE MÜDÜRÜ	: Bölgenin Nahiye Müdürü. Genellikle ağan emriyle hareket eder.
TELLİ	: Uzun yıllar, ağa ile metres hayatı yaşamış,
GÜLLÜ	: Köyün iki dul kadını. Daima ağan kötü emellerine hizmet etmişlerdir.
YAZICI	: Karakol yazıcısı er.
İKİ veya ÜÇ ER	: Bunlar da Karakoldaki görevli erler.

(1) Yöresel bir terim olup, «ağanın» anlamında, bu kelimenin kısaltılmışı olarak kullanılmaktadır.

Bir Kaç Söz

Kadirli'nin Değirmendere köyünden olan değerli kalem İlhan Püsküllüoğlu da köylerimizden fışkıran genç yazarlar kervanına katıldı. Biz köylüler çoğalmayı severiz, çoğaldıkça güçlendiğimize inanıyoruz. O yüzden de «Köyden roman çıkmaz, köyden öykü çıkmaz» diyerek bizleri bile yazmaktan vazgeçirmek isteyenler gibi düşünmeyiz. Yalnız ben bilirim, yalnız ben okurum, biçiminde düşünleri tekelimize alma yoluna gitmeyiz.

Bir de, köyden çıkmaz dedikleri şeyleri sonradan, köyden çıkarmış gibi masa başında yazmalarına şaşmayız o beylerin... Biliriz ki, «Bu ülkeye Komünistlik gerekirse onu da biz getiririz, size ne oluyor-» diye düşünen sonraki kuşakları da böyle düşünmeye alıştıran insanların elinden kurtulmak, düşünce özgördüğünü 141 - 142 lerin kılıcı altında yürütmek kolay değildir. Onlar yapınca her şey olağandır ve yasalara uygundur sanki. Pasaport mu, vize mi, gezi mi, hazırdır baylarımıza. Özel okullarda paralı öğretim hazırdır tüm sülâlesine... Aslından her çeşit kitabı okumak haklarıdır; Vezir — Vekil — Vükela olmaları normaldır.

Ama bizim okuma yazmamız, sosyalist görüşle yazılmış bir kitabı okumamız zımnen yasaktır. Çerçeveyi zorlamaya kalktığımız zaman gözdağı hazırdır. Mahpus damları, polis nezarethaneleri, mahkeme koridorları, sürgünler, işten atılmalar... bizler içindir.

Fakat hiç bir işlemin bizi yıldırmadığı da, onların bize yıllardır uyguladıkları cezalar kadar gerçek değil mi? Bir o bölgeden, bir bu köyden, bir şu kasabadan, bir şu okuldan, bir bu okuldan derken, düzinelerle genç çıkıyor ve sarılıyorlar kaleme. Anadolulu insanının içinde yaşadığı korkunç gerçeği tutam tutam yakalayarak yönetici ve de «edebiyatçı» efendilerin suratlarına çarpıyorlar... Ve bu çarpışlar birbirlerini kovalıyor. Özellikle son yirmi yılda bir yerli edebiyata doğru gidildiği ve bu yolun köyden yazanlarca açıldığı gün gibi ortadadır. Tek tek örnek vermenin gereği bile yok... Fil dişi kulelerine çekilerek, siyaset kodamanlarının

buyurduklarından dışarı çıkmaksızın, kalemlerini gelecekteki bir saylavlığa yatkın tutarak ortanın sağına, sağın kenarına oynayan çanak yalayıcı «büyük edebiyatçı» lar ne derlerse desinler, böyledir bu, böyle gidecek üstelik. İdraki kaldırmak nasıl mümkün değilse, kuşaktan kuşağa gerçek halk çocuklarının halkın derindeki yaralarını deşmelerini önlemek de mümkün olmayacaktır

Taklitçilerin, aşırmacıların, palavracı yaltaklanma şampiyonlarının gülücükleri de kursaklarında kalacaktır. Tıpkı ellerinin boğürlerinde kaldığı gibi... Tutumlarının ve düşüncelerinin ortada dökülüp kaldığı gibi... Çünkü bu yolun savaşcısı çok, çünkü Anadolu toprağı gürümah, çünkü köyden yazanlar toprağa basıyorlar. Çünkü onlar emperyalistlere olduğu kadar kokmuş kompradorlara da savaş açmışlardır. Çünkü bu genç kuşaklar kişisel açıdan dünyalık biriktirmekten ve bunun için satılmaktan yana değillerdir. Mutluluğun ulusca, vatanca olmasını istemektedirler.

İşte bu yüzden korkusuzdur yazdıkları. Anadolu insanının gönlü kadar sıcaktır anlattıkları. Dilleri Türkçe'nin özüdür... Batıyı bile anlamadan batılı olmuş bayların uyduruk tekniklerine vurunca belki bazı kusurları çıkabilir. Ama biz, o biçim batıcıların yorgun öğütlerine uyarak özünü ve biçimini saptayıp yazmaktansa, kendiliğinden bazı kusurları olan eserlerle gerçek Türk yazınına varılacağı kanısındayız.

İlhan Püsküllüoğlu'nun «M E Ş E L İ K» i yukarıdan beri soylediğimiz ve savunduğumuz düşüncelere uygun, konusuyla, özüyle, diliyle köy sorunlarından birine I Ş I K tutan korkusuz bir oyundur...

Bütün yönüyle gerçekci İ L H A N ve de İlhanlar çok eserler verecek, daha çoğalacaklar da. Ve kervan güçlenecek... Her şeyin yeni kuşaklardan geleceğine inanmış bizlere de onları kutlanması, yeni eserlerini beklemek kalacak

MAHMUT MAKAL

Birinci Perde

— TABLO I —

Sahnenin görünüşü eski bir köy evini andırır. İlk bakışta göze çarpan kırık dökük bakırlar, ezikli ve kalaysız tencereler, kapak, sahan, kova ve muhtelif mutfak eşyaları...

Odanın bir köşesinde uydurma tahta yüklük, üzerinde, eski yamalı yarı dolu torba ve çuvallar. Başka bir köşede karşılıklı uydurma ağaç kerevet, üzerinde minder yerine kullanılan telis parçaları serili. Sağında solunda üç ayaklı tabureler, yerde soluk yüzlü köy kilimi ile koyun pöstekileri vardır.

Odanın sol duvarının dibine doğru eski bir kaput serilmiş, üzerine bir miktar mısır tanesi dökülmüştür. Onun üzerine rasgele atılmış söküklü kalbur daha ilk bakışta göze batmaktadır. Balta, orak, dirgen, tırmık, yaba, karasaban demiri ve boyunduruk halkası gibi basit çiftçi aletleri de duvara gelişi güzel sıralanmıştır. Bunların yanında içi saman dolu söküklü sepet, beş kilo kadar pisli pamuk yığını bulunmaktadır.

Kapının arkasına yakın, yere irili ufaklı odun, üzerinde ateş tutuşturmaya yarayan çalı kırıntıları, daha üzerinde bir miktar ot serpiştirilmiştir. Onun üzerinde içi yoğurt dolu beyaz torba asılıdır.

Duvarlara, soğan, sarmısak, kuru mısır koçanları, keçi kılından örülmüş kalın sicimler, kurutulmuş buğday başakları; ham deriden yapılmış çarıklar rasgele asılmıştır...

Bu eşyalar sahneye yerleştirilirken, mümkün olduğu kadar seyircilerin görebilecekleri yerlere konulmasına dikkat edilmelidir.

Perde açıldığı zaman, evin yaşlı kızı Fadiş köşeye oturmuştur; mavi dolaması, başı kırmızı tülbentle bağlı, ayağında işlemeli alacalı çorabı, ayak bileğine kadar uzanan düplesi büzmeli donu ve ayağındaki çarığı ile gerçek bir köy hanımı olduğu daha ilk bakışta anlaşılır. Ağaç kaşıkla, bir bakır kapta yoğurt özemekle meşguldür. Sulandırdığı yoğurdu arada bir elindeki kaşıkla içer, elinin tersiyle ağzını silerek sinirli sinirli söylenir.

FADİŞ-Akşam olur yemek, sabah olur yemek, yat kalk yemek derdi, zıbarana kadar mide, mide, mide... Bulaşık, çamaşır, süpürge, ahır, tarla takım, dağ bel, çalı çilpi odun, usandım vallahi bu hayatdan. Kadın kısmısına durmak dinlenmek yokmuş meğerse. Evin olanca şeleği benim omuzumda. Deve kadar kadın olacağıma, karınca kadar erkek olsaydım n'olurdu yani. Üstelik kısmetimde bağlı, bu yaşa geldim halâ evlenemedim. Etim budum yerinde ,neyim noksan yani, buz gibi kızım işte, her iş elimden geliyor, urbamı dikerim, ekmeğimi yaparım, yemeğimi pişiririm. Balta omuzumda ormana giderim. Hemi inek hemi öküz, hemi beygir hemi atım. Gavurun dölleri bir kızda daha ne ararlar bilmemki. Okumam yazmam yoktu, çat pat onu da öğrendim. Hınzırın südükleri, giderler paçavraları alırlar da, beni almazlar nedense. Bekârlık çilesini çektirip dururlar, hepsini Allah kahretsin inşallah......

(Evin Genç Kızı Elif elinde nakış işiyle içeri girer, O da aynen halası gibi giyinmiştir. Halasının dırıltısına dudak bükerek kerevetlerden birisinin üzerine, ayaklarını altına alıp oturur, elindeki işiyle meşgul olmaya başlar. Kendi kendine de aşağıdaki beyitleri mırıldanır).

ELİF - Sen baharımda açan
Nadide bir çiçeksin
Gönlümde sonsuz uçan
En güzel kelebeksin

Seni sevdim seveli
Gözlerim sevinç dolu
Sana aşkım diyeli
Bulmuşum mutlu yolu

Uzak kalamam senden
Yaklaş ne olur bana
Ne istersen al benden
Kul köle oldum sana

Eğer benden kaçarsan
İnan artık gülemem
Herkese gül saçarsan
Sana gülüm diyemem

FADİŞ - (Elifin neşeli haline biraz sinirlenir onun yüzüne ters ters bakar) Ne o soykanın kızı, bakıyorum keyfin yerinde, hayatından hoşnutsun elleheme.

ELİF - (Yılışarak) Öyle gibi bir şey Hala.

FADİŞ - (Başını sağa sola sallayarak) Yoksa, sürmelinin oğlundan mektup mu aldın?

ELİF - (Kızgınca) Ne mektubu be Hala?

FADİŞ - (Başını oynatarak) Gizleme domuz, biliyorum işte...

ELİF - Ne biliyorsun?..

FADİŞ - Pınarda su doldururken avcuna mektup iliştirdiğini duymayan kalmamış tamana...

ELİF - İftira!

FADİŞ - İftira mı?

ELİF - Tabii...
FADİŞ - Sussss...
ELİF - Neden susacak mışım?
FADİŞ - (Elini ona doğru hareket ettirerek) Kele sirkeli Medine, daha geçen akşam İmirin samanlığında Buluşmadınız mı.
ELİF - Buluştuksa ne var?
FADİŞ - Öllüyün körü var! (Parmaklarını saya saya) Ateşle barut bir araya geldi mi, gün var, ardından, oğlan ile kız var, namus ar uçar, sonra da silâh patlar. Senin keyfin olur, bizim horanta da ya zıbarır ya da hapiste yatar. Yalan mı?
ELİF - Yakasını silkerek) Amanın hala, senden korkulur!..
FADİŞ - (Alaylı alaylı gülerek) Yok kızım yok. Benden korkma, ne zamanki, Sürmelinin oğlu ile samanlığa girdin mi, işte o vakit kork. Adam omuzlayı verdi mi, vık demeden kızlığını alır götürür, alimallah...
ELİF - (Sinirlenir) Bunlar ne biçim konuşma hala be..
FADİŞ - (Gülümseyerek) Ne bileyim ben, işte böyle biçim, daha doğrusu senin hoşnut olmadığın biçim.
ELİF - (Elini ona doğru hareket ettirerek) Amaaan, seninle başa çıkılmaz zaten (Yine, daha önce mırıldandığı beyitleri söylemeye başlar; Fadiş te elindeki işiyle uğraşır).

(Bu sırada elinde bir tahta parçasıyla Murat içeri girer, tahtayı köşeye doğru fırlatır, kerevetin yanıbaşındaki tabureyi eline alır, kapının eşikliğine yakın yere oturur. Yamalı mintanının renkli ve iri düğmelerinden bir kaç tanesi iliklenmemiştir. Bağrı aşağı doğru açıktır. Boğazına kirli bir mendil bağlamıştır. Soluk yüzlü yamalı ceketini kucağına alır, mintanının dirsekleri delik olduğu için kolunun dirsek kısımları gözükür. Başındaki siper-

siz şapkasının telisleri her iki taraftan da sırıtmaktadır. Ayağında kalın yün çorabı, ham deriden yapılmış çarığı ile fakir bir köylü olduğu her halinden ortaya çıkmaktadır. Düşüncelidir, canı bir şeye sıkılmış gibi arada bir içini çeker durur. Elif söylemekte olduğu beyitine kendisini kaptırmış, odada kimsecikler yokmuş gibi mırıldanır. Fadiş ise, yine dırıldana dırıldana özediği yoğurdu, kaplıktan aldığı bakır kaplara boşaltır. Murat kızının ve kardeşinin mırıltılarına için için kızar, başını sağa sola çevirir, yerinden kalkar, daha önce hazırlanmış olan buğday dolu heybeyi köşeden alarak omuzuna atar kardeşi Fadişe dönerek) :

MURAT - (Kızgın bir sesle) Şu dırıltını kes'te beni dinle kız...

FADİŞ - (Yüzüne bile bakmadan) Dırıltımı kesmessem ne olacak?

MURAT - (Başını sağa sola çevirir) Hatunum yaşasaydı ne olacağını görürdün.

FADİŞ - (Sinirlice) Yaşasa n'olacaktı sankim?

MURAT - (Daha fazla kızar) Cehennim dibi olacaktı!

FADİŞ - (Hep işiyle meşguldür) Cehennemin dibi olursa n'olurmuş?

MURAT - Öllüyün körü olacakmış.

FADİŞ - Olursa olsun...

MURAT - (Dişlerini sıkarak) Canın çıksın emi..

FADİŞ - (Alaylı alaylı onun yüzüne bakar) Hahaa.. hiçte güleceğim yoktu, atana rahmet güldürdün beni. Üzülme oğlum canım çıkmaz, dünyada ölmem, bir kedi yedi canlı demişler, bende yetmiş kedi canı var. Sonra, karabaşın duası kabul olsaydı, düğün evine kemik yağardı kemik...

MURAT - (Kaşlarını çatar) Keçiliğin tuttu ya, bankış gibi hırlarsın artık!

FADİŞ - (Bağırarak) Bankışım işte, daha deyeceğin var mı?

MURAT - (Küplere biner) Canın yine odun istiyor galiba?

FADİŞ - Sağlığında yengeme öte dur diyemiyordun, kız kardaşına geldimi, zibilliğin horozu gibi kubarıyorsun. Bir kez zımzığını kaldır da göreyim, yoğurt tasını kaptığın gibi dereyi boylarsın. Beni zınnık görüyorsun elleheme!

MURAT - (Yine başını sağa sola çevirir) Deli gönül diyor ki uy şeytana, al eline odunu, yer misin yemez misin, olanca kemiklerini ufat, var git karakola teslim ol, çenen kopsun inşallah!

FADİŞ - (Alaylı alaylı güler) Koparsa kopsun, alimallah o kırık çeneylede konuşur yine de seni çatlatırım. Benimle dünyada başa çıkamassın.

MURAT - Dilin kopsun inşallah, Allahtan bunu diler bunu söylerim.

(Elif halasına sert sert bakar, babasını haklı bulduğu için ona dönerek homurdanır).

ELİF - Kele hala, sende çok acayipsin. Babamın suyunca gitsen olmaz mı yani, o bir söylese sen onbir söylüyorsun.

FADİŞ - (Elife dikdik bakar) Sana n'oluyor Kel Medine, dırra gibi ötüp durma, otur oturduğun yerde, elime evracı alırsam, odayı fırfır dolaşırsın sonra ha... Anladın mı uruk kuş?

MURAT - (Kızına dönerek) Sen, ona aldırma kızım! Bu çenesinin yüzünden evde kaldı ya. El oğlu bunu alıp ta sofrasını zehir mi edecekti? (Dertli dertli içini çeker).

FADİŞ - (Bu söze çok içerler, anide ayağa fırlar, Murada doğru yaklaşır; iki elini beline götürerek) Bana baksana sen, eğer isteseydim, binyüzbir erkeği peşime

takardım, kuzular gibi oynatır, ateşler gibi yakardım. Ayağıma nice tekeler, toklular inerdi. Çolak Halil, Tıpır Hasan, Zeynel Veli, Garağazın Oğlu Horali, Ağzı yamık Kâzım, yedi köyün yiğitleri az mı peşime düştüler. Olancası yanıp yanıp tutuştular. Sen benimle derde yanma oğlum, ben istersem allı duvaklı gelin olurum. Nah, kızın gelinlik oldu, dahacığım yüzüne bakan yok.

ELİF - (Halasının sözlerine gücenir) Benden ne istiyorsun hala be..

FADİŞ - Babanı duymuyorsun elleheme, sözde evde kalmışım, koca bulamamışım hahaaa... doya doya güleyim bari.

MURAT - Ben de güleyim bari. (Kızına dönerek) Sen bu sirkeliye aldırma kızım, onun çenesi açıldı mı, makineli tüfek gibi sağı solu tarar durur artık. Beni dinle, ağan eve gelince, ona de ki, babam Meşeliğin tarlasına bider ekmeğe gitti biderleyip dönecekmiş, dersin. Ben dönünceye dek, oğlakların kuzluğunu onarsın, kapısına da kasbalık takıştırıversin. (Boyunduruk halkasını ve kara saban demirini eline alır çıkar; Elif de babasının tenbihlerine başıyla (PEKİ) dercesine cevap verir. Fadiş yine yemek işleriyle meşguldur, Elif ise kendi el işleriyle oyalanmakta dır. Bu sırada evin genç oğlu Musa türkü söylüyerek içeriye girer).

MUSA - Evlatdan ayrılmak cidden zorimiş
Gönülde bir ateş yanan korimiş
Yazgın kara ise çöker ocağın
Felâket kapından ayrılmazimiş

Yolculuk olursa tahta salile
Solar bağın bahçen düşer dalile

Boş beşikle yetim kalır kucağın
Bu çileki tarif olmaz dilile

Mevla neden çorap ördün başıma
Merhamet etmedin akan yaşıma
Kalem ile gayim olmaz figanım
Ölsem ne yazılır mezar taşıma

(Musa türküsünün son mısraını içeri giren kız kardeşine bakarak bitirir. Elinde taşıdığı şayak ceketini kerevetin üzerine atar, halasının dırıltısına yüzünü buruşturur, sonra kendisine hayran hayran bakmakta olan kız kardeşine yılışarak göz kırpar Omuzundaki av tüfeğini duvara asar, belindeki fişeklik kemerini de aynı çiviye astıktan sonra kırmızılı mintanının kollarını dirseğine kadar sıvar. Elife doğru yaklaşir, onun omuzuna şakacıktan vurur.)

MUSA - Nasılsın bacım? (Halasını işaret ederek) Seninkinin çenesi yine açılmış, bir şeye kızmışa benziyor?

ELİF - (Hafiften) Babamla çekiştiler.

MUSA - Neden?

ELİF - (Omuzlarını oynatarak) Hiç, sudan şeyler. Haa.. ağa, az daha unutuyordum.

MUSA - Neyi?

ELİF - Babam dedi ki, oğlakların guzluğunu yakıştırsın, kapsalığı da takıştırsın dedi.

MUSA - (Kızgınca) Peki, anladık! (Buğday temizlemekte olan halasının yanı başına diz çöker; onun saçlarını okşayarak gülümser) Hala be, yine çenen çok düşmüş, eğer şu çeneciğin olmasaydı, cihanda eşin yoktu.

FADİŞ - (Onun sözlerine sinirlenir) Elimin tersiyle çar-

parsam, çenemin neden düşük olduğunu çabucak öğrenirsin, zeyidin oğlu seni...

MUSA - (Gülerek başını geriye doğru çeker) Barıt gibi hemen de parlarsın, kötü mü dedik yani, çenen olmasa vallahi billahi iyisin. İnsan seninle şaka bile yapamıyor artık, bak az daha unutuyordum, bugün avımı sormadın.

MUSA - Peki nedir?

FADİŞ - (Düşünmeden) N'olacak, av işdeciğim...

MUSA - Elbetde av, Fakat cinsi ne?

FADİŞ - (Yine düşünmeden) Keklik zahar.

MUSA - Bilemedin,

FADİŞ - O halde Turaç.

MUSA - (Biraz düşünür gibi yapar) Yaklaştın

FADİŞ - Yenicek bildim, gallep, gallep

MUSA - (Kahkaha ile güler) O...... uçtun halâ, uçtun, hem de çoook uzaklara gittin.

FADİŞ - (Çabuk çabuk konuşur) Pırnaka, zubban, cırrık, değelse ibibik kuşu.

MUSA - (Onları dinleyen Elife işaret ederek) Yaşa Hala, yıldırım hıziyle yaklaşıyorsun, kuyruğundan yakaladın oldun, ne varki yanına geldin firenledin. Biraz daha gayret gösterirsen bulacaksın.

FADİŞ - (Musanın yüzüne bakarak) Kör olası oğlan, şin cik buldum, kızlarcık kuşudur, değerse böğrüm ulumulum ulsun...

MUSA - (Elini ona doğru hareket ettirir) Git be hala sende zırnık kadar kafa kalmamış, sözde bilgiç geçinirsin, nah sana, sendeki beyin değil doğrudan doğruya beyincik müsvettesi.

FADİŞ - (Elini yüzüne, götürür biraz düşünür) Ha, yenicem, bilebildim, dağ çulluğu!

MUSA-(Elife dönerek) Yakında timarhaneyi boylar (Tekrar halasına dönerek) Hoppala... Çulluk ta nereden

çıktı? Dedim ya, sende toz kadar beyin kalmamış artık.

FADİŞ - (Dertli dertli konuşur) Çok doğru buldun oğlum halacığın, hala olalı, kafa mı kaldı sanıyorsun, hele bıldırdan berli büsbütün unutkan oldum, bunları bilmek gerek. Eskiden alıcı kuş gibiydim, fısıltıları üç günlük yoldan duyardım, güneşin doğup doğmuyacağını bilirdim. Dudaklar oynamadan her şeyi kapardım, elimi başıma koyunca yedikat yerin dibini birem birem sayardım (düşünür, içini çeker) heygidi o günler, gitti artık, bir daha da dönmez, görüyorsun ya, adım adım geriliyorum.

MUSA - (Halasının saçlarını okşayarak) Yanık yanık konuşma be hala, içimi yakıyorsun!

FADİŞ - (Başını sallıyarak) Ben çoktaaan yanmışım birazcık ta senceğez yansan n'olur yani?

MUSA - (Yine Elife göz atarak) Senin niçin yandığını biliyorum Hala...

FADİŞ - (İçini çekerek) Neden yanık mışım oğlum?

MUSA - (Maksadı onunla dalga geçmek, daha doğrusu onu konuşturmaktır) Ama darılmaca yok.

FADİŞ - İyi ya, söyle bakalım?

MUSA - Sen evlenmek istiyorsun, ondan yanıksın

FADİŞ - Doğru, ne yaparsın ki evlenemiyorum işte,

MUSA - (Yılışarak) Bu işi ben yaparım hala.

FADİŞ - (Biraz düşünür) Nasıl?

MUSA - Nasıl olacak, basbayağı,

FADİŞ - (Bu söz hoşuna gitmiştir, gülümseyerek) Yani, bana koca mı bulursun

MUSA - Tabiî...

FADİŞ - (Ona doğru sokulur) Kimi, hazırda var mı?

MUSA - Var...

FADİŞ - (Biraz, daha sokulur), İyi mi, güzel mi, yiğit mi,

zengin mi, evi barkı var mı, hiç evlenmiş mi, nüfuslu mu?

MUSA - (Elife dönerek) Seninki koca lafını duyunca gözleri fal taşı gibi açıldı, yüzü güldü...

ELİF - (O da işin maskaralık tarafındadır, fısıldarcasına) Haydi Ağa biraz daha konuştur, hoşuma gidiyor.

MUSA - (Elife de taş atar) Sende istersin ya! (tekrar halasına döner) Evet hala sana bulduğum kocada söylediklerinin hepsi mevcut.

FADİŞ - (Yılışarak) Kim oğlum, bizim köyden mi, yoksa komşu köylerden mi?

MUSA - Bizim köyden canım.

FADİŞ - Hangi yiğit acaba, Toy Hasan mı?

MUSA - (Kaşlarını kaldırarak) Yok, ona yanıksın herhalde?

FADİŞ - (Elini hareket ettirerek) Şey, canım, ilk aklıma o geldi de... Belki de, Çerçi oğlu, veya Tonbulun yiğididir?

MUSA - O da deyil...

FADİŞ - Kırkız Haticenin arslanı olmasın?

MUSA - (Ellerini havaya kaldırır) Aman be hala, o daha ondört yaşında, seninle evlenebilir mi hiç uyar mı yani?

FADİŞ - Nebileyim, aklıma hep böyle gençecikler geliyor. Gurban olayım oğlum, ben bilemiyeceğim, haydi, n'olur söyleyiver.

MUSA - Şakıldaklı Hürünün, kötürüm oğlu

FADİŞ - (Birdenbire bozulur) Ne dediiiiin?...

MUSA - Canım, Şakıldaklı Hürünün kötürüm oğlu dedik...

FADİŞ - (Onu yakasından tutar, sarsarak) Topal?

MUSA - (Gülerek) Evet!

FADİŞ - Kööööör?

MUSA - Yaaaaa!...

FADİŞ - Muhtaaaaaaç...

MUSA - Hııı...

FADİŞ - Deliiiiii...

MUSA - Öyleeee...

FADİŞ - Gebeeeer...

MUSA - Nedeeeeen?...

FADİŞ - (Yüzüne tokat atarak) Bundaan...

MUSA - Vurma halaaaa!..

FADİŞ - (Durmadan birbiri ardısıra vurur) Vurma mı, aaaaaa...

MUSA - (Katıla katıla gülmektedir) Vuuuuur...

FADİŞ - Arsız namussuz, körlere, delilere, topalları mı kaldıım?

MUSA - Onlar bile çooook...

ELİF - (Oturduğu yerden katıla katıla gülmektedir, söze karışır) Hala, hala...

FADİŞ - (Yüzüne bakar) Ne var?

ELİF - Agamın bir suçu daha var, söyleyeyimde iyicene gebert

FADİŞ - Söyle kız, söyle, elim deymişken hophop hoplatayım bari gâvurun cibasını...

ELİF - Agamın avı var ya...

FADİŞ - Eee...

ELİF - Şey, budu benim olsun mu?

FADİŞ - (Eli hala Musanın yakasındadır) Verdim...

ELİF - Tavuk vurmuş, tavuk!

FADİŞ - (Hayretle Musanın yüzüne bakar) Sen kudurdun mu ulan, tavuk ta vurulur muymuş, doğruysa Allah gözünü kör eylesin, alaların çıksın!

MUSA - (Bir çırpıda halasının elinden boşanır, gülerek geriye doğru kaçar) Yalan hala, yalan!..

ELİF - (Korkarak Musanın yüzüne bakar, elindeki işi yere bırakır, ayağa kalkar, vurulmuş olan tavuğu odunların üzerinden alır, halasına gösterir) Işte hala, bu tavuk deyil de nedir ya?

FADİŞ - (Hayretle elini ağzına götürür) Çiyerciğini yiyesin uşak, şuna bak hele, şuna, Onun da sarısını vurmuş, be hey böğrü ulasıca nasıl kıydın buna, vah vah...

MUSA - (Yaptığına nadim olmuşcasına) Halacığım, n,olur beddua etme bana, çam gibi yıkılırım sonra, oldu bir kere, ne yapalım, bir tavuk için ölelim mi şimdi?

FADİŞ - Nasıl da olurmuş hörtük tömeleni, insan tavukla kuşu ayıramaz mı? Silâh atarken farkına varmadın mı? Baksana horoz ibiği gibi de kepezi var.

MUSA - (Yalvaran bir sesle) İnan ol varamadın, yakasından geliyordum, murtların arasında gözüme ilişti, sülün deyip vuruverdim. Sonra da baksamki bizim sarı tavuk deyil mi, üzüldüm durdum, ne yaparsınki bir kere silâh patlamış bulundu.

FADİŞ - Üzüm üzüm üzülesin, dut gibi kuruyasın, firez gibi büzülesin! (Elife dönerek) Al götürde yol bari kızım, haşlayı verelim de akşama zıkkımlansınlar. (Yarım bıraktığı işinin başına döner, homurdana homurdana tekrar meşgul olmaya başlar).

ELİF - (Elindeki tavukla kapıya doğru ilerler, kardeşine yaklaşır, fısıldarcasına) Eline sağlık agam, halamın canına deysin, her hafta birisine domdom, anlarsın ya! (Dışarı çıkar).

MUSA - (Sırıtarak arkasından bakar) Yaşa bacım (diye mırıldanır). (Bu arada heybe omuzunda Murat içeri girer, sırtındaki yükünü duvarın dibine bırakır, Oradakilerin yüzüne bile bakmadan kerevetlerden birisinin üzerine gelişi güzel, bitkin bir halde oturur, elini alnına götürerek düşünmeye başlar. Musa, babasının üzüntülü halinden bir şeyler ol-

duğunu sezer, karşısına oturarak dalgınlığının sebebini sorar)

MUSA - Hayır ola baba, neyin var? Sıkıntılı gördüm seni, bir şeye mi üzüldün yoksa?

MURAT - (Elini hareket ettirerek) N,olacak oğlum, Ağa denen teres, iki evlecik toprağı bile çok gördü bize. (Tütün kesesinden bir sigara sarar yakarak içmeye başlar).

MUSA - (Hayretle) Hangi evleği?

MURAT - (Sigarasını çeker, önüne doğru üfler, dumanların arkasından bakar) Kaç evleğimiz var da, hangisi diye soruyorsun, varımız yoğumuz Meşeliğin evleği, işte orasını çok gördü. (Derince içini çeker)

MUSA - (Bunu duyunca aniden bir düşünceye dalar, gözlerini bir noktaya dikerek kindarca homurdanır) Neden alıyormuş?

MURAT - Mallarına güzlük ağalı yapacakmış orasını.

MUSA - Cümle köy, ağacıyla, toprağı ile onun. Bizim iki evlekcik yere göz koymaya utanmıyor mu, güzlüğünü kendi tarlalarından birisine yapsın, yeri mi yok sanki?

MURAT - Olmaz olur mu, maksatı başka, o istiyor ki, bu köyde benden başka bir kulun toprağı olmasın. Olanca köylü bütün yıl onun kapısında didinsin, çalışsın, çabalasın, beyefendiye uşaklık yapsınlar...

MUSA - (İçini çeker) Yapmıyorlar mı yani?

MURAT - Ne yapsın zavallılar, mecburlar. Hangisinin bir karış toprağı var, aç kalmamak için elbette Ağan uşaklığını yapacaklar...

MUSA - Haklısın baba, hangisinin bir avuç toprağı var, elbet didinecekler.

MURAT - Biliyorsun ki, daha önceleri bir kaç kişinin

az çok toprakları vardı. Fakat, Ağa, ne yaptı, nasıl ettiyse onları da tapusuna geçirdi.

MUSA - Çoğunu haksız aldı ama, hadda hepsinide dalavereynen kendisine tapuladı. Kimini ürküttü, kimini korkuttu, yetim demedi, haram demedi vicdanını torbaya koydu, ağzını çeke çeke bağladı, alemin tarlalarını ellerinden aldı. (Başını sallıyarak) Fakat bir gün garibin ahı onu öyle bir tutacakki, yaptıkları burnundan fitil fitil gelecek.

MURAT - (İçini çeker) Elbet cezasını bulur oğlum!

MUSA - Hele bıldır, küpelilerin oğlu Halile neler, ne eziyetler yapmış, bir bilsen...

MURAT - Ne yapmış?

MUSA - Babası öldükten sonra çocuk askere gitti ,ihtiyar anacığı evde yalnız kaldı. Ağa bunu fırsat biliyor, yek ekmeğe muhtaç olan kadıncağızı kendisine borçlandırıyor. Kadının bakanı edeni, kolundan tutanı yoktu, ihtiyaç bu, ne yapsın, düşünüyor taşınıyor. Ağadan borç para alıyor, Oğlu asker para gerekti ,kendi aç yiyecek lâzımdı, zavallının okuması yazması da yoktu. Velhasıl Ağa buna para veriyor, üç yerine beş yazıyor, beş yerine onbeş yazıyor, Kadını kırtlağına kadar borçlandırıyor. Zaman oldu, Ağa kadından alacağını istedi, o da, yok ki versin. Kadıncağız buna yalvardı, oğlum askerden dönsün, kapında çalışır paranı öderiz dedi. Ama, Ağa oralı bile olmadı, onun maksatı başkaydı, kadının tarlasına göz dikmişti. Borca mukabil tarlayı takımı istedi, kadın olmaz dediyse de, kâr etmedi, Ağa geceleri ihtiyar kadının evine gitti, onu ölümle tehdit etti: ya parayı, ya da tarlayı dedi. Ne yapsın, o da, tarlayı takımı vermeye razı oldu, Muhtar da Ağa ile birlikti, iki yalancı şahitle bir senet tanzim edildi; ihtiyar kimsesiz kadının on dönümlük küncülüğü-

nü elinden çeke çeke aldılar. Kasabaya indiler, tapuya vardılar, okadar tarlanın ferahını Ağan üzerine geçirdiler.

MURAT - Peki nekadar para vermiş?

MUSA - Nekadar olduğunu pek bilmiyorum; fakat duyduğuma göre ikiyüzelli bankolot vermiş.

MURAT - Yazık, haydi olsun olsun da, beşyüz, hadda bin versin. Bukadarcık paraya, on dönümlük küncülük verilir mi? Bunu duymamıştım, yazıklar olsun, halbuki, kadının tarlası, en azından yirmi bin ederdi.

MUSA - Ne yirmi bini baba? Ziraat Müdürlüğü, geçen sene Ağana avcuna altmış binlik saydı!

MURAT - Altmış bin mi?

MUSA - Altmış bin ya...

MURAT - Ziraat Müdürlüğü ne yapacakmış orasını?

MUSA - Fidanlık veya meyvalık yapacakmış...

MURAT - Ağa, bizi de aynı tongaya düşürecek zahar.

MUSA - Yok baba, başkalarına oynadığı oyunu bize yapamıyacak.

MURAT - Yapamaz olur mu oğlum? Toprak Ağasıdır o, başa çıkılır mı onunla?..

MUSA - Bana bak, baba, sen ne düşünürsen düşün, madem ki toprağımız tapulu, bizlere diş geçiremez evelallah!...

MURAT - O, senet menet tanımaz, eğer tanımış olsaydı, Kara Alilerin, Çopur Hacıların, Deli Hüsnünün, Köselerin Oğlu Osmanın tapulu yerlerini tanırdı

MUSA - Onlar kendi dilekleriyle sattılar.

MURAT (Başını oynatarak) Hangi dilek, kimini canıyla, kimini ırzıyla korkuttu, adamların tarlalarının üzerine yılan gibi çöreklendi. Bunları az çok ben de biliyorum, ne yaparsınki ,karşındaki toprak Ağasıdır. Adamın parası da var, sağa sola yediriyor, her

yerde atını istediği gibi oynatıyor. (İçini çekerek) Onunla uğraşılmaz.

MUSA - Uğraşılır baba, bize diş geçiremiyecek! (Kızarak) Vallahi dişlerini sökerim. Elinden geleni arkasına koymasın, dedim ya, bize hiç bir şey yapamıyacak!

MURAT - (Başını sallıyarak) Yapar oğlum yapmıya ama, birazcık mahremetlice hareket etse bari.

MUSA - İşte hoduru meydan, yapsın bakalım nasıl yapıyorsa, guzluk ağlını yakarım, çıtını, dikeçlerini söker söker atarım.

MURAT - Bunları yapmakla ne kazanırsın, parası mı yok, birdaha yaptırır.

MUSA - Yine yakarım...

MURAT - Senin yaptığını öğrenirse, sonra seni vurdurur.

MUSA - İşte, o haltı pek yapamaz- (Kindarca güler).

MURAT - Kel Aliyi nasıl vurdurdu, adamın kabahatı neydi? Hemi adamcağız kim vurduya gitti. Kel Alinin kısrağı boşanmış, Ağan ılmığına girmiş, Adamı köyün ortasında, takır takır kurşuna dizdirdi, hakkında takibaat bile yapılmadı.

MUSA - Fakat baba, göz göre göre de... (Babası sözünü keser):

MURAT - Ne söyleyeceğini biliyorum, tek kelimeyle, onunla başa çıkılmaz!

MUSA - Öyle bir çıkılırki, Karakola giderim, hükümete arzuhal yazarım, devlet kapılarına derdimi dökerim, haklı olduğumu iddia ederim, Ağan adaletsizliğini kanuna haykırırım

MURAT - (Sinirli bir sesle) Ah... be oğlum, ya ben anlatamıyorum, ya da kendin anlamak istemiyorsun! Toprak ağasıdır, bunu kafana koysana...

MUSA - (Babasının bu sözlerine içlenir) Neden böyle konuşuyorsun baba? Bizler bu hükûmetin evlâtları değil miyiz?

MURAT - (İçini çeker, gözlerini bir noktaya diker) El betde evlatlarıyız. Yalnız şunu unutma ki, önce toprak Ağası ile parası olan nüfuzlunun kişileridir. Şayet onlardan birazcık vatandaşlık payı kalmışsa, o da, lütfen fakirlere düşer. Harp oldu mu bu topraklar hepimizin, olmadı mı toprak Ağalarının. Fakirin ne zaman borusu ötmüş ki?

MUSA - (Çırpınarak) Anlamıyorum baba ,anlamıyorum; bizim haklarımız yok mu allahaşkına?

MURAT - (Acı acı gülümser) var ama, lâstiktir; iki yalancı şahit tarafından heran satın alınabilecek ka dar ucuz. Gerçekte, paha biçilemiyecek derecede kıymetli, fakat su pahasına satın alınan, söz ve yazı dizisi gibi bir şeyler...

MUSA - Bizim haklarımız parayla satın alınmış iki kişinin konuşmasına mı bağlıdır demek istiyorsun?

MURAT - Öyle oğlum. hani bir söz vardır, «iki kişi din den, bir kişi candan) demezler mi, işte bunun misali.

MUSA -Eee?...

MURAT - Malüm, o kişiler ki, vicdanlarını parayla sat mışlarsa, haklarımız da yolunu şaşırmış hadda, parayla satın alınmış demektir, deyilse, adalet bizim düşündüğümüz gibi tecelli eder.

MUSA - Demek oluyor ki, Ağa, iki yalancı şahitle Meşeliğin tapusunu elimizden alır, öyle mi?

MURAT - Maalesef düşündüğün gibi...

MUSA - Şu halde ben de silâhımı omuzlar, dağa çı arım! Ormanların dağların kanunlarına bağlanırım. Ağa, iki yalancı şahitle Meşeliği elimizden

alırsa, bir kurşunla... (Babası sözünü keser):

MURAT - Yaptığın doğru olmaz!

MUSA - Neden olmasın? Kanun, iki yalancının görgü ve bilgisine uyarsa, o kanun fakirlerin kanunu deyildir, Ağa ve paralıların kanunu demektir. Oysa ben, Ağadan yana tecelli eden kanunların gölgesine, himayesine hiç bir zaman sığınmam!

MURAT - Yanlış düşünüyorsun oğlum! Kanun, kanun dur! İtaata mecbursun.

MUSA - (Gözlerini bir noktaya diker, ellerini yumruk yaparak hırslıca) Sen ne düşünürsen düşün baba; bence Ağayı temizlemek gerekiyor.

MURAT - O zaman da kanuna ve hükümete karşı koymuş oluyorsun.

MUSA - (Kindarca) Öyleyse, hükümet de, kanun da benim haklarımı korusun. Fakirin fıkaranın emeğini Ağalara yedirmesin, vermesin.

MURAT - (İçini çeker) Bana kalırsa, En iyisi Ağa ile görüşmeli, fikrinden caydırmalı.

MUSA (Umutsuz bir gülümseyişle) Boş yere görüşülür kanaatındayım. O, Meşeliğin tarlasını beynine koymuş bir kere. Komşuların toprağını nasıl aldıysa bizimkini de böylece alır. Ne var ki Allahtan umut kesilmez, yine de gidip görüşelim. Bakarsın da insafa gelir, fikrinden vazgeçer. Neyse, tarlaya yalnız mı gelmişti?

MURAT - Hayır.

MUSA - Kimler vardı?

MURAT - Çopur Hacı, Köse Mulla, Aynalı Veli, Zirinin ve Taş delenin oğlulları felan varlardı. Ağa önde, ötekileri arkasındaydı. Gelerek dönek başında durdular. Bende evleğin birisini katmış, değerine başlamıştım.

MUSA - Sonra?...

MURAT - Murat dediler, öküzleri hat başına al, durdur, boyunduruktan goyver, bideriçi, heybeni omuzla, doğru evine diye söz ettiler.

MUSA - (Dişlerini sıkarak) Başka?...

MURAT - (İçini çekerek) Önceleri direndim, baktım dövecekler, koşuluları salıverdim, heybeyi omuzlayıp eve geldim.

MUSA - N'olacak, ağalığına, adamlarına güveniyor. Ama zindanın deresinde elime geçerlerse ,nasıl hesapsoracağımı bilmeliydiler. (Kin dolu bir ifadeyle) Bunu yanlarına bırakmıyacağım, nasıl olsa, insanın dar, Allahın bol yerinde karşıma çıkarlar. O zaman görüşürüz Onlarla.

MURAT - Sabret Oğlum, gün doğmadan neler doğar,... (Musa sözünü keser):

MUSA - Doğacak günü beklersek, Meşelik elimizden gider, (Birden ayağa kalkar, duvarda asılı silâhını eline alır fişeklik kemerini kuşanır, kapıya doğru sertce adımlarla yürür. Bu arada, bir taraftan ev işiyle uğraşan, diğer taraftan onların konuşmalarını dinleyen Fadiş, durumun kötüye varacağını sezerek, hırsla yerinden fırlar, Musanın gitmesine engel olur Onu silâhının kayışından yakalar, yalvarır)

FADİŞ - Musa, oğlum, biraz sabırlı ol bakalım. Siz evde otura durun, ben bir kez gidip kelem edeyim ; belki gönlüceği mıdıklanırda, insafa gelir. Ağa denen engerek yılanı.

MURAT - (Umutsuzca) Bence, sen de boşa gidersin bacım. O kuduz Meşeliği alacağım dedi bir kere, önüne geçilemez gayrı. Orasını, mutlaka güzlük ağalına çevirecek ! Ama... (Gözlerini bir noktaya dikerek düşünceye dalar).

FADİŞ - (Musayı ite kalka krevete oturtur, sonra kapıya

doğru ilerler, dışarıya çıkacağı bir sırada, aniden bir dönüş yaparak eşikte durur; ellerini beline kor) Bre kardaşım, bu dek unutsuz olma, bu dünyada alsa bilem, öbür dünyada on parmağım yakasında kalır. Sen aklıcığını dürerek eline al da, oğlana mukayıt oluver. Ben şincik gider, südüğün kapısını deyneklerim, uyar olur da fikrinden cayar belkim. (Gider).

MURAT - (Düşüncelidir, cebinden tütün kesesini alır, gazete kağıdından bir sigara sarar; kav çakmağı ile yakar, derince bir iki nefes çeker. Oğluna dönerek) Bu dünyada toprak ağası olmak varmış, ne çare olamadık...

MUSA - (Başını elleri arasına almıştır; o da düşüncelidir. Babasının yüzüne bakmadan mırıldanır) İyi ki olmamışsın baba.

MURAT - (Yan gözle Oğlunu süzer) Neden?

MUSA - İşte...

MURAT - Şayet toprak ağası olsaydım, bu sıkıntılarım olmuyacaktı. Benim de arabam dağları aşacaktı. Halbuki fakirim, kırk yıllık evimin yolunu bile şaşırıyorum.

MUSA Boş ver baba, varsın Ağan arabası dağları aşsın. Vardığı kapılarda, Ağan bir sözü iki edilmesin, emirleri, dilekleri yerine getirilsin. Yine de senin toprak ağası olmadığına çok memnunum. Varsınlar, bana Ağa oğlu demesinler... Görüyorsun, Bütün toprak, ağalarının gözleri, fakir fıkaranın, malında, canında, hattâ namusunda. Sen de toprak ağası olacaktın, senin de gözlerin fıkaraların emeklerinde toplanacaktı...

Onları kapında esir gibi çalıştıracaktın. Oteki Ağalar gibi bile bile haklarını yiyecektin. Yarım

kilo et parasına kapında, tarlanda didindirecektin. İşte bunun için toprak ağası olmadığına seviniyorum.

MURAT - (İçini çekerek ağır ağır mırıldanır) Fakat oğlum, hiç bir zaman senin düşündüğün gibi toprak ağası olmazdım. Çünkü ben insanım, insanların birer insan olduklarını bilirim.

MUSA - (Babasının yüzüne bakar) Hayır baba, hayır! İnanamıyorum, inanmıyorum Toprak Ağaları hiç bir vakit melek olamazlar. Onların hepsi de birer melek yüzlü şeytandırlar. Onlar, hiç bir zaman, yoksulları, yetimleri, topraksızları, kapılarında didinen insanları düşünemezler. Sen olsaydın, sen de düşünmeyecektin. İşte, Ağa diyordun bir daha demiyordun. Her zaman onun iyi insan olduğunu gubararak anlatıyordun. Görüyorsun bu gün ondan nefret ediyorsun. Çünkü, o, binlerce dönümlük arazisine, senin iki evlekcik toprağını da katmak istiyor. Öyle değil mi?

MURAT - (Acı acı, gülümser) Haklısın Oğlum! Sana defalarca hak veriyorum. Yine de ben, onlar gibi zalim olmazdım herhalde. Vicdanım insanlar üzerinde asileşmez kanaatındayım. Yoksulları, yetimleri, ellerimin ulaştığı yere kadar korurdum ; yersizlere, yurtsuzlara, topraksızlara, kendi arazilerimden, az çok vermeye çalışırdım. Onları, yarım kilo et parasına kapılarımda didindirmezdim. Hizmetlerinin karşılığını mümkün olduğu kadar helal ettirmeye uğraşırdım. Bilhassa çocukluğumdan bu yana tahayyül ettiğim bazı işler vardı, onları mutlaka tahakkuk ettirirdim. Ne yaparsın ki, yok yok yok...

MUSA - (Tatlı bir tebessümle babasının yüzüne bakar) Şimdi yerine getirmek çok mu zor baba?

MURAT - (Umutsuzca bakar) Zor da ne demek oğlum? Elbetde mümkün değil. Zira tahayyül ettiğim şeyler ancak parayla olur. Yetimleri giydirmek, açları doyurmak, topraksızlara toprak vermek, okulsuz köylere okul yaptırmak, su, yol, elektrik. Bunlar çok iyi şeyler ama, her şeyde para, gözü kör olsun, yoksulluk işte, insanlık duygularımı, insanlığa hizmetlerimi, baltalıyor, baltalıyor, baltalıyor.

(Bu sırada Elif aşağıdaki türküyü mırıldanarak içeri girer, oradakilerin üzüntülerini benimsemiyen bir tavır takınır. Daha önce temizlemiş olduğu tavuk elindedir. Tavuğu her hangi bir kaba kor, üzerini un eledikleri elekle kapatır. Türküsünü mırıldanarak dışarı çıkar, az sonra içi su dolu kovalarla tekrar döner. Devamlı olarak aynı türküyü mırıldanmaktadır. Kapı arkasındaki keçi kılından örülmüş olan sicimleri halka biçiminde yapıp duvara asar. Sonra köşede duran süpürgeyi alır, ortalığı süpürmeğe başlar. Baba oğul daima düşüncelidirler. Musa, kız kardeşinin türkü söylemesine sinirlenir, suratını asarak Elifi azarlar):

MUSA - Kes şu dırıltıyı kız!

ELİF - (Ona inat edercesine söylemeye devam eder.)

Ruhumdun sen, canımdın cananımdın
Doğan güneşim açan baharımdın
Fani olup beni hazan eyledin
Gel gör canan maşukanı neyledin

Geldim çöktüm kabiriyin başına
Secde ile feryat ettim na'şına
Belki bir teselli bulurum diye
Yüzüm sürdüm toprağına tâşına

MUSA - Sana söyledim kız, dırıltını kessene! Şahlanacak zamanı şimdi mi buldun?

ELİF - (Bağırarak) Sana n'oluyor be? Dırıltımdan sana ne?...

MUSA - (Sinirlice) Ayağa kalkarsam, n'olacağını öğrenirsin...

ELİF - (Omuzlarını oynatarak) Kalkarsan kalk (işiyle meşgul olur).

MUSA - (Daha fazla sinirlenir. Bağırarak) Odunu kaptım oldum ha...

ELİF - (Doğrulur, elini beline götürerek) Kaparsan kap. (Babasına döner) Oğluna baksana baba, her şeyime karışıyor, türkü söylerim darılır, Fakı ile konuşsam azarlar, sokakta gülecek olurum, ağzımı zum-
Kardeş değil, başımda analık vallahi (işine devam
zuklar, yürümeme dil uzatır, baş örtüme karışır.
eder. Babası çocuklarının münakaşalarına aldırış bile etmez, daima düşünceli bir halde durur).

MUSA - (Kalın bir sesle homurdanır) Kel Fakıya yanıksın elleheme?

ELİF - (Önüne dökülen saçlarını arkasına doğru atarak) Neden yanacakmışım? Kele - köre kalmadım gayrı, Veleyki yansam n'olur?

MUSA - (Onun bu sözüne pek kızar, yerinden aniden fırlar, üzerine yürür) Sen çok ettin artık (Elini ona doğru savurur, fakat vuramaz).

ELİF - (Elindeki süpürgeyi hırsla köşeye fırlatır, kapıya kaçarak) İşte yine kudurdu, oğluna baksana baba! (Dışarı çıkar).

MUSA - (Onun arkasından bağırır) Gelirsem kanını dökerim sonra...

MURAT - (Oğluna nasihat edercesine mırıldanır) Bırak o deliyi oğlum, gel yerine otur, uyma şu yelkeliye. O da, halası gibi çartnavulun biridir zaten.

MUSA - (Başını sağa sola çevirerek) Doğrusun baba ama, şu üzüntülü anımızda türkü söylemek neye ya-

ni? (Yerine oturur Bu sırada Zeynep, kucağında altı aylık çocuğu olduğu halde ağlayarak içeri girer. Oradakiler şaşırıp telâşa kapılırlar, Murat, oturması için yer gösterir. Zeynep gösterilen yere gelişi güzel oturur).

MURAT - Hayır ola Zeynep bacım, nen var, neden ağlıyorsun?

ZEYNEP - (Ağlıyarak) N'olacak Emmim oğlu Murat, Ağan adamları gayfede beyimi vurmuşlar.

MURAT (Elini ağzına götürerek) Ne diyorsun Emmim kızı, o ne biçim söz? (Hayretten dona kalır)

ZEYNEP - Evet, Emmimoğlu, yavrularım yetim kaldı, bu öksüzlerimi nasıl büyütürüm artık, kuzularımı nasıl beslerim?

MURAT - (Ellerini dizlerine vurur) Vah vah! Allah kahretsin! Sebeb ne de vurduruyor?

ZEYNEP - Sözde, Ağan aleyhinde bulunmuş.

MURAT - Küfür mü etmiş, yoksa karısına, kızına mı bakmış?

ZEYNEP - Nerede Emmimoğlu, ne küfür, ne de karısına kızına bakma var.

MURAT - Keyfi de adam vurulmaz ya bacım, elbet bir sebebi vardı da vurdurdu?

ZEYNEP - (Ağlıyarak) Bıldır karı koca kapısında çalıştık. Oniki ay didindik, üç yayma unluk hak etmiştik. İkisini almıştık, birisini de sonra verecek olmuştu. Dün sabah evde un kalmamıştı, bizimki de, Ağada, bıldırdan kalma bir çuval unumuz var, gidip onu alayım bari diyerek evden çıkıp gitmişti. Gayfenin önünde Ağaya raslıyor, kalan o bir çuval unu istiyor. O da, inkâr ediyor, benim sana bıldırdan kalma un mun borcum yok diyor. Bizimki de, ne den inkâr ediyorsun Ağa, demiş. Bu söz Ağan zo-

rına gitmiş, adamlarına emir vermiş oracıkta vurdurmuş.

MURAT - (İçini çeker, kindarca mırıldanır) Ah ulan ah... Senin gibi Ağan kafasını ezerim amma, hükûmet, kanun belimi kırıyor. Peki ne duruyorsun ya? Kalk, karakola git, şikâyet et, ne lâzımsa yapsana! Korkuyorsan birlikte gidelim.

ZEYNEP - Gittim Emmioğlu, gittim...

MURAT - N'oldu ya, Ağayı yakalayıp götürdüler mi?

ZEYNEP - Nerde yakaladılar, kim yakalıyacak? Ağa gidip onbaşıyı görmüş,

MURAT - E......

ZEYNEP - Onbaşı ben gerekeni yaparım, sen evine git rahatına bak dedi, ben de dönüp geldim.

MUSA - (Ellerini hereket ettirerek) Bu ne biçim cevap? Kadının kocasını vurup öldürsünler, sen evine git, rahatına bak, ben icabına bakarım de. Böyle şey olurmu hiç? Ortada cinayet var. Neden faillerini bulup kanuna teslim etmiyor?

MURAT - Para yemiştir de ondan.

MUSA - Peki n'olacak şimdi?

MURAT - Olacağı var mı, ölen öldü, faili Ağadır, tabiki Cezasız kalacak.

MUSA - Bizler ne güne duruyoruz ya? Bir şeyler yapamaz mıyız?

MURAT - Bizlerin yapacağı tek bir iş varsa, zavallının cenazesi kokmadan defnetmek.

ZEYNEP - (Ağlıyarak) Ah... Emmimoğlu cenazeye masraf edecek param bile yok.

MURAT - (İçini çeker) Üzülme Bacı! (Elini cebine atar, kese içerisinden bir miktar para çıkartır) Şuracıkta üçbeş kuruşum var, nasıl olsa kefin parasına yeter. (Oğluna döner) Haydi oğlum, sen yanına iki kişi al, mezarlığa gidin, kabri kazın, Ben de köyün

İmamına haber vereyim de, gelsin, cenazeyi yıkasın. Kaldıralım. (Üçü birlikte ayağa kalkarlar, üzüntülü üzüntülü kapıya doğru yönelirler... Perde iner).

İkinci Perde

—TABLO II —

Ağan oturma odası. Ağa sandalyeye oturmuştur. Önünde masa, masanın üzerinde işlemeli örtü, köşesinde manyetolu telefon; başka bir köşesinde birkaç yırtık ve eski kaplı kitap, işçilerin yevmiyeleriyle ilgili defter, kalem gibi şeyler...

Duvarlarda resimli seccadeler, onların üst kısımlarında eski yazı levhalar, levhalarını yanlarına yakın yerlerde magazin mecmualarından koparılmış açık saçık kadın resimleri yer almıştır. Öyle ki duvarlarda asılı eşyalar tamamen birbirlerinin aksidirler. Gerçekte, bu eşyalar sadece gösteriş için duvarlara yerleştirilmiştir.

Ağan giyinişi bile acayiptir. Ütüsüz lâcivet elbisesinin altında beyaz ıskarpinleri daha ilk bakışta göze çarpar. Acemice bağlanmış iri çiçekli kravatı ve yaka cebine koyduğu kaba saba mendili, renkli mintanının yakalarının geriye doğru kıvrılışı, beyaz fotör şapkasının kenarlarının bozukluğu, zevksiz ve acemice giyinişini ifade eder.

Perde açıldığında, Ağa, ceketinin ve pantolonunun ceplerine yerleştirmiş olduğu elmaları bir bir alır, üzerine silerek kabuğunu falan soymadan, dişleriyle kopara kopara yer. Arada ayağa kalkar, odayı şöyle bir gezinir, duvardaki resimleri gözden geçirerek kendi kendine gülümser; tekrar masasına oturur. Oturduğu yerden duvardaki eşyaları tekrar birer birer gözden geçirir. İşçilerinin yevmiye defterini önüne çeker, kontrol eder, seslice mırıldanır.

AĞA — Şundan iki yöğmüye kesmeli. Bundan beş günlük aşırmalı. Ooo Kör Alinin kırkbeş günlüğü olmuş. Bunun en za yarısını uçurmalı, daha doğrusu hepsinden de üçer beşer bir şeyler yapmalı. Hak ettikleri yöğmüyelerini tam verecek olursam, az zamanda iflâsa sürünürüm. Gerçekten, topla tüfekle de vursalar yıkılmaz oldum ya... (Gülümser).

(Bu arada Fadiş kapıyı vurmadan sinirli sinirli içeri girer, ellerini beline götürerek Ağan karşısında durur, sert sert yüzüne bakar. Ağa Fadişin bu hareketinden hiç bir manâ çıkartamaz, yüzüne şaşkın şaşkın bakar.

FADİŞ (Tok bir lisanla) Ağa... sen (Ağa ileri atılarak sözünü keser):

AĞA - (Keskin bir ifadeyle) Ne biçim kadınsın be? Ada mı dövecek gibi kapıyı felan vurmadan neden içeri dalıyorsun? Sende birazcık saygı denen nesle yok mu?

FADİŞ - (Sertçe) Ne saygısı arıyorsun Ağa? Senin gibisine saygı değel, odun gerek, odun!...

AĞA - (Elini yumruk yaparak masaya vurur, oturduğu yerden ayağa kalkarak bağırır) Defol, çık dışarı, yoksa seni şimdi ayaklarımın altına alırım.

FADİŞ - (Onun sert hareketinden korkar, şaşkın şaşkın gülümser, eliyle baş örtüsünü düzelterek) Şey... Ağa, töbeler olsun, Sana dert anlatmaya gelmiştim ben, tabi ki izin verirsen...

AĞA - (Yerine oturarak sırıtır) Hele şöyle de, yoksa kolunu kanadını kırıverecektim. Geç şimdi, otur karşıma, anlat derdini bakalım.

FADİS - (Onun gösterdiği yere geçer. İlişir ellerini önüne bağlar, yalvarırcasına mırıldanır) Biliyormu-

sun Ağam, kardaşım haneye geldi, senden dert yandı.

AĞA - (Ayak ayak üstüne atar, Fadişin yüzüne bakar, Onu küçümseyen bir ifadeyle) Neden yanıyormuş? Şikâyeti ne benden?

FADİŞ - (Üzgündür, boynunu bükerek) Bizim Meşeliğin toprağını alacakmışsın, koyunlarına güzlük ağlı yapacakmışsın?

AĞA - (Yılışarak ayağa kalkar, cebinden bir elma alır, Pantolonunun yan tarafına silerek yemeğe başlar, ileri geri gezinerek konuşur) Doğru yanlış, evet, öyle bir niyetim var. Evet amma beleş almak ta istemiyorum. Karşılığında elli bankolot vereceğim. Şayet para saymamış olsaydım, yanmakta haklıydı, bedelini aldığına göre boş yere yanmış oluyor.

FADİŞ - (Başıyla onun gezinişini takip ederek umutsuzca cevap verir) Fakat Ağam, biz orasını elimizden ırmak istemiyoruz ki...

AĞA - (Onun karşısında anide durur) Neden? Elli bankolot az mı geldi?

FADİŞ - (Boynunu büker) Zırnık demek istemedin. Biliyorsun ki, olanca toprağımız oracıktır, elimizden gidecek olursa, halimiz nice olur? Sonra insan yardımcı kollarını kendi eliyle usturalar mı?

AĞA - (Geçer yerine oturur, tekrar ayağa kalkar, ellerini arkasına bağlar, yine sağa sola gezinerek) Bir yayma da un verecek olursam mesele kalmaz herhalde?

FADİŞ - (Gözüyle onu takip eder) Bıldırda vermiştin, ılmığımız olmasaydı, zehmerinin ortasında aç kalacaktık.

AĞA - Sıkıştığınız zehmerilerde yine kolunuzdan tutarım

FADİŞ - Sağ olun ama, elden gelen öğün olmaz, yıl oni-

ki ay, çoluk çocuk kapında didiniyoruz. Harman sonu geldi mi, bir yaymacık un, yarım yayma setik bir geyimcik çarık ile emeğimizi kapatıyorsun.

AĞA - (Bazan durur bazan gezinir) O halde Fadiş kadın, beni iyi dinle, Allah huzurunda sana söz veriyorum, bu harmanda, bir değeliplik göğme, birer yayma bulgurluk ile setiklik vereceğim. Daha da gönlünüz olmaz mı?

FADİŞ (İçini çeker) Dünyada olmaz ağam.

AĞA - Peki bunları iki ile cem edelim. Şimdi anlaştık mı?

FADİŞ - Dünyada hık Ağa.

AĞA - Onuda ikiye dürdüm, gönlün olmalı artık canım.

FADİŞ - Başını sallıyarak) Olamaz Ağam, olamaz!

AĞA - Bunlardan made Meşeliğin bedelini de alacaksınız, ama.

FADİŞ - (Yalvarırcasına) Her şeyin senin olsun Ağa. Zararı yok, ölene dek yine kapında çalışalım, yeter ki sen toprağımıza dokunma. Bağaşla onu bize, denizin böğründe bir çümlecik suyumuz olsun. N'olur ocağımızı büsbütün kurutma,

AĞA (Geçer sandalyesine oturur, elinde yarım kalan elmasını yiyerek) Neyse Fadiş, şimdilik bu mevzuyu kapatalım, Anladığıma göre seni iyicene doldurmuşlar. Ne kadar çırpınsam ikna olmuyacaksın.

FADİŞ - Hayır Ağa, dolduran olmadı. Gayem iki evlecik toprağımızı elimizden ırmamaktır.

AĞA - Peki öyle olsun, ha, bak aklıma düşmüşken söyleyeyim, ileride illede senin dediğin olsun Ağa der seniz, bir daha da vaatlerime yanaşmam sonra, neyse, bunu kapatalım,

FADİŞ - Doğru ama ben bu işi bağlamaya gelmiştim.

AĞA - (Elini ona doğru hareket ettirir) Kolay canım ile-

ride bir şeye bağlarız elbet, sen şimdi kendinden anlat bakalım, ne alemdesin?

FADİŞ - (İster istemez konuyu değiştirmek, onun sorularına cevap vermek zorunda kalır) Hiç, bildiğin gibi ev işleriyle uğraşıp duruyorum.

AĞA - Bire kız evlenemedin de. Halbuki güzel karısın, cilvelisin, şakraksın, üstelik oynaksın da. Yaşın da ilerleyip gidiyor.

FADİŞ - Kısmetim bağlı zahar.

AĞA - Biraz önce bostanlığa inmiştim, orada sizin Elif kıza rasladım. Bayağı palaslanmış, enine boyuna gelişmiş. Gerdanını kıra kıra pınardan geliyordu, ardından baka kalmışım. Bilirsin ya, ben her kadına bakmam.

FADİŞ - (Şüpheyle) Allah bağaşlarsa büyütmeye çalışıyoruz.

AĞA - Bu güne kadar dikkat etmemiştim, ne yalan söyleyeyim, görünce içime ılık ılık bir şeyler akıverdi. (Elindeki elmayı göstererek) Şu elma gibi hemencecik tutup yiyesim geldi Elifi.

FADİŞ - Eh... öcü de sayılmaz.

AĞA - İsteri yok mu?

FADİŞ - Var.

AĞA - Peki, neden eşlemiyorsunuz, kızın kısmetini bağlamayın. Yılı doluyor, alı yüzündeyken, çiçeği burnundayken eşleyin gitsin.

FADİŞ - Babası bilir!

AĞA - Gözünden ırmak istemiyor herhalde?

FADİŞ - Birazda öyle gibi.

AĞA - (Biraz düşünür) Şey, Fadiş, sana bir dilekte bulunsam, yapar mısın?

FADİŞ - (Onun gözlerine bakar) Ne gibi?

AĞA (Yılışarak) Fakat darılmaca veya gücenmece yok.

FADİŞ - (Boynunu büker) Haddime mi Ağam?

AĞA - (Elindeki elmayı ısırır) Babasına söyle, Elifi bana versin,

FADİŞ - (Onun ne demek istediğini pek anlamaz) Neden?

AĞA - (Ellerini hareket ettirerek) Şey, yani ev sahibem olur.

FADİŞ - (Anide durgunlaşır, hayretle onun yüzüne bakar, kekeliyerek) Töğbeler olsun Ağam, neler konuşuyorsun, babası yerindesin, hiç uyar mı?

AĞA - (Yine ellerini ona doğru hereket ettirir) Neden uymasın ,her şeyden önce toprak Ağasıyım, alabildiğine mal mülk sahibiyim, açıkcası varlıklı insanım.

FADİŞ - Varlık saadet sağlamaz, kırçılsın, dört karılısın, hele yaşınız hiç uymaz, daha doğrusu her bakımdan da yakışık almaz.

AĞA - Gel seninle bir anlaşma yapalım.

FADİŞ - Nasıl anlaşma?

AĞA - (Az düşünür) Meselâ öteki karılarımı boşasam, Meşeliğin tarlasını almaktan vaz geçsem, istediğiniz kalını da versem, o zaman Elifi bana yakıştırır mısın?

FADİŞ - (Başını sallıyarak) Hayır, bütün ocağını bağışlasan yine de yakıştıramam.

AĞA (Elini ona doğru hereket ettirir) Bu kadar zalim olma Fadiş, neden münasip görmüyorsun sanki?

FADİŞ - Neden olacak, ellerin namusları senin nazarında hiç te ondan. Paçavra kadar basit, su kadar ucuz! (Acı acı düşünmeye başlar; tekrar konuşacağı sırada, Ağa sözünü keser).

AĞA - Ne yapmışım alemin namuslarına?

FADİŞ - Daha ne yapacaksın, öldürecek değilsin ya?

AĞA - Söyler misin bana, şimdiyedek kimlerin karılarına

kızlarına yan gözle bakmışım?

FADİŞ - Gurban olayım Ağam, böyle konuşma, Şu köyde elini vurmadığın kadın kaldı mı? Dullar şöyle dursun, evlilerini, hadda askere gidenlerin dahi avratlarını hesaba getirdin tamana. Sende bir azcık düşünce olsaydı, komşuların onbeşlik — onaltılık kızlarını avrat yapacağım diye, parana dayanarak satın alıp alıp kapına doldurmazdın. Madem ki bu işi yaptın, karı üzerine karı aldın, ölenedek iyi kötü onlarla geçinmen icap etmez mi, kirletip kirletip atmaya ne hakkın var?

AĞA - (Elini hareket ettirerek) Kele Fadiş, âlemin kızlarından sana ne ki?

FADİŞ - Bana ne olur mu, komşunun namussu, benim namussum demektir.

AĞA - (Kikir kikir güler) Yahu bırak bunları. Zaten onları ben karılık için almamıştıs. Üçünün birazcık tarlaları vardı, haydi dedik, tarlaları var alalım dedik, ötekisini de gönlümü avutmak için almıştım. Arzularıma nail oldum. Onları daha fazla kapımda tutmaya lüzum görmüyorum. Boşamak farz, yenisini almak ta sünnet sayılır, bu sünnetde sizin Elif kız olsa daha iyi değil mi?

FADİŞ - Haydi avratları babalarının evlerine gönderdin diyelim, kırçıllığını da babasının evine gönderecek değilsin ya?

AĞA - (Yerinden doğrularak) İşte şimdi yoğurtladın.

FADİŞ - Hoşuna gitmediği için mi yoğurtladım Ağam?

AĞA - Şunu iyi bil ki daha kırk tane avradı, yan cebimden alır atarım. Ondörtlük delikanlıları kıskandıracak kadar dincim.

FADİŞ - Bunlar boş sözler Ağam. Bu kelâmlarını çevre

duyarsa katıla katıla güler sonra, dillere alay olursun.

AĞA - Çevrem gülecek diye karabaş mı kalacağım ben?

FADİŞ Karabaş değilsin ki, kucağında dört avrat var, uzun sözün gücüğü bizim kıza uygun değilsin.

AĞA - Uyarım, uyar...

FADİŞ - Açıkcası kusura kalma, sen bizim kapıdan öte ol. Ellerde kız çok, veriyorlarsa git beğendiğini al, kapına bağla. Bizler kırkı geride bırakmışlara kız vermeyiz.

AĞA - Ama ben sizin kısrağınızı kapıma bağlamak istiyorum. Sonra, düşünün ki, Elifi bana değil Ağalığıma vereceksiniz. Buna örümcek kafanıza yapışlırın.

FADİŞ İşte yine gücük düşündün! Kız Ağalığa verilmez, kocalığa verilir. İnsan zengin olmakla, urubu yaşındaki kızla ev olmaya kalkışmaz. Böyle düşünenler de evine ,avradına kişi olamaz. Kırkından sonra şaşalama, bizim kızdan ırak ol da gediğinde gubar. Bundan böylede benden başkaca cevap bekleme

AĞA - (Arzularına her iki yolda da nail olamayınca sinirlenir, kesin bir lisanla konuşur) Son cevabın bu mu?

FADİŞ - Evet, bu!

AĞA - (Elini masaya vurarak) O halde benimde son cevabımı iyi dinle. Ya Elifi ya da Meşeliğin tarlasını mutlaka elinizden alırım. Daha ileri giderseniz, ikisini de zimmetlerim. Kısmıklığınızın cezasını çekeceksiniz. Yemin ederim ki, ikisinden birisi mutlaka benim olacak

FADİŞ - (İşin kötüye gideceğini anlayınca yalvarır) N'olur Ağam, bizim gibi gariplerin yakasından düş. Bizler ki bağrı yanık zavallı insanlarız, hiç bir da-

yağı, güveni olmuyan sefilleriz.

AĞA - Kuru yere çene döküyorsun Fadiş karı! Ben dediğimi yaparım, buna kimse mani olamaz. (Eliyle kapıyı işaret ederek) Şimdi gidebilirsin artık.

FADİŞ (Gayet üzüntülüdür, ayağa kalkar, acı acı içini çeker, başını önüne düşürür, ağır adımlarla kapıya doğru yönelir, Ağa da onu göz ucuyla takip etmektedir. Bu arada Fadiş bir şey hatırlamış gibi yapar kapıda durur, anibir dönüşle, Ağan yüzüne ba kar, sert bir ifadeyle) Bana bak Ağa, mademki son kelâmını duyurdun, al sana cevap: Senin Ağalığın ayaklarının altına indi artık, bizim kapıda sana yal yok. Kendine yal dökecek başka çanak ara, anladın mı? (Sinirli sinirli dışarı çıkar).

AĞA - (Hırsla masadaki telefona sarılır, manyeto kolunu hızlı hızlı çevirir ahizeyi kulağına götürür, Karakolla konuşur):

— Alo...

—

— Kimsin?

—

— Cenderme mi?

—

— Ulan çabucak Onbaşıyı bağla bana.

—

— Senmisin Kumandan?

—

— İyi misin?

—

—Sağ olasın ben de iyiyim.

—

— Asabım çok bozuk.

—

— Neden olacak, yine bir haksızlık oldu, kızdım. Nere-

deyse kan dökecektim. Anla ki o kadar kızdım, bereket versin şeytana uymadım.

—

— Ha, evet evet...

—

— Gel de neticeyi anlatırım, hemen gel bekliyorum.

(Telefonu kapatır, cebinden bir elma alır, yine üzerine siler, ısıra ısıra yemeye başlar. Gayet sinirlidir, sandalyesine kâh oturur, kâh kalkar, aşağı yukarı gezinir. Bu arada, elinde bir tomar yazılı kâğıtlarla muhtar içeri girer, Ağan karşısında saygıyla eğilir, selâm verir):

MUHTAR - Esselâmünaleyküm sayın efendimiz.

AĞA - Selâmını aldık say Muhtar! İyi ki geldin, otur bakalım şöyle. (Muhtar oturmak istemez, ağa kızar) Çök dedik yahu sana.

MUHTAR - (Dört büklüm olur, kekeliyerek) Şey, Efendimiz, sizin yanınızda oturmak saygısızlık olur da (Çekinerek oturur).

AĞA - Biliyormusun Muhtar, asabım çok bozuk!

MUHTAR - (Ayağa kalkar) Neden Efendimiz?

AĞA - (Eliyle işaret ederek) Otur otur...

MUHTAR - (Kekeliyerek) Siz ayaktayken benim oturmam saygısızlık oluyor.

AĞA (Kızarak) Oluyorsa bana oluyor. Sana otur dedik, otur işte... Övkemi senden alırım şimdi.

MUHTAR - Alın Efendimiz...

AĞA - (Elini kaldırarak) Ulan Muhtar mısın, soytarı mısın, elimin tersiyle ağzına çarparım ha...

MUHTAR - Çarpın Efendimiz...

AĞA - Vayy senin efendine de sana da. Efendimiz, efendimiz. Sen başka kelime bilmez misin yahu, bırak bunları da beni dinle.

MUHTAR - Buyurun Efendimiz

AĞA - (Sinirlice) Gadanı alayım Muhtar, gulun gurbanın olayım... N'olur, şu efendimiz sözünü kullanma, kıcık alıyorum.

MUHTAR - Peki Efendimiz.

AĞA - (Tam sinirlenir) Muhtar, muhtar, ağzını yırtarım ha...

MUHTAR - (Korkarak) Şey... Ef, ef, ef..........., Yok, Ağamız, Ağamız...

AĞA - Ağamız, mağamız. Bir isim söyle, şu senin efendim kelimesinden bıkkınnık getirdim, her sözüyün sonunda efendimiz...

MUHTAR - Olur, Ef... şey, Ağamız.

AĞA - Senin bu köye kim Muhtar yaptırdı?

MUHTAR - Siz.

AĞA - Kaç yıllık Muhtarsın?

MUHTAR - Ondört senelik.

AĞA - Ben arzu etmessem, Muhtar olabilirmisin?

MUHTAR - Olamam.

AĞA - Seçimlerde rey alabilirmisin?

MUHTAR - Tek rey alamam.

AĞA - Kimi istersem bu köye Muhtar yaptırabilir miyim?

MUHTAR - Yaptırabilirsiniz.

AĞA - Seni ben Muhtar yaptırdım, öyle mi?

MUHTAR - Evet.

AĞA - O halde sen köylünün değil, benim Muhtarımsın.

MUHTAR - Bundan şüpheniz olmasın.

AĞA - Bütün arzularımı yerine getireceğini ummaktayım, bunda' da yanılmıyorum ya?

MUHTAR - Yanılmadığınıza inanabilirsiniz.

AĞA - Karını boşa desem boşar mısın?

MUHTAR - Derhal.

AĞA - Yeme, içme, uçkur çözme desem?

MUHTAR - Bütün arzularınızı yerine getirmek kutsal ödevimdir.

AĞA - (Elini hareket ettirerek) Peki, donuna yap desem?

MUHTAR - Hiç düşünmeden yaparım.

AĞA Yaşa Muhtar. O halde şimdi söyle, bu köyde benden başkasının toprağı var mı yok mu?

MUHTAR - Olmasa gerek.

AĞA - Varmış.

MUHTAR - Ben yok biliyorum?

AĞA - Peki Meşelik neden Muradın oluyormuş?

MUHTAR - Kimbilir, belki de, tapulu olduğu içindir.

AĞA - Tapu da ne demek? Önceki aldığım tarlalar tapulu senetli değil miydi?

MUHTAR Evet, tapuluydu.

AĞA - Peki onları nasıl aldım?

MUHTAR - Bunuda alabilirsiniz...

AĞA - Ha... bak muhtar, Mazgacın tapusunu Meşeliğin tapusu desek nasıl olur? Çünkü aynı tapuyla birkaç tarla daha elde etmiştik. Tabi ki, senin ve köy ihtiyar heyetinin sayesinde olmuştu. Dikkat Muhtar, bundan böyle Meşeliğin tarlası benimdir. Bunu unutma.

MUHTAR - Yemin ederim ki, Meşeliğin tarlası şu andan itibaren sizindir.

AĞA - (Neşeli neşeli güler, şakacıktan muhtarın omuzuna vurur), Yaşa Muhtar, imtihanı kazandın. Mühüm bir mesele daha var, onu da yoluna koyduk mu, yaşadık demektir.

MUHTAR - Nedir?

AĞA - Oda Muradın Kızı Elif.

MUHTAR - Evet?

AĞA - Senin anlıyacağın Elife müşteriyim.

MUHTAR - Alırız...

AĞA - Vermek istemiyorlar, biraz önce Fadiş buradaydı, üzerine çok düştüm netice alamadım. Oysaki sen, kızını bir istetmeye bana vermiştin.

MUHTAR - (Mahçup ve iftihar dolu bir sözle) Arzu ederseniz küçük kızımı da verebilirim. Damadım olduğunuz için cemiyet arasında sizinle daima öğünüyorum.

AĞA - Teşekkür muhtar, hele küçük biraz daha büyüye dursun, icap ederse, bir şeyler düşünebiliriz, ne var ki. Fadişe söz geçiremedim.

MUHTAR - Bizler geçiririz!

AĞA - (Ağzını silerek) Elifle beş karım olacak, kimi tarlaya, kimi bele, kimi dağa, kimi de ev işlerine bakar, Ben de ayaklarımı uzatır, gel keyfim gel derim.

MUHTAR - Size beş kadın bile azdır. Zira hane başına bir hanım dahi düşmüyor sayılır. Yedi konağınız var, her birisine bir kadın isterdi. Yedilerseniz, aile ekonominiz düzelmiş olur.

AĞA - Öyle ama baksana bazıları da aksilik ediyor işte.

MUHTAR - Eden etsin, netice değişmiyecektir.

AĞA - Ne var ki yalnız ölmekten korkuyorum Muhtar.

MUHTAR - Allah geçinden versin.

AĞA - (Yılışarak) Üzülme Muhtar, ölmem inşallah.

MUHTAR - Şunu iyi biliniz ki, sizlere bir şey olursa bütün köylü yetim kalır. Sizler bu köyün atası sayılırsınız.

AĞA - Zaten ben öldükten sonra, bu köylü benim yokluğumu daha iyi anlıyacaklardır, buna inanıyorum. Çünkü, hükûmet kapılarında onların haklarını benden başka kimse müdafaa edemiyecektir. Şu anda gözüm kapansın, bunlar Karakol onbaşısına yetmiyecekler. Neyse, Muhtar, anladım ki, sen benim en sadık dostumsun. Sana söz veriyorum, bundan böyle ebedi olarak sen bu köyün

muhtarı olacaksın. Aksini iddia edenleri acımadan temizlerim.

MUHTAR - (Ellerini oğuşturarak) Varlığınıza sığınıyorum, vaadlerinize inanıyor ve size güveniyorum.

AĞA - Sen merak etme muhtar, ben dediğimi yaparım. Zaten ben ermişim, erenlere gark olmuşum. Yıllardan bir akşamdı...

MUHTAR - (Durup gözlerini açarak dinler) Evet Ağa, yıllardan bir akşamdı...

AĞA - (İçini çekerek ayağa kalkar, eski yazı levhaların önünde ayrı ayrı durur, sözde okuyormuş gibi dudaklarını kıpırtatır, dalmış gibi bir tavır takınır. Sanki odada kimse yokmuşcasına, bazan yüksek, bazan hafif sesle mırıldanır) O gün akşam yatağıma uzanmıştım, vakit gece yarıyı bölmüştü. Bir ara gözlerimi kapamıştım, nasıl oldu bilmiyorum, benliğimi nurlar içinde buldum, acaba dedim rüyamı görüyorum, gözlerimi açtım, ki hayal değil, odamın içini bile bir kemer gibi nur bürümüş. Allahallah diye yerimden doğruldum, anide ak sakallı Nurani pirler etrafımı sarıvırdiler, «bizdensin bizdensin» diye söz ettiler. Velhasıl bütün erenler önümden secde secde geçtiler. Anlımdan teker teker öptüler. (Ağa bunları konuşurken sanki o anda da oluyormuş gibi hareketler yapar).

MUHTAR - (Yerinden fırlar, Ağan ellerine - ayaklarına kapanır, af dileyen yalvarışlarla) Bugüne dek bir kusur işledimse af eyle Ağamız.

AĞA - (Onun omuzuna vurarak))Sen üzülme Muhtar, bana karşı daima hürmetli hareket ettin, nokta kadar hatan olmadı, hiç bir saygısızlığını hatırlamıyorum.

MUHTAR - Sağ olun, var olun efendimiz, şey... Ağamız, Ağamız..

AĞA - (Yılışarak Muhtarı kolundan tutup kaldırır. O

da geri geri çekilir, yerine ürkerek oturur) Işte muhtar, budalalar bilsinlerki, istersem bu köyü ve köylüyü bir duada harap eylerim, gönlüm arzu ederse... (Muhtar sözünü keser).

MUHTAR - (Ellerini oğuşturarak) Umut ederim ki hiç bir arkadaş size dil uzatmasınlar, aksi takdirde dilleri tutulur.

AĞA - Tutulur ya (Başını sallar, bir noktaya bakarak, düşünür).

MUHTAR - Bundan böyle horantalarımız hastalanırsa ocaklara gitmeye ihtiyaç kalmadı demektir. Senin ocağına gelir, senden şifa muskaları alırız.

AĞA - (Güven dolu bir ifadeyle) Elbetde, muskaya ihtiyacı olanlara muska yazmak vazifemdir. Yalnız, Muradın Horantası hastalanirsa sakın gelmesin. Ona muska deyil, çizik bile çekmem.

MUHTAR - Haklısınız. Bundan böyle topraklarınıza bereket yağar inşallah. Kuraklıklar olmaz, dileğimiz zaman, sayenizde yağmura da kavuşuruz.

AĞA - Öyle ya, ermiş olduğuma göre kuraklık ta niye? Bunun da lâfı mı olur? Her şey bir duaya bakar...

MUHTAR - (İleri atılarak sözünü keser) Şey... Sizden bir ricada bulunacağım, kabul buyururmusunuz acaba?...

AĞA - Tabi tabi?. (Yerine oturur.)

MUHTAR - Bana bir karınca duası yazıp hediye eder misiniz

AĞA - (Düşünür) Karınca duası mı dedin...... haa... Şey, yani...

MUHTAR - (Başını sallıyarak) Hıı...

AĞA - (Elini alnına kor, düşünür) Birden bire hatırlayamadım, şey sen biliyor musun Muhtar? O karınca duası nasıl başlıyordu?

MUHTAR - (Boynunu büker) Benimle alay ediyorsu-

nuz Efendimiz, yok yok dilim kopsun, alışmış, Ağamız......

AĞA - (Gülerek) Boş ver Muhtar dilediğin gibi konuş artık. Efendimiz de, sultanımız de, ne dersen de, gücenmem, yalnız sen şu karınca duasının nasıl başladığını hatırlatıver bana.

MUHTAR - Yapamam sultanımız efendimiz, çarpılırım sonra, saygısızlıkla olur.

AĞA - (Çabuk çabuk konuşur) Olsun olsun...

MUHTAR - Yapamam, elim ayağım çot olur sonra.

AĞA - Oda doğru ya, mamafi ben bir gün hatırlar, yazarım, sonra, buna benzer bende ne dualar var, nasıl zengin olunur. İleride onuda yazar veririm sana. Sen de lortlara karışırsın. Yeter ki, sen, şu Muradın kızıyla tarlasını benim kapıma bağla.

MUHTAR - Bunları zimmetinizde bilin, düşünmeye bile değmez. (İkiside neşeli neşeli gülüşürler).

AĞA - (Anide bir şey hatırlamış gibi yapar) Ha Muhtar, Garağzanoğlu bizim mısırı sulamaya gidecekti. N'oldu gitti mi, suladı mı acaba?

MUHTAR - Söylemiştim, gidecek oluyordu, tahminime göre gitmiştir.

AĞA - Aman Muhtar bu işler tahmininen olmaz, ihmal edildiyse, mısırları kurutururuz sonra. Istersen git bir yoklayıverde gel.

MUHTAR - (Ayağa kalkar kapıya doğru ilerler) Gidip bakayım. (Kapıdan çıkar).

AĞA - (Gülerek kendi kendine söylenir) Işte böyle, Insanı, Köyde Muhtar, Nahiyede Müdür, Kasabada Kaymakam, Vilâyetde Vali Tutarsa, bunların yanına bir de Parti Başkanlarını eklersek, bizim memlekette kişinin sırtı yere gelmez. (Bu arada Muhtar içeri girer, Ağan karşısında ezilip büzülerek)

MUHTAR - Görüyor musun Ağa? O kadar tenbihlediğim

halde, kendi işini bırakıp da, sizin mısırı sulamaya gitmemiş Garağazınoğlu.

AĞA - (Ayağa fırlar, kızgın bir sesle) Onu derhal huzuruma çağır, Çağır da, Ağan emirlerini yerine getirmemenin ne demek olduğunu cna öğreteyim. (Sinirli sinirli sağa sola dolaşır, Muhtar da hiç bir cevap vermeden koşarak dışarı çıkar, biraz sonra tekrar Garağzınoğluyla içeri girer, Ağa, onların geldiğini görünce birdenbire bulunduğu yerde durur, sert sert yeni gelenin yüzüne bakar. Bağırarak) Söyle Ulan, Muhtar Benim emrimi sana tepliği ettiği halde neden mısırı sulamaya gitmedin?

GARAĞZINOĞLU - (Ağan bu hareketinden müthiş korkar, yerinde titremeye başlar, kekeliyerek) Şey... ağam. Kendi işim varıdı, onu bitirdikten sonra sizin mısırı da sulamayı düşünmüştüm.

AĞA - (Hızla yanına gelir, suratına iki tokat atar) Bre itoğlu it, Senin işin benimkinden daha mı mühümdü?

GARAĞZINOĞLU - (Yediği tokatın tesiriyle sağa sola sendeler, eliyle yüzlerini tutarak) Gulun kölen olayım yapma Ağam...

AĞA - (Rasgele vurmaya devam eder) Söyle ulan söyle, neden gitmedin?

GARAĞZINOĞLU - (Sağ sola düşüp kalka kalka)) N'olur yapma ağam. Şimdi koşa koşa gider mısırını sularım, yeter artık vurma bana.

AĞA - (Burnunun üzerine doğru bir yumruk savurur) Çabuk git mısırımı sula, yoksa gebertirim seni.

GARAĞZINOĞLU - (Burnunu tutarak) Olur ağam, olur (Koşarak dışarı çıkar)

AĞA - (Gülerek yan köşede ayakta duran Muhtarın yüzüne bakar) Nasıl Muhtar? Beğendin mi?

MUHTAR - (Sırıtarak) Beğendim Efendimiz

AĞA - (Yine kikir kikir güler) Ben de beğendim. Ağan mısırı böyle sulanır işte.

(Bu sırada Karakol Komutanı Uzatmalı Onbaşı gülerek içeri girer, resmî elbiselidir. Ağaya doğru döner, askerce bir selam verir, Ağa da onu samimiyetle karşılar. Kucaklaşıp öpüşürler. Ağa onbaşının elinden tutar, sandalyeye oturtur. Kendisi de oturarak): Ne haber Kumandan? Nasılsın görmeyeli?

ONBAŞI - (Gülerek), Bende haberler iyi. Sizleri sormalı?

AĞA - Bende de öyle. İnanır mısın selâmın çok hoşuma gitti. Bana olan alâkadan dolayı gurur duyuyorum.

ONBAŞI - (Yılışır) Efendim, bu gibi selâmlar, iki sınıfa verilir. Askerlikte üst kademelere, sivillerde ise toprak ağalarına mahsus selamlardır bunlar.

AĞA (Onbaşının omuzuna vurarak) Velhasıl hoş adamsın. Doğrusunu isterseniz bütün hareketlerine bayılıyorum

ONBAŞI - İltifat ediyorsunuz, dikkat buyurun, şımarabilirim.

AĞA - (Kahkaha ile) Sizden böyle bir durumun doğacağını tahmin etmiyorum. (Karşılıklı gülüşürler, Muhtar söze karışır):

MUHTAR - (Hürmet dolu, yılışarak) Benim buradaki mevcudiyetimi unuttunuz, sayın Onbaşım...

ONBASI - (Gülerek) Ooo... Muhtar merhaba, yanılıyorsun. Benim kalbimde herkesin yeri ayrı ayrıdır. Bunun için görüşlerini kabul etmiyorum. Ha, sonra Ağan kapısından hiç ayrıldığın da yok, doğrusunu isterseniz kıskanmaya başladım. (Üçü birden gülüşürler).

MUHTAR - (Ağan yüzüne bakarak) Ağamızdır, belki bir emirleri olur diye düşünüyorum da...... (Onbaşı sözünü keser):

ONBAŞI - (Eliyle de hareket ederek) Anlaşıldı! Ağan gölgesinden pek ayrılmak istemiyorsun. Hemi Ağa dev gibi veya dağ gibi kişidir. Böyle hareket etmekte elbetdeki haklısın.

AĞA - (Kendisinden emin bir şekilde) Evelallah öyleyimdir. Öte dur diyenin alnını karışlarım. Çünkü, sırtımı hükümet adamlarına dayamışımdır, yapamıyacağım, yaptıramıyacağım iş yoktur, bu dünyada. İşte birisi de onbaşım, hıı... öyle değil mi, kumandan?

ONBAŞI - (Yüzüne bakıp sırıtarak) Rica ederim efendim, sizlere hizmet etmek benim için en büyük şerefdir.

AĞA - (Gülerek) Teşekkürler Onbaşım! Aynı hisleri sana da ben duyuyorum.

ONBAŞI (Muhtarı işaret ederek) Muhtar da şahidim olsun ki, sen emret erlerimi silahlayıp emirlerine vereyim.

AĞA - (Onları takdir edercesine) İkinize de bütün kalbimle teşekkürler ederim. Devlet kapılarındaki cümle işleriniz ve para sıkıntılarınız bana aittir. Nahiye Müdürü de bu kişilere dahildir. Onun da emirleri başım üstünedir. Köy ihtiyar heyeti de dahil olmak üzere, hepinize ayrı ayrı hürmetim olduğunu belirtmek isterim. Saydığım kişilerin sayelerinde Çiriş Oğullarının üçyüz dönümlük toprağını ele geçirdim, şahsıma tapuladım. Bu hususta bilhassa Onbaşımın ve Nahiye Müdürünün yardımları çok olmuştur. Çiriş Oğullarını karakola çekip

dayaktan geçirmemiş olsaydınız, netice alamıyacaktık. Bana yapılan iyilikleri hiç bir zaman unut mıyacağım.

MUHTAR - (Yılışarak Onbaşının yüzüne bakar) Onba şımızın bu husustaki yardımlarını elbetdeki unut mamak gerek. (Gülerek devam eder) Şayet Çiriş Oğullarının ayaklarında meşe odunları kırılmasaydı, mahkeme aleyhimize tecelli edecekti. Çiriş Oğulları sopayı görünce, mahkeme kapılarını, keşifleri terk ettiler. Bizler de istediğimiz gibi atımızı oynattık.

AĞA (Muhtarı tasdik ederek) Bunu ben de itiraf ederim muhtar, hakikat senin anlattığın gibidir.

MUHTAR - (Yapmış olduğu haksız işlerden gurur duyarcasına) Efendimiz, hepimizin gayesi sizlere hizmet edebilmektir. Bunu yapabiliyorsak ne mut lu bizlere. Yalnız şu Meşelik işini de yoluna koyacak olursak, sizi daha da memnun edeceğimizi sanıyorum.

ONBAŞI - (Muhtarın yüzüne bakar, tereddütle sorar) Hayır ola Muhtar? Meşelik işi de nedir?

MUHTAR - Şu bizim Murat yok mu...

ONBAŞI - Eee...

MUHTAR - Onun Meşelik mıntıkasında iki evlek kadar arazisi var da, orasını kastetmek istedim.

ONBAŞI - Anladık ama, kastetmekteki gayen nedir?

MUHTAR - (Ağan yüzüne bakarak) Şey, Onbaşım...

AĞA - (İleri atılarak Muhtarın sözünü keser) Senin anlıyacağın, Muradın orada iki evlek yeri var. Muhtar onu anlatmak istedi.

ONBAŞI - (Düşünür) Hatırlayamadım, bu Meşelik de neresi oluyor?

AĞA - Hani bir gün seninle kuzu kavurması yemiştik,

şu Oğlak Kayasının eteğine doğru olan yerlere Meşelik derler.

ONBAŞI (Başıylada tasdik ederek) Ha... hatırladım. Netice?

AĞA - (Sandalyesinde yerleşerek) Ben orasını hayvanlara güzlük ağılı yapmak istemiştim. Fikrimi de Murada açmıştım, o da malesef razı olmadı.

ONBAŞI - (Sertce) Neden olmuyormuş? İki evlecik yeri sizden esirgemeye utanmıyor mu? Yoksa karakola mı çekilmek niyetinde? Elime düşerse pişman ederim sonra.

MUHTAR - (Onbaşıyı kışkırtır) Malesef esirgediler. Ağamızın kıymetini ve iyiliklerini taktir edemediler. Halbuki, Ağa, düştükleri yerde onları kollarından tutup kaldırıyordu. Bütün senelik yiyeceklerini Ağan kapısından alıyorlardı. Nankörlenniş. (Ağaya dönerek) Fakat sizler tasa etmeyin muhterem Ağamız. Onbaşı Kardeşimiz gerekeni yapar.

ONBAŞI - (Kindarca) Şu halde onları karakola aldırıp bir görüşmede bulunmalı; aksilik ederlerse o zaman bir şeyler düşünürüz.

MUHTAR - (Sırıtarak Ağan yüzüne bakar, sonra Onbaşıya dönerek) Sayın Onbaşımızdan Ağamızın bir dilekleri daha olacak. Umut ederim ki, onu da...

ONBAŞI - (Muhtarın konuşmasını keser) Dilekte n'oluyor?. Ağa ancak emreder.

AĞA - (Muhtara göz atarak) Kumandana fazla yükleniyoruz...

MUHTAR - Onbaşımızı iyice tanımamışsınız.

AĞA - (Yılışarak) Tanımaz olur muyum? Ne var ki, işin birisi bitmeden ikincisini yüklemek saygısızlık olmaz mı dersin?

ONBAŞI - (Sabredemez) İkincisi nedir?

MUHTAR - (Ağan cevap vermesine zaman bırakmaz) O da bir kız meselesi.

ONBAŞI - (Muhtarın yüzüne manâlı manâlı bakar) Ne kızı?

AĞA - (Şakacıktan güler, sonra sesine samimi bir ifade verir) O da aynı kişilerden bitecek.

MUHTAR - (Hemen ilâve eder) Onbaşım, sizin anlıyacağınız, Muradın bir de gelinlik kızı var da...

AĞA - (Elini de hareket ettirerek) Açıkcası, Muradın kızına da talibim.

MUHTAR - İstedik vermediler ama

ONBAŞI - (Hayretle) Yaaa...

AĞA - Ne garip ki münasip görmüyorlar.

MUHTAR - Hayret etmeyin Onbaşım, hakikat söylediğimiz gibi. Ağaya kız vermemek delilik sayılmaz mı? (Gülerek) Bulmuşlar, bunuyorlar. Ağalık kapılarına kadar geldiği halde baltalamaya çalışıyorlar. (Elini hareket ettirerek) N'olacak, düşüncesiz insanlardır.

ONBAŞI - (Alaylı alaylı gülümser, başını sağa sola hareket ettirir ortaya sorar) Allahaşkına hangisi razı olmuyor?

AĞA - (Kız tarafını küçümseyen bir lisanla) Fadişin ağzına bakarsan kızları bana baba diyecekmiş, sözde babası yerindeymişim. Ah... o cadı Fadiş yok mu? Ama alacağı olsun...

ONBAŞI (Kahkaha ile güler) Hiç güleceğim yoktu, iştiham varken doya doya güleyim bari (Bir kaç saniye yüksek sesle güler)

MUHTAR - N'olacak, kadın bu yaşa kadar koca bulamamış, evde kalıp kokmuş. Gözleri de ihtiyarlamış, elbetde ki, Ağamızı yaşlı bulacak.

ONBAŞI - (Elini yumruk yaparak masaya sertce vurur, ciddi bir tavırla)) Şu andan itibaren sizlere söz ve-

riyorum, kızı da, tarlayı da Ağan kapısına bağlamassam, bana da insan evlâdı demesinler. (Nahiye Müdürü içeri girer; giyinişi mülkiye amirine yakışır şekildedir. Ağayı, Muhtarı ve Onbaşıyı bir arada görünce neşeli neşeli güler. Orada bulunanlar ayağa kalkarak hürmet gösterirler. Onun gelişinden memnun olduklarını belirterek, hep bir ağızdan «Oooo... buyursunlar» diye ilgi gösterirler. Nahiye Müdürü, oradakilerle tokalaştıktan sonra, Ağan yanındaki boş duran sandalyeye oturur):

AĞA - (Ellerini hareket ettirerek) Allahdan başka bir şey dilesem olacakmış.

N.MÜDÜR - Neden?

AĞA - (Gülerek) Neden olacak, biraz önce kalbimden geçiyordun, hadda Müdür Bey gelse de bizlere neşe saçsa diye arkadaşlara söylemiştim. Olacak ya, siz de çıka geldiniz.

N. MÜDÜRÜ - (Cebinden sigara paketini alır, oradakilere birer sigara ikram eder, yılışarak) İyi insan anıldığı yere gelir.

AĞA - Bu tarafınızı kimse inkâr edemez. Çevrenin dilinde Melek Müdür diye şanınız var.

N. MÜDÜRÜ - O, çevrenin kendi iyiliklerindendir. Daha doğrusu mıntıkamın bütün insanları iyidir. Hepsi de cömert ve saygılı kişiler.

AĞA - Pek te öyle değil.

N. MÜDÜR - Niçin?

AĞA - Bunu ileride öğrenirsiniz. Yalnız siz, benimle dostluk üzerine dostluk kurmak ister misiniz?

N. MÜDÜRÜ - (Ağan yüzüne bakarak) Seve seve.

AĞA - (Bir şey unutmuş gibi birden bire) Bak, az daha unutuyordum. İnsan bazan böyle boş bulunuyor, aşağı yukarı bir aydır sizleri ihmal ettim. Yağ, bal gibi sabah kahvaltıları gönderemedim,

herhalde önceki göndermiş olduklarını bitmiştir.

N. MÜDÜRÜ - (Yılışır) Eh... varda denemez. Bir iki sabah ancak idere eder kanaatındayım.

AĞA - Gerçekten bu gibi şeyler sorulmadan gönderilir ama, aramızda fark gözetmediğim için, sormamayı da manâsız buluyorum. Açıkcası sizleri ihmal etmek demek kendimi ihmal etmek demektir. (Muhtara dönerek) Muhtar, bu akşam, onbaşımla, Sayın Müdürümüzün evlerine birerteneke yağ ile bal gönderiver, olmaz mı?

MUHTAR - (Başını hareket ettirerek) Hayhay Ağa, derhal gönderirim. (Etrafını göz ucuyla süzer).

N. MÜDÜRÜ - (Baş parmaklarını ceketinin yakasına götürerek) Sizlere fazla zahmetimiz oluyor Efendim, (Onbaşıya döner) Hıı... öyle değil mi onbaşı?

ONBAŞI - (Mahçup mahçup gülümser) Öyle ama, insan sabah kahvaltıları için yağ, bal gibi şeyleri arıyor da...

AĞA - (İki elini birden havaya kaldırarak) Arıyor da ne demek, vücudun en zaruri ihtiyacıdır bunlar. Müdür Beyim sözlerine gelince, o da haksız konuştu. Zira benim fedakârlıklarım, sizinkilerinin yanında, nokta kalır. (Muhtara dönerek) Benim yaptıklarım devede kulak değil mi Muhtar?

MUHTAR (Başıyla da tasdik eder). Elbetde Efendim. Bunu inkâr etmemek lâzım.

AĞA - (N. Müdürünün omuzuna hafifden vurur) Şimdi, size bir sualim var Müdür Bey, Müsade ederseniz sorabilir miyim (samimiyetle güler)?

N. MÜDÜRÜ - (Manâlı manâlı bakar) Buyurun, sizi dinliyorum.

AĞA - Bu köy kimin ve kimin tapusunda?

N. MÜDÜRÜ - (Tebessüm eder parmaklarını saya saya)

Toprağı, taşı, hattâ çoluğu çocuğu size aittir. Bunu kimse inkâr edemez. (Hepsi de gülüşürler).

AĞA - Malesef buyurduğunuz gibi değil.

N. MÜDÜRÜ - Tahmin etmiyorum.

AĞA - (Ayağa kalkar, ellerini arkasına bağlar) Burada, benden başkasının toprağı da varmış...

N. MÜDÜRÜ - Kim bu talihli?

AĞA - İçine dönük Murat.

N. MÜDÜRÜ - (Biraz düşünür, Ağan söylediği şahsı bulamaz ya da hatırlayamaz) Hangi Murat?

AĞA - (N. Müdürünün karşısında durur) Cıngırak Fadişin, kardeşi Murat!

N. MÜDÜRÜ - (İçin için gülümser) Gülünç doğrusu. Yer ne kadar?...

AĞA - (Geçer yerine oturur) Arazinin ne kadar olduğu mühüm değil, bir karış veya beş karış, her neyise. Mesele, bu köyde benden başkasının toprağı oluşudur. İnanır mısınız böyle bir şey olabileceğini aklım almıyor. Bugüne dek düşünmemişim de.

N. MÜDÜRÜ - (Ağan sözlerini tasdik edercesine) Çok doğru. Bizler bu köyü sizin biliyoruz, o halde bu köyde sizden başkasının toprağı olamaz. Esasen bu güne kadar böyle bir saçmalıkta duyulmamıştır. Bunda bir yanlışlık olsa gerek?

MUHTAR - (Söze karışır) Evet Efendim, yanlışlık var.

ONBAŞI - (Muhtarın sözünü keser, Ağan yüzüne bakar. Sonra Müdüre döner) Efendim, Ağanda buyurduğu gibi, Murada ait olan toprağın, azlığı veya çokluğu mevzubahis değil. Durumun esası şu, bu köyde, köylüye ait veya köylülerden birisinin toprağı olması hakikaten gülünç bir şey. Bunu şahsen kendim bile tasvip edemiyorum.

N. MÜDÜRÜ - (Onbaşıyı dinledikten sonra ayağa kalkar, ellerini önüne bağlar, ileri geri gezinir. Ba-

zan da oturanların karşılarında dura dura konuşur) Efendiler, konuşmalarınızdan anlıyorum ki, bir köy, her şeyiyle ancak bir kişinin malıdır. Ikincisinin bir tavuğu dahi olamaz kanaatındasınız. Bununla beraber, köyün sınırları dahilinde ikinci bir şahsa ait olan iki evlek tapulu tarlasının elinden alınarak, Ağaya verilmesi söz konusudur. Intibalarıma göre de, bu işin içinden çıkılamıyacağı güdüsündesiniz. Ağayı memnun edebilmek için bu işe bir çare bulmak zaruret haline gelmiştir. Bana kalırsa gözde büyütülecek kadar çaresiz değildir. Çözüm zorluğu yoktur. Hattâ öyle ki üzerinde bu kadar durmaya bile deymez. Yapılacak hareket gayet basit. Şöyle ki, önce Muradı ve kız kardeşi Fadişi Karakola aldıralım, varsa ilgili kişilerin tümünü getirtirelim, sonra bu kişilerle topluca konuşalım, gereken bütün imkânlarımızı önlerine dökelim. İyilikle bir takım çözüm yolları araştırırız. Maddi yönlere baş vururuz. Şayet olmassa hukuki kalıplara sığdırmaya çalışırız. Biraz da zor kullanırız; böylece neticeye varmış oluruz. Anlattıklarımın dışında fikir beyan edecek arkadaş varsa, Onuda tatbik etmeye uğraşırız. (Yerine oturur, bir sigara yakar).

AĞA - (N. Müdürü konuşurken kendi kendine sinirli bir tavır takınır. Yerinde duramaz; kâh kalkar kâh oturur. Bununla beraber Müdürün sözleri çok hoşuna gider, ikide bir çocuk gibi sevinerek sırıtır. Müdür konuşmasını bitirir bitirmez söze başlar): Size bütün kalbimle teşekkür ederim Müdür Bey. Fikirlerinizi, en ufak bir ihtiraz dahi etmeden şahsen kabul ediyorum. Anlattığınız şeyleri tatbike kalkarsak mutlaka netice alacağımızı tahmin ediyorum. (Muhtarla onbaşıya bakar) Umut ederim

ki arkadaşlarımda aynı kanaatdadırlar. Onların da tasvip edeceklerini düşünüyorum. (Bu arada Onbaşıyla Muhtarda Müdürün ve Ağan yüzlerine bakarak yılışırlar; başlarıyla aynı fikirde olduklarını belirtmeye çalışırlar. Ağa konuşmasına devam eder). Ne de olsa tahsil terbiye görmüş, mürekep yalamış insanın buluşları ve çözüm yolları başka olur. Zaten Müdür Beye güvenimiz büyüktü. Umduğumu fazlasıyla bulmuş sayılırım. Bugün den itibaren sayın Müdürümüze söz veriyorum ki, istedikleri herhangi bir kasabaya kendilerini Kaymakam tayin ettireceğim.Bundan kimsenin şüphesi olmasın.

N. MÜDÜRÜ - (Samimi bir ifadeyle) Alâkanıza teşekkür ederim, samimiyetinizden eminim. Bu çevrenin nahiye Müdürü olduğum müddetçe her bakımdan emirlerinizi yerine getireceğimden şüpheniz olmasın.

AĞA - (Gururlanır) Sizi kaymakam yaptıracağıma inanıyorum. Zira, Dahiliye vekili çok yakın arkadaşımdır. Babasını da yakinen tanırım. Partilerine maddi manevi büyük yardımlarımın olduğunu da biliyorlar. Mıntıkamızdaki köylerin Ocak başkanlarını aşağı yukarı ben seçerim. Muhalif partilerin ocaklarını kapattığımı da biliyorlar. Hasım partilerin kişilerini tehdit ederek, ve para kuvvetiyle satın alarak yola getirdiğimi hiç bir zaman inkâr edemezler de. Hele, İmece köyüne Muhalif Partinin Ocağını açan Toruk Ali vardı. Azılıydı, forsluydu, vurduğu vurduk, kestiği kestikti. Herkes ondan çekiniyordu. Adamdan tepeden tırnağa kadar şer akıyordu. Ondan korktukları için de Onun partisine oy verirlerdi. O köyde daima onun partisi kazanırdı. Bir kaç tane milletvekili arkadaşa bu ada-

mın durumu anlatılmış. Vekiller de bu işi bana havale ettiler. Uzatmıyalım, neticede ben bu adamı temizlettim. Artık o köyde onun partisi de tarihe karışmış oldu. İşte bu imkânları sağladığım için, katiyyetle biliyorum, dilediğiniz bir kazaya kaymakamsınız. Yalnız, ikinci bir işim daha var, bu zahmetide size yüklemek istiyorum.

N. MÜDÜRÜ - (İltifatla) Şahsına yapacağınız yardımlara teşekkür ederim. Yapılması gereken ikinci işiniz nedir?

AĞA - (Ayağa kalkar, düşünceli düşünceli ileri geri gezinir, tekrar yerine oturur) Bir kız meselesi...

N. MÜDÜRÜ - Ne kızı?

MUHTAR - (Söze karışır) O da Muradın kızı efendim.

ONBAŞI - (Hafiften güler) Efendim, sizin anlıyacağınız, Muradın birde gelinlik kızı var. Ağa istemiş ,verimkâr olmamışlar.

N. MÜDÜRÜ - Yani, kızı ağaya vermiyorlar mı demek istiyorsunuz?

ONBAŞI - Malesef öyle Müdür Bey.

N. MÜDÜRÜ - (Gülerek) Böylesine de raslamadım doğrusu. İnsan ayağına gelen nimeti teper mi? O halde Karakolda ikisini bir görüşür, bir taşta iki kuş vurmaya bakarız.

AĞA - (Tarlanın ve Kızın kesinlikle kendisine verileceğini hissedince zevkten dört köşe olur. Yarın kasabaya ineceğim. Kaymakamı görüp Müdür Beyin bulunmaz bir idareci olduğunu beyan edeceğim. sonra, Merkez Komutanına, Yüzbaşı Epid beye çıkacağım. Onbaşımızdan defalarca memnun olduğumuzu ifade edeceğim. İki Amirin de mutlaka mükâfatlandırılmalarının elzem olduğunu iddia ile kendilerinden ricada bulunacağım.

N. MÜDÜRÜ - (Gülerek ayağa kalkar) Şahsımızla il-

gili mevzuları başka günde konuşabiliriz. Öncelikte, ağan şu kız ve tarla işini kısa zamanda halletmek gerekiyor. (Onbaşıya göner) Hıı... ne dersin Onbaşı?

ONBAŞI - (Konuşulanlardan ve durumdan gayet memnundur, güven dolu bir ifadeyle) Derhal derim, Efendim.

(Dördü de ayaktadır, N. Müdürü son konuşmasını yapar):

N. MÜDÜRÜ - İlk vazife onbaşımıza düşüyor. Muratla kız kardeşi Fadişi Karakola aldırır, önce iyilikle lâzım gelen dili döker. Olmassa, durum mahkemeye aksettirilir. Oraya göre, elde mevcut olan tapulardan bir tapu uydurulur, Meşeliğin olduğu iddia edilip Köy ihtiyar heyetinin de yardımlarıyla, Meşelik meselesi hallolur. Kıza gelince, onda da zorluk gösterilirse, durumu başka yöne çeviririz. Bir kaç kişiye ön ayak oluruz. Her hangi bir gece muradın evini basıp, Elifi kaçırmaları için talimat veririz.

MUHTAR - (Yılışarak) Bana kalırsa «amin» derim.

AĞA - Bende aynı fikirdeyim.

ONBAŞI - Gayelerimiz bir olduğuna göre mesele yok demektir.

N. MÜDÜRÜ - (Eliyle kapıyı işaret ederek) O halde buyurun gidelim. İşe başlıyalım.

(Dördü de kapıya doğru ilerlerken perde kapanır).

— TABLO III —

(Yine birinci perdedeki Köy evinin iç görünüşü, Eşyalarda değişiklik yapılabilir. Evin genç Kızı Elif krevetlerden birinin üzerine ayaklarını altına alarak oturmuştur. Mendil kenarı işlemektedir. Genç kızlar için hazırlanmış olan çehiz bohçası gelişi güzel önünde açık olarak durur: Arada bir bohçayı karıştırır, bir şeyler aramış gibi yapar, dağıttığı eşyaları tekrar düzeltmeye çalışır. Halası Fadiş sinirli bir şekilde içeri girer. O da kerevetlerden birinin üzerine oturur, asabı çok bozuktur. Elif, onun sıkıntılı haline aldırış bile etmez, bir şeyler mırıldanarak elindeki işiyle maşgul olmaktadır. Fadiş Elifin lakayt hareketine kızar, başını sertçe ona doğru çevirir, azarlarcasına söylenir.

FADİŞ - (Elini hareket ettirerek) Hey! Bre kudurmuş, ben senin için zındıklarla savaşayım, sen başını kaldırıp yüzüme bile bakma...

ELİF - (Onun konuşmalarından bir şey anlamaz, yutkunarak) Yine n'oldu, kimlere savaş açtın?...

FADİŞ - Nolacak, ağa denen teres adam kırkından sonra azmış. Amaaa, ona kızmiî...

ELİF -(Durgun durgun yüzüne bakar) Sen neler söylüyorsun hala be?...

FADİŞ - (Yine kendi havasındadır) Gözcağızı çıkasıca, Ağa olacağına engerek yılanı olmuş başımıza, kırçıllığına bakmadan seninle evlenmek güdüsünde.

ELİF - (Eliyle ağzını kapatarak) O ne biçim lâf kız? A... moruk kuduruk mu yua...

FADİŞ - (Ağzından köpükler saçılır) Hece taşının aklına göre, ya seni ya da tarlayı ona vermeliymişiz. Yoksam, bizi bu köyden sürgün edecekmiş. Etsin de bir göreyim, vallahi alnını karışlarım.

ELİF - (Dudak bükerek) Serseri, kokmuş, seyirsiz, budala...

FADİŞ - Nah!. alsın alabiliryorsa! Kapımdaki dişi sineğe bile el süremez, hele bir süregörsün! Kişiyi oğlak gibi beğeettiririm, baltayı kaptığım gibi enini boyunu dörde bölerim! Dedim ya, deneye görsün, elmi yaman, beğıni yaman, o zaman belli olur.

ELİF - (Kaşlarını çatar, kindarca konuşur) Kırçılın torunu yerindeyim. Benimle evlenmeye utanmıyormu? Cehennem tuluğunun kapısında dört karısı var. Çarpık ağızlı, önce onlarla başa çıksın, sonra beşincisini aklına koysun. Tibili burunlu, yoluk kaşlı soyka.

FADİŞ - Öyle ya, karılarının hepsi de çiçeği burnunda, gencecik avratlar, en yaşlısı otuzunda, kendisi altmışa ayak uydurmuş. İki ayağı kabirde, ha yıkıldım ha yıkılacağım deyip durur.Bereket versin ki avratları namuslu hatunlar da, buynuzu çatal matal olmuyor...

ELİF -Hakikaten öyle hala, dördü de celfinler gibi, tazecik...

FADİŞ - Bilhassa Deli Zeyneple Muhtarın kızı, tam gelinlik çağlarındalar, taylar gibi oynak oynak, geyik misali fıkır fıkırlar

ELİF - Ötekileri de öyle değil mi sanki?

FADİŞ - (Omuzlarını oynatarak) Dünya işte kızım. Eller birini bulamaz, moruksa sayısını bilmiyor. Adam, yola giderken Musanın körbeygiri gibi dürtükleniyor, beli Fakı bastonu gibi iki büklüm. (Ayağa kalkar, ağanın taklidini yapar) Elinde

deynek, tin... tin... tin... Bunun içinde avratlarının gözleri zaman zaman sokaklarda yiğit arıyor, töbe yarabbi töbee... Komşunun kızlarının günahlarını da alıyorum. (Yerine oturur) Birde ağzının tavanına bakmadan, beşinci karıyı düşünüyor, gelde sen çatlama.

ELİF - Sen üzülme halacığım, yakında duyacaksın ki, adam gebermiş. Avratları da haklı olarak sağda solda fink atacak. İnşallah kendisi gebermeden de bu haller başına gelir. O günler neredeyse eşiğine çöreklenmiş, bekleyip durur. Ocağı yıkılmak üzeredir.

FADİŞ - (Ellerini havaya açarak) Ağzından Allah duye yavrucuğum! Düşündüğün kara fırtana bir an evel kapısına ıhsada, bizlerin yakasından inse bari hörtüğün oğlu...

ELİF - O zaman ağustaz böceği gibi çatlar, akrep gibi kendi kendini ısırgidi ısır eder. Ben de karşısına geçer, kahkah ile katıla katıla gülerim. (Seslice güler).

FADİŞ - Mevlâ duya ağzından, çatladığı gün var ya, hani, çırrrrrr... olduğu saat, dört nala harman yerine koşardım Kel musaya dımbıra çaldırırdım (Ayağa kalkar, yapacağı şeyin taklidini ederek) Fingir de fingir göbek atardım (Karşılıklı kah kaha ile gülerler, Fadiş tekrar yerine oturur)

ELİF - (Oturduğu yerden o da yapacağı hareketin taklidini yapar, omuzlarını sağlı sollu oynatarak) Ben de böyle yapardım hala, hobbala hobbala, yaaaaa...

FADİŞ - (Hayal ettikleri düşünceleri olmuşcasına sevinir) Ben çalarım sen oynarsın, sen tıngırtatırsın, ben fingirderim. (Yine kahkaha ile gülüşürler)

(Bu sırada Güllü ile Telli içeri girerler. Giyinişleri aşağı yukarı ev sahiplerine benzemektedir. El-

lerinde birer tane renkli mendil vardır. Yanyana dururlar, hal - hatır sormadan söze başlarlar. Ötekiler de yüzlerine alık alık bakarlar. Gelenler maksatlarını beyitlerle ifade etmeye çalışırlar):

GÜLLÜ -
TELLİ -

Selâm verip eve girdik
Hayır ola komşu dedik
Allah emri dileyimiz
Bizler size elçi geldik

Düğür geldik Elif kıza
Sakın güdenmeyin bize
Elçiye gönül hor olmaz
Kötü günül ırak size

Ayak bastık kapınıza
Altın düştü yuvanıza
Müjde olsun Fadiş bacı
Düğür geldik Elif kıza

Sözümüze gönül dönün
Tatlı tatlı yüze gülün
Soğuk süde maya olmaz
Kele bacım bunu bilin

(Güllü ile Telli, betiylerini keserek onlardan cevap beklerler. Fadiş Elifin yüzüne bakar. Ikisi aynı kerevetin üzerine yanyana otururlar. Gelenlere beyitlerle cevap verirler):

FADİŞ -
ELİF -

Hoş geldiniz evimize
Gücenmiş deyiliz size
Elif onbeş adam altmış
Nasıl girer bu denize

GÜLLÜ -
TELLİ -

Konaklarda sultan olur
Cümle dileğini bulur
Adam varsın altmış olsun
Ölür malı size kalır

FADİŞ -
ELİF -

Konak değil hûda kalsın
Malı mülkü onun olsun
Kadın erkek eş olurken
Mutlak yaşıdını bulsun

GÜLLÜ-
TELLİ -

Yağmur yağar dam başına
Bakma erkeğin yaşına
Sarı pulu çok olunca
Huzur katılır aşına

FADİŞ -
ELİF -

Ağalık ile karı olmaz
Olsa bilem huzur bulmaz
Servet para el kiridir
Gönüllere saray kurmaz

GÜLLÜ -
TELLİ

Her kıza nasip olur mu
Ağa gibi yar bulur mu
Ayağına gelmiş umman
Kele Bacım kovulur mu

FADİŞ -
ELİF -

Ummanlığı yanda kalsın
Dört avratla neşir olsun
Varın gidin deyin ona
Mum ile derdine yansın

GÜLLÜ -
TELLİ -

Kötü kelâm eylemeyin
Ağamızı paylamayın
Beyler beyi göz nurudur
Ona böyle söylemeyin

FADİŞ -
ELİF -

Ağa nur olurmu gözde
Namus haya yokmu sizde
Esir olmuş komşularım
Namus satılmıyor bizde

GÜLLÜ -
TELLİ -

Düğür geldik koşa koşa
Meğer yorulmuşuz boşa
Ağa haberin alınca
Sizi çalar taştan taşa

FADİŞ -
ELİF -

Varın iletin Ağaya
Kapımızda kalır yaya
Ona göre kızımız yok
Bunu aklıcığına koya

GÜLLÜ -
TELLİ -

İşte dönüp gidiyoruz
Sonu kötü biliyoruz
Yuvanıza kor düşmeden
Son olarak diliyoruz

FADİŞ -
ELİF -

Düşün tozlu yolunuza
Varın gidin evinize
Ağa ne isterse yapsın
El süremez kızımıza

(Güllü ile telli birbirlerinin yüzlerine bakışırlar, omuzlarını oynatarak, ev sahiplerine dönerler. Onları küçümseyen bir eda ile dudak büküp asık bir suratla dışarı çıkarlar. Ötekiler de gidenlerin arkalarından kızarak bakarlar. Perde ağır ağır kapanır.)

Üçüncü Perde

— TABLO IV —

(Nahiye Karakolu. Sahnesinin orta kısmına yakın yerde onbaşının masası, tahta koltuğu ve sağında - solunda iki sandalye vardır masanın üzerinde resmi evraklar, köşesinde manyetolu telefon, kalem ve hokka gibi bir takım yazıhane eşyaları yer almaktadır. Arka duvarda eski, uçları yıpramış Türkiye haritası asılıdır. Onun hemen üzerine Atatürk'ün mareşallığına ait çerçeveli potresi konmuştur. Odanın sağ ve sol duvarlarında, silâh, palaska, matra gibi askeri malzemeler muntazam şekilde duvara sıralanmış olarak göze çarpar. Yan tarafta, Karakol yazıcısına mahsus masa, tahta sandalye, masanın üzerinde Karakolun günlük evrakları, bir kaç dosya, kalem, eski bir daktilo ve hokka takımı...

Perde açıldığında, yazıcının daha önce hazırlanmış olan yazıyı daktilo ettiği görülür. Onbaşının masasındaki telefon çalar, yazıcı yerinden fırlayarak ahizeyi eline alıp kulağına götürür):

YAZICI

Alo...

—

— Buyurun efendim?

—

— Karakol yazıcısı.

—

— Siz misiniz Müdür Beyim, emriniz efendim?

—

— Onbaşım mı?

— Biraz önce buradaydı, öğle yemeği için evine kadar gitti...

—

— Olur efendim...

—

— Peki efendim...

—

— Söylerim efendim...

—

— Hayhay efendim...

(Hırsla telefonu kapatır, sinirli adımlarla masasına doğru ilerler, başını sağa sola çevirerek yerine oturur; bir taraftan evrakları karıştırır, diğer taraftan da Nahiye Müdüründen dert yanar)

YAZICI - Müdür müdür, amir midir, kaymakam mıdır, vali midir ,adamın ağzında vagon dolusu emir aklı estikçe telefona sarılır, evi yıkanacakmış er gönderin, odunu kesilecekmiş, asker yollayın, sobası kurulup temizlenecekmiş birisini salın... Çamaşırı, suyu, yok çocuğu, usandık yahu! Vatan hizmetine mi geldik, müdür hizmetine mi, anlamadım gitti. Be hey adam, yumuş makinesi misin ne haltsın? (Daktilo etmekte olduğu yazıyı seslice okur) Bu gün mıntıkamız dolaylarında herhangi bir vukuat olmadığını saygılarımla emirlerinize sunarım.

NAHİYE Karakol Komutanı Uzatmalı Onbaşı

(Nahiye Müdürü önde, Onbaşı arkada şakalaşarak içeri girerler. Yazıcı onları görünce ayağa kalkar, selâma durur. Onbaşı eliyle otur diye yazıcıya işaret eder, yazıcı yerine oturur, daktilo

ettiği yazıyı eline alır, tekrar son olarak gözden geçirir. Müdürle Onbaşı da ikinci bir masaya otururlar, birer asker sigarası yakarlar. Müdür masadan kalın ciltli bir kitap alır, rasgele sayfalarını karıştırır. Onbaşı yazıcıya dönerek):

ONBAŞI - Günlük raporu hazırladın mı oğlum?

YAZICI - (Ayağa kalkarak) Hazır komutanım!..

ONBAŞI - O halde getir imzalayayım da acele olarak merkeze gönderin.

YAZICI - (Hazırlamış olduğu raporu önüne bırakır, karşısında esas duruşta bekler. Onbaşı evrakı imzaladıktan sonra yazıcıya uzatır; yazıcı evrakı eline alınca sorar): Köy bekçisiyle gönderelim mi Onbaşım?

ONBAŞI - Akşama kadar merkeze varsın da, kiminle gönderirseniz gönderin...

YAZICI - (Askerce bir selâm verip dönüş yaparak) Baş üstüne komutanım! (Kapıya doğru yönelirken onbaşı ona ikinci bir emir verir).

ONBAŞI - Şey... yazıcı!...

YAZICI - (Sert bir dönüş yaparak) Buyur Komutanım!

ONBAŞI - İki er silâhla, bana gönder...

YAZICI - Emredersiniz komutanım (Dışarı çıkar, az sonra iki silâhlı, er içeri girerler, onbaşının karşısında esas duruşa geçerler).

ONBAŞI - (Sert bir ifadeyle) Beni dinleyin, Muratla kız kardeşi Fadişi alıp acele karakola getirin, anlaşıldı mı.

ERLER - Anlaşıldı Komutanım! (Askerce birer selâm verip dışarı çıkarlar).

(Bu arada Muhtar gelir. Orada bulunanlara selâm verir, oradakiler de onun selâmını alırlar. Onbaşı masanın yanında duran boş sandalyeyi göstererek):

ONBAŞI - O... merhaba Muhtar, Şöyle otur bakalım.

MUHTAR (Yılışarak) Teşekkür ederim. (Oturur)

N. MÜDÜRÜ - (Cebinden sigara paketini alır, arkadaşlarına sigara ikram eder, bir de kendisi yakar) Ne haber Muhtar, Ağa nasıl? Muratla Fadişe asker gönderdik, neredeyse gelirler.

ONBAŞI - (Yılışarak) Bana kalırsa bu soytarılar yola gelmiyecek gibi duruyorlar.

MUHTAR - Müdür beyle iş birliği yaptıktan sonra çabucak yola gelirler.

N. MÜDÜRÜ - (Elini masaya vurarak) Hele bir gelsinler bakalım, önce görüşelim, gerekli dili dökelim, netice alamassak, iş onbaşının falakasına kalır. (Üçü birlikte gülüşürler).

ONBAŞI (Bıyık altından güler) Kendileri bilir, yoksa doğduklarına pişman ederim. İşin en garibi, bacı kardeş, lâf ebesi; sen birini demeden onlar ikincisini yapıştırıyorlar. (Gülüşürler).

MUHTAR - (Elini ceketinin iç cebine atar, bir miktar kağıt para çıkartır Onbaşının masasının üzerine bırakarak) Ağa gönderdi, Çam sakızı çoban armağanı, lûtfen kabul buyursunlar dedi. İleride kendilerini fazlasıyla memnun ederim diye de ilâve etti. Yağ ile balı da biraz önce evlerinize yolladı. Ayrıca da hürmetleri var.

(Parayı görünce Müdürle Onbaşının gözleri sevinçle parlar. Onbaşı parayı masadan alır sayar, yarısını Müdüre verir, yarısınıda kendi cebine indirir, birbirlerine göz kırparlar. Sandalyelerine keyifli keyifli yerleşirler. Onbaşı Nahiye Müdürüne dönerek):

ONBAŞI - (Yılışır) Biliyor musun Müdür Bey, Ağa gibi adam, şu dünyada az bulunur. Doğrusunu isterseniz,

sevdiği insanları korumasını pekalâ biliyor. Değerli insandır vesselâm.

N. MÜDÜRÜ Hakikaten öyle, allah eksikliğini hissettirmesin. Sayesinde, yağsız, balsız, etsiz kalmıyoruz. Ağa olmasa açlıktan nefesimiz kokardı. Aldığımız maaşlar, ihtiyaçlarımızın ulağı bile olmuyor,

MUHTAR - (Böbürlenerek sırıtır) Efendim, nimet kapınızı sağlama bağlamak istiyorsanız, ağamızın tarla ve kız işini mutlaka müsbete yöneltmeniz gerekiyor. Netice leyhimizde olursa, işte o zaman sırtlarınız yere gelmez. Para derseniz istediğiniz kadar para, yiyecek - içecek, giyinip - kuşanacak. Daha doğrusu, siz emredin, Ağa doldursun. Bilhassa kızı mutlaka Ağan kucağına atmaya bakın.

ONBAŞI - (Kahkaha ile güler) Muhtar muhtar, sen benim gözüme baksana bir kere, akarını tekmeliyecek cinsten değilim ben. O, Murat denen ayağı çarıklı, topuğu kıllı herif emirlerimi yerine getirmesin de görelim bakalım. Onun kızını da kısrağını da, tarlasını - takımını da ağan ellerine tutuşturmassam, yazıklar olsun beni doğuran anaya. Adamı kunnacı ederim vallahi.

N. MÜDÜRÜ - (Yılışarak) Bende aynı fikirdeyim Onbaşı.

ONBAŞI - (Elini masaya vurarak) Yaşa Müdür Beyim, tam kafadarsın.

MUHTAR - (Memnun ve müsterih) İkiniz de var olun efendilerim. Şuna inanıyorum ki, Ağa da bu iyiliklerinizin altında asla kalmıyacaktır. Bundan en az benim kadar emin olabilirsiniz.

(Onlar böyle konuşup dururlarken, Muratla Kız Kardeşi Fadişi silâhlı iki er içeri getirirler. Her ikisi de gerçek bir suçlu muamelesi görmektedir. N. Müdürü ile Muhtar hiç bir şeyden haberleri yokmuş gibi hareket ederler, birbirleriyle lâfa dalarlar, ara-

larında rasgele şeylerden konuşurlar. Onbaşı, erlere dışarı çıkmaları için emir verir. Onlar da birer selâm verip dışarı çıkarlar. Onbaşı gelenleri yazıcının masasına oturtur; iş olsun diye önündeki evrak dosyalarını karıştırır.)

N. MÜDÜRÜ - (Onlanlardan haberi yokmuş gibi bir tavır takınır, hafiften gülümseyerek) Hayır ola Murat efendi? Bu çatı altına silâhlı erlerle getirildiğine göre, cürümün ağır olsa gerek. (Onbaşıya ve Muhtara göz kırpar).

MURAT - (Boynunu büker masum bir ifadeyle) Bilmiyorum efendim, getirildik işte...

N. MÜDÜRÜ - Ya Fadiş Hanım? Onun kabahatı ne olabilir ki? (Gülüşürler).

FADİŞ - (Çekingen bir tarzda) Bilmem Müdür Oğlum! Cendermeler eve geldiler, haydi garagola dediler, bizler de önlerine katılıp geldik gelmeseydik cibcik yiyerektir. Garagolda adam yemelzer ya gidelim bari dedik. Ama Muhtar ile seni burada görünce içime de gıcık düştü. Bir şeyler hatırladım galiba, şincik yüreğim sızlıyor. İnşallah düşündüğüm gibi olmaz.

(N. Müdürü onlarla konuşurken, Onbaşı da eline bir kanun kitabı alıp sayfalarına göz gezdirir; sözde bir maddesini okuyormuş gibi yapar. Sonra kitabı kapatır, derince içini çeker, ayağa kalkarak Murada yaklaşır. Onların yüzüne bakar, hafiften güler, yarı ciddi yarı şaka sözlerle mırıldanırken parmakları bel kayışında takılıdır):

ONBAŞI - Eee... Murat efendi, Müdür Beyin buyurduğu veçhile, söyle bakalım, veya tahmin et, Karakola neden getirildin. İyi düşün, kesin cevap ver.

MURAT - (Onun konuşmalarından bir şeyler çevrildiğini anlar, dik dik Onbaşının gözünün içine bakar, kızgınca) Bunu size sormalı.

ONBAŞI - (Kaşlarını çatarak) O halde birazcık sabırlı ol, şimdi anlarsın! (Fadişe döner) Peki, sen ne tahmin ediyorsun Fadiş Hanım?

FADİŞ - (Boynunu bükerek) Ağam, erkek başıyla edemedikten sonra, benceğez eğesik aklımla hiç edemem Onbaşı Oğlum.

ONBAŞI Haklısınız. (Gülerek yerine oturur)

N. MÜDÜRÜ - (Yerinden doğrulur,) ağır ağır onların önlerinde gezinir, elinin baş parmaklarını ceketinin yakasına götürür, Onbaşıya dönerek sorar) Söylermisin Onbaşım, Muratla Fadişi neden Karakola aldırdınız?

ONBAŞI - (Oturduğu yerden gerile gerile güler) önce şunu ifade etmek isterim ki, suçlu falan değillerdir. Esasında kendilerinden bir ricamız olacak. Umudum, dileğimizin karşılığı müsbet olsun...

N.MÜDÜRÜ - (Konuşmasını keser) Bu ricanızı öğrenebilir miyiz?

ONBAŞI - (Yerinden doğrulur) Şey, efendim, hani biraz önce çıtlatmıştım.

N. MÜDÜRÜ - (Yerine oturarak biraz düşünür gibi yapar, güler) Haaa... anladım şu mesele......

ONBAŞI - Evet o mesele, ne var ki meselenin iyiye bağlanması Murat Beyle Fadiş Hanıma bağlıdır. Hiç şüphe yok ki onların vereceği karar... (Sözünün sonunu getirmez, susar).

N. MÜDÜRÜ - (Ayak ayak üzerine atar, eliyle saçlarını düzeltir, ani bir kararla kalkar; Muratla Fadişi gülümseyerek süzer, aşağı - yukarı gezinir, suçlu muamelesi yapılanlardan yanaymış gibi, ciddi ciddi konuşur) Vaziyete göre duruma benim müdahale etmem gerekiyor, meseleyi izah etmek, hayırlı işlere ön ayak olmak gerçekten hoşuma gider. (Oradakileri bir bir süzerek) Aynı zamanda beni kır-

mıyacaklarını umuyorum. (Muradın gözlerine bakarak) Hıı... ne dersin Murat efendi?

MURAT - (Boynunu büker, özür dilercesine) Sizi kırmak ne haddimize efendim? Gücüm dahilindeyse, başım üstüne buyurun.

N. MÜDÜRÜ - (Yine sağa sola gezinmektedir) Selâhiyetiniz dahilinde olduğu muhakkak. Olmasaydı, Zaten ricaya ihtiyaç kalmazdı. Biraz önce durumu bana izah ettiler. Ağan sizlerden bir dileği varmış, bizleri araya koydu, aracı olmamızı rica etti, Ben ve arkadaşlarım da ricalarını kabullendik. Bahusus ta mahçup olmayacağımızı tahmin ediyorum.

FADİŞ - (İleri atılır, iki elini dizlerine kor) Ah be Müdür Oğlum, şimdiye dek ne buyurdun da yapmadık yani?

N. MÜDÜRÜ - (Tebessüm ederek Fadişin yüzüne bakar). Sağ olun Fadiş Hanım, yapacağınızdan eminim.

MURAT - Siz buyurun Efendim, icap edeni yerine getirmeye çalışırız.

N. MÜDÜRÜ - (Biraz düşünür, gibi yapar) Meşeliğin tarlası muhakkak ki sizin?

MURAT - (Başını yan tarafa doğru bükerek) Eh... nasılsa oracıkta bir karış toprağımız bulunuyor.

N. MÜDÜRÜ - Peki orasını satmak ister misin?

MURAT - (Düşünceye dalar, sonra toparlanıp içini çekerek) Can evimden vurdunuz efendim. Ağrınca para verseniz satamam.

N. MÜDÜRÜ - (Gülümseyerek) Pahası okkalı olacak ama...

FADİŞ - (Söze karışır) Neler söylüyorsun Müdür Oğlum, oracık elimizin ulağı. Yıldan yıla yiyeceğimizi oracıktan alıyoruz, orak devresine yardımcı o-

luyor, harman sonunu onun bereketiyle buluyoruz.

N. MÜDÜRÜ - (İçini çekerek) Satarsanız akıllılık etmiş olursunuz.

MURAT - Yanılıyorsunuz efendim.

N. MÜDÜRÜ - (Onlara doğru ani bir dönüş yapar) Neden?

MURAT - Sene ortasında horantacak aç kalırız da ondan.

ONBAŞI - (Oturduğu yerden gülerek söze karışır) Bence bir kimsenin malına değerinden fazla para verildi mi satması gerekír. Zira, bakırı altın fiatına gitmiş oluyor.

FADİŞ - (Önce Müdürün yüzüne bakar, sonra Onbaşıya döner) Oğlum Müdür bey, evlâdım Onbaşı efendi, tarla satmayı kolay mı sanıyorsunuz? Hele bizim gibi fakir olanlar için ölüm demektir. İnsan yıllığının katığını satar mı. Ağan tarlalarından başak toplaya toplaya usandık bıktık artık. Yıl oniki ay, adamın kapısında didinip duruyoruk. Senelerin adı var, söylemesi dile kolay. Sizler ay otuz dedi mi maaşlarınızı tıkırtıkır alıp ceplerinize tıkıyorsunuz. Bizler, kolundan elinden emekli kişileriz. Aylık maylık, ağalık mağalık nedir bilemeyiz. Bir parça ekmekle bir baş soğan elimize geçerse, halimize şükrederiz. Ağan sofrasında üç öğün, eti, balı, meyvası, tavuğu var. Bizim kuru soğanı da alıp sofrasına koymaya bakmasın.

MUHTAR - (Küçümseyerek Fadişin yüzüne bakar) Be hey Fadiş Bacı, beleş veriyormuş gibi neden sızlanıyorsun? Karşılığını aldığına göre yanıp yakılmana lüzum yok.

N. MÜDÜRÜ - (Gayet düşünceli bir eda ile yerine oturur, ayak ayak üstüne atar) Uzun sözün kısası, yerinizde olsaydım, bu tekflife derhal amin derdim.

Çünkü menfaatınızın büyüklüğünü idrak etmeniz icap ederdi. Neyse, henüz fikirlerimizden caymış deyiliz. Evet diyecek olursanız, Ağan namına derhal pazarlık yapabilirim.

MURAT - (Orada bulunanları teker teker gözden geçirir, onlardan af dilercesine mırıldanır) Kusura kalmayın efendiler. O iki evlecik tarlam ata yadigarıdır. Elimden asla çıkartamam.

N. MÜDÜRÜ - (İçini çekerek alaylı alaylı gülümser) Demek oluyor ki, son sözünüzü söylemiş bulunuyorsunuz. Öyle mi?

MURAT - (Ciddi ve kati bir sözle) İyi tahmin ettiniz efendim.

ONBAŞI - (Yerinden doğrulur, Muradın yüzüne küçümseyerek bakar), Cevabınız kati mi?

MURAT - (Onbaşının dik ve alaylı hareketine içerler, yüzüne dik dik bakar) Evet Onbaşım, cevabım katidir.

ONBAŞI - İyi düşün, sonunda pişman olabilirsin

MURAT - Olmayacağımı sanıyorum.

ONBAŞI - Olabileceğini düşünmüştüm.

MURAT - O halde yanılmışınız.

ONBAŞI - (Kaşların çatar, sert sert) Hatırlatmak isterim, sonunda nadim olacaksınız.

MURAT - (Acı acı gülümser) Tehditle mi?

ONBAŞI - (Suratını asarak) İcap ederse...

N. MÜDÜRÜ - (Ağır ağır yerinden doğrulur) Peki Murat Bey, tarla işi senin düşündüğü gibi olsun. Ikinci bir teklifde daha bulunacağım. Bunda da yaya kalırsak......... (sözünün sonunu getirmez, susar, cebinden sigara paketini alır, bir sigara yakar) Neticenin iyi olmayacağı kanaatındayım.

MURAT - (Gayet üzüntülüdür) Umut ederimki efendim,

bu teklifiniz de bir hançer yarası olmaya gerek, değilse şimdiden evet diyebilirim.

N. MÜDÜRÜ - (İçini çeker, hafiften yılışır) Önceki de hançer yarası değildi, ama sana öyle geldi. Belki buna da bir hançer yarası diyeceksin. Fakat ben bu ikinci teklifimin sizlere huzur getireceğine inanıyorum.

MURAT - Öyleyse mesele yok efendim.

N. MÜDÜRÜ - (Mütevazi bir ifadeyle) Damdan düşercesine olacak ama, kızın Elife talibiz.

MURAT - (Sabırsızca sorar) Kime, kim için?

N. MÜDÜRÜ - Garip bulacaksın ama, o da Ağa için.

MURAT - (Beyninden vurulmuşa döner, durgunlaşır, başını önüne eğer, acı acı güler) Yaaaa... (diye mırıldanır).

ONBAŞI - (Kahkaha ile, eliyle Muradı göstererek) Buyurun, işte Murat Beyin hali, Kız meselesine «Evet» der. Amma velâkin, bir şeyler bekler. Kalın, başlık gibi, yani bir miktar para. Beklediğini de bulamayınca, nazlanır, somurtur, daha doğrusu çocuk ruhuna bürünür. Ama bu kadar düşünmeye lüzum yok. Biz, onun istediği kalını, başlığı vereceğiz.

MUHTAR - (Murada bakar) Düşünmekte haklı değil mi Onbaşım? Kızı toprak ağasının karısı olacak. İnsan, koca köyün sahibini damatlığa duyunca, elbette sevinecek. Biliyorsunuz, ağa, benim de damadım. Onunla her zaman, her yerde iftihar ediyorum. Bir topluluğa girecek olsam, Ağan kayın pederi geliyor diye cümlesi ayağa kalkıyor. Herkes ayrı ayrı saygı gösteriyor.

FADİŞ - (Kız meselesi Fadişi gereğinden fazla sinirlendirir, Bilhassa Muhtarın konuşmasına hiç tahammül edemez, ellerini dizlerine vurarak, anide patla-

yıverir, gür bir sesle) Heyyy... Muhtar efendi. Muhtar efendi! Niye öyle saçma sapan konuşuyorsun? Elalemin namusları yerlerde sürünmüyor. Babam, bizler, Ağan çepel kaplarını yalamak niyetinde değiliz. Dört avratlı herife verecek kızımız yok, yok, yok! Sen Allahtan korkmadan körpe kuzunu yengelerin üzerine atıverdin. Bir baba, zengin damat edinmek için, yavrusunu cihennem ateşinde kavurmaz! Var git sen, köyde, kasabada, şehirde kırçıl damadınla öğünebildiğin kadar öğün. Biz kızımızı sokakta bulmadık, dört karılı adamın kucağına atamayız, zengin kişi diye gubaramayız, şincik anladın mı böbürlenmeyi?

N. MÜDÜR - (Fadişin konuşmasına kızarak müdahale eder) Sana ne oluyor Fadiş Hanım, neden köpürüyorsun? Seninle alış verişimiz yok, bizler kız babasıyla konuşuyoruz. Bu hususta sana söz düşmez.

FADİŞ - (N. Müdürünün yüzüne sertçe bakar, Muhtarı göstererek) Sende mi bu dümbüğü kayırıyorsun Müdür bey Oğlum? Sen onun ne hınzır olduğunu benden iyi bilmessin. Sonra, ben kızın halasıyım, neden karışmak düşmüyormuş bana? Elif elime indi, onu bu çağlara bençeğez getirdim. Anası sayılırım, babası kadar onda benim de hakıkım var. Yengemöldüğü zaman Elif yumruk kadardı. Onun için uykularımı feda ettim. Bağda - bahçede, harmanda şelekte, sırtlarımda taşıdım. Elbette karışacağım. Olür giderim, yine de onun eteğine yapışırım. Elifin gönlü kime düşerse ona veririm.

ONBAŞI - (Sertçe) Uzatma be kadın, Elifiyin ayakları başına çarpılsın!

FADİŞ - (Ellerini Onbaşıya doğru hareket ettirerek) Gurban ol ayaklarına.

ONBAŞI - (Daha kızgın) Bu dillerini soranım sonra sana.

FADİŞ - (Omuzlarını oynatarak) Sorarsan n'olacakmış yani?

ONBAŞI - (Kindarca gülerek) N'olacağını pek bilemem, fakat bir şeyler olur herhalde.

MUHTAR - (Elini Fadişe doğru sertce hareket ettirerek) Eğer sen benim karım veya kızım olsaydın, saygısızlık yapar, elimin tersiyle suratına çarpardım.

FADİŞ - (Bağırarak) Ulan ölü gözlü herif, senin karın olacağına, eşeğin palanı olurum daha iyi be, ölü suratlı zındık!

MUHTAR - (Yerinden doğrulur, ağzından köpükler saçarak konuşur) Fadiş Fadiş, aç gözünü gör beni, Muhtar olduğumu unutuyorsun elleheme?

FADİŞ - (Elini sertçe hareket ettirir) Git be, sen muhtarın mu'su olamassın, hahaa.. Muhtarmış, Muhtar dediğin, hak sahibi olur, efendi olur, köyün malını canını, namusunu korur. Senin gibi Ağa denen pezevenge satmaya kalkmaz. Sonra, sen bana baksana, yuva oldun olalı kaç kere karını deynekledin, ne zaman erkekliğin üzerine geldi? Ağzıma çarpanın suratını karışlarım ben. Ulan daha geçen gün avradın seni evden kovdu. Sözleriyin yanına iki yalan katıp, karıyın ardından gubardığını söylersem, kazma sapları omuzlarında iz eder sonra, hörtüğün oğlu. Anladın mı?

MUHTAR - (Oradakilere karşı kendisini küçük düşüren Fadişin sözlerine çok içerler, sinirli sinirli konuşur) Sen halt ediksin Fadiş. Kuyruklu kulaklı yalan söylüyorsun. Ben, tepeden tırnağa kadar erkeğim, erkek! Avratdan, karıdan - kızdan ürkecek yüreksiz değilim. Çatal yürekliyim, korku nedir bilmem. Avradımdan korkmadığımı anlatayım da dinle: Ev-

liliğimin ilk yılıydı, karım bana tahakküm etmek istemişti. Bir akşam vaktiydi, işten eve dönmüştüm, karım, divanın üzerine uzanmış sereserpe yatıyordu. Şahsıma efelik taslamaya kalkmıştı, adeta emir verircesine «Kalk şuradan bana bir tas su ver, ayağımdan çoraplarımı çıkart, hayvanları kuzluğuna doldur samanla, otla, yemle» diye emirler vermişti. Oysa dediklerinin çoğunu vallahi billahi yapmadım. Bununla beraber, gittiğimiz topluluklarda bile bile onu küçük düşürdüm de, yine de karşımda vık diyemedi. Yaaa... nasıl adam olduğumu anladın mi şimdi.

FADİŞ - (Alaylı alaylı kahkaha atar, ellerini yine dizine koyarak) Heyyy... Muhtar, bunların hepsi de fısırık, fısırık! Karı evde yatıyormuş, efendi eve gelmiş, karı ayağımdan çorabımı çıkart demiş... Avradı alemin içinde bile bile küçük düşürmüş. Ülen bunlar erkeklik mi be. Hahaaa... güleyim de içim açılsın bari. Sen bana baksana oğlum, bu deyişlerini bile karına iletsem, dışarda kalırsın, dışardaa... Kürek kafanda şakılar. Bunları babana yuttur sen. Kırk yıllık komşumsun, kapın kapıma karşı, nasıl kişi olduğunun pek alâ biliyorum. Avradın gözlerini ağırdınca, kaçacak delik arıyorsun Hay di, haydi bu mavallarını duvara anlat ta börkün kabarsın. Sen, Ağan kollarına attığın körpe kızını düşün, çilelerin kucağında kabir azabı çekiyor, firez gibi kalmış zavallı. Yılın urubu olmadan endamı kıla dönmüş. Gün yirmi dört saat elinde kürek ahırlardan beri gelmiyor. Ağa damadım diye gofgof etme karşımda, eğer hakiki babaysan, o kadın esnafından yavrunu bir gün evel kurtarmaya bak. Kız sancılar içerisinde kıvram kıvram kıv-

ranıyor da, hekime bilem götürmüyor o zınnık herif, yaa... Sen de beni anladın mı.

MUHTAR - (Sesine çekidüzen verir, gururla) Ağadan iyi hekim olmaz. Sonra yaptığı işler kızımın kendi işidir, elbetteki yapacak, çalişacak.

FADİŞ - (Ellerini Muhtara doğru sertce hareket ettirir) Evi yanık mama gibi değel; çalışmanında saatı var, usturubu var, zamanı var. Şunu iyi bil ki Muhtar efendi, kızın, yatıp kalkıp sana beddua ediyor.

N. MÜDÜRÜ - (Onların münakaşalarına sinirlenir) Eee... yeter artık yahu, kafamız patladı, hep sizi mi dinleyeceğiz, yoksa iş mi halledeceğiz? Şu lüzumsuz gürültünüzü kesin de, esas konumuzu bir şeye bağlıyalım.

MURAT - (Müdürden af dilercesine) Şey... efendim kusura bakmayın, ne de olsa kadındır, küçük düşmek istemiyor. Takdir edersiniz ki kadınlar haksızlığa tahammül edemezler. Kardeşim adına af diliyorum sizlerden.

N. MÜDÜRÜ - (Yılışarak) Rica ederim Murat efendi. Fadiş Hanım dilediği gibi konuşabilir, benim sözüm daha ziyade Muhtaradır. (Muhtara ve Onbaşıya dönerek göz kırpar) Öyle değil mi Onbaşı? Fadiş Hanımı hepimiz sever, ona hürmet ederiz.

ONBAŞI - (Hafifce yılışarak) Ne demek efendim, Fadiş Hanıma özel olarak hürmetimiz vardır.

N. MÜDÜRÜ - (Fadişin yüzüne bakar, gülümseyerek) Erkeklerin birinci vazifesi, hanımlara karşı saygılı olmaktır. (Ağa taraftarları birbirlerinin yüzlerine bakarak gülüşürler).

FADİŞ - (Müdürün ve Onbaşının konuşmalarından haz duyar, kıkır kıkır güler) Sağ olasın var olasın Müdür Oğlum. Bu yaşıma dek hiç bir erkekten böyle yumşak sözler duymamıştım' Beni fıngırdattın.

Sana da öyle onbaşı oğlum, tatlı tatlı söz ettin, gönlüme düştün, gardaşlığına inandım. Allah sizleri ocağınıza bağışlasın.

N. MÜDÜRÜ - Siz de sağ olun Fadiş Hanım, bunlara layıksınız. (Murada dönerek) Sorumu çok beklettin Murat efendi, sizden cevap bekliyorum.

MURAT - (Çok üzüntülüdür, başı önünde düşünmektedir, yüzünü ağır ağır Nahiye Müdürüne çevirir, içini çekerek mırıldanır) Çok afınızı dilerim efendim, istediğinizi yerine getirmek maalesef benim için mümkün olmayacaktır. Zira kızım çok küçük, bununla beraber Ağa, hem yaşlı, hem de kapısında dört karısı var. Sorarım size hiç uyar mı, evet desem Allah reva görür mü?

N. MÜDÜRÜ - Yanılıyorsun Murat efendi. Bir kere Elif küçük değil, kızınız tam gelinlik çağına girmiştir. Unutma ki, kızlar ancak bu yaştayken yuva kurabilirler. Burçları geçti mi kısmetleri kesilir. Her şey genç iken olur, taze iken sevilir. Buna bilhassa dikkatınızı çekerim.

MURAT - (İçini çekerek, kesin bir lisanla) Öyle de olsa münasip göremiyorum efendim.

N. MÜDÜRÜ - Ama neden?

MURAT - Her bakımdan. Yaşı, evli oluşu, bunlar en büyük sebeplerdir.

N. MÜDÜRÜ - Evet adamın yaşlı ve evli oluşunu, bu bakımdan yakışık almıyacağını kabullanıyorum. Ne varki, Ağan üç günlük ömrü kalmış. Öldüğü zaman kucaklar dolusu servet bırakıp gidecek. Binlerce dönüm tarlaları, sürüleri, bankada paraları... İşte bu muazzam servetin sahiplerinden birisi de kızınız olacak, dolaysiyle size kalacak.

MURAT - (Başını önüne eğer, acı acı gülümser. Müdürün yüzüne bakarak) Ne olursa olsun, evet demeye

dilim varmıyor. Adam zengin diye kızımı parayla satacak değilim ya. Hangi ana veya baba, kız evladını mal satarcasına satar? Hangi atanın vicdanı buna razı olur? Adamın her türlü ahlâksızlığı var. Kusura bakmayın teklifinize amin diyemiyorum efendim.

N. MÜDÜRÜ - Deseydiniz köy ağası olacakdınız, mutlu kalacakdınız...

MURAT - (Üzgünce) Ben o mutluluğu istemiyorum efendim. Daha önce de söyledim, çok yanlış düşünüyorsunuz. Namuslu bir baba, hiç bir zaman kendi refahı için kızını para mukabilinde satmaz. Kızımın yuva kuracağı erkek, yeter ki şerefli bir insan olsun. Namuslu, yuvasına sahip bulunsun, karısına bağlı olsun, sevsin, sevilsin, mesele kalmaz. Karı koca hayatında gerçek servetler bunlardır. Bir yuvanın saadeti, huzuru bunlarla ölçülür.

ONBAŞI - (Yerinden doğrulur, söze karışır) Demek oluyor ki, buna da hayır diyorsunuz, öyle mi?

FADİŞ - (Muradın konuşmasına zaman bırakmadan ileri atılır) Yaşa Onbaşı oğlum, çok iyi bilebildin, akıllısın vallahi. (Muhtarın yüzüne bakarak) Yaa... gördünmü Muhtar, ellerde kafa var kafa, seninki gibi saman çuvalı değel, yaa... Düdüğüüüüm. (Muhtar kızarak başını sağa sola çevirir fakat yine de bir cevap vermez, için için mırıldanarak susar).

N. MÜDÜRÜ - (Yerinden doğrulur) Günah bizlerden gitti, ne yapalım? çırpınabildiğimiz kadar çırpındık, netice elde demedik, gönlüm böyle olmasını arzu etmezdi. Artık bizlere, Ağaya, durumu anlatmak düşüyor. Kendisi nasıl dilerse öyle yapsın.

MUHTAR - (Müdüre dönerek) Ağa büyük yemin etti, ya kızı ya da tarlayı mutlaka alacakmış.

FADİŞ - (Köpürerek) Ulan Muhtar sen sus, konuşma-

larından hiç hoşlanmıyorum. Sen konuşurken cinlerim başıma toplanıyor. Ormanda olsaydık kafanı iki şak ederdim.

(Muhtar yine Fadişin yüzüne kızarak bakar, fakat bir şey söyleyemez, başını sağa sola çevirip durur).

MURAT - (Muhtara d ö n e r , küçümseyen b i r t a vırla süzer, kaşlarını çatarak konuşur) Kendile gel Muhtar! Köyün mal, can ve şeref mesuliyetini taşıdığını biliyorsun. Cebinde taşıdığın mühürü kirletmeye hakkın yok. Bu şekilde konuşmağa ar etmelisin. Kanun kötülüklere karşı gelmesini pekâlâ bilir. Muhtarsın, bilhassa bunu hatırlatmak isterim.

ONBAŞI - (Kahkaha ile güler, yerinden doğrulur, alay dolu bir ifadeyle) Yanıldın Murat efendi, yanıldın. Bu devir senin bildiğin gibi değil şimdi. Kanundan daha kuvvetli bir şey var. O da «PARA». Bunu bilmiyorsan, bundan böyle bilmelisin artık. Bu devirde paranın kanunu hüküm sürüyor. Paranın kılıncı kesiyor, paranın...

N. MÜDÜRÜ - (Yılışarak) Bende aynı fikirdeyim. Paranın deviremediği dağ, yıkamadığı kuvvet tasavvur edemiyorum. Bütün kapıları para açar, bükülmeyen bilekleri büker. Hele birde toprak ağası olursan, çevrenin kanunu sensin demektir.

MUHTAR - (Gülerek) Ben söyleyeceğimi söyledim. Sonunda çok pişman olacaklarını şimdiden ifşa edebilirim.

MURAT - (Gözlerini bir noktaya diker, elemli elemli mırıldanır) Haklısınız efendiler, haklısınız. Ama ben sizler gibi düşünmüyorum, (Anide duygulanır ayağa kalkar, haykırarak konuşmasına devam eder) Amir kendini satarsa kanun neylesin? Bence

kanun herşeyin üstünde bir kuvvettir. Onun yıkamıyacağı kötülükler asla düşünülemez. Ne yazık ki bazıları bunu bilemiyor veya bilmek istemiyor. Anladığıma göre sizler zavallılarsınız, toprak ağası tarafından satın alınmış hayinlersiniz. İşte bunu bütün gücümle yüzlerinize haykırıyorum, (Onları eliyle işaret ederek) Müdürsün, nahiyenin idaresi sana bakar. Onbaşısın karakol kumutanısın, haksızlığa karşı olmalısın. Muhtarsın, köyde, adaleti temsil edeceksin. Sizlerin adına ben utanç duyuyorum efendiler! Yazıklar olsun böyle adamlara... yazıklar olsun... (Hırsından yanaklarına bir kaç damla yaş dökülür. Gözlerini elinin tersiyle silmeye çalışır; geçer, hüzünlü hüzünlü yerine oturur, başını avuçları arasına alarak düşünmeye başlar).

FADİŞ - (Ötekilere bakarak) Gardaşım layik konuştu. Sizler hükümet adamları değel, Ağan adamlarısınız. Utanın, utanın be, fukarayık diye, esir olup namussumuzu satacak kadar alçaklanmadık. Bizde namus can demektir can!

MURAT - (Elemli gözlerini Fadişin yüzüne çevirir) Sen üzülme kardeşim, bırak onlar Ağalarına tapsınlar. Bizler de, şeref ve namussumuza tapalım.

N. MÜDÜRÜ - (Muhtarın ve Onbaşının yüzüne bakar, ayağa kalkar) Eee... Muhtar, bize gitmek düşüyor artık! Didindik, dil döktük netice alamadık. Bundan sonrasını Onbaşıya bırakalım! (Onbaşıya göz kırpar. Müdürle Muhtar kapıya doğru ilerlerler, Onbaşı da onları kapıya kadar yolcu ederken perde ağır ağır kapanır).

— TABLO V —

(Yine Karakol odası. Yalnız yazıcıya ait masa ve sandalye kaldırılmuştır. Palaska, silâh ve matra gibi şeyler de kaldırılılır. Onbaşının masası biraz başka yere; masanın bir köşesine içinde çiçekler olan bir vazo konmuştur, Onbaşının saldalyesi yanında bir sandalye daha bulunur. Perde açıldığında Onbaşı ellerini arkasına bağlamış; düşünceli düşünceli odanın etrafın'da gezinmektedir. Arada bir ellerini sinirli sinirli hareket ettirerek kendi kendine seslice konuşur)

ONBAŞI - Durum çok fena, bu işi yoluna koyamassak ağa sülâlemize okur, küplere biner. Mutlaka bir şeyler yapmalıyım. Müdür beyde de hiç iş yokmuş. Bir de ben onu lâf ebesi sanırdım. Adam konuşmaktan acizmiş. Yuh sana be, kocaman nahiyenin Müdürü oalcaksın! İki çarıklıyı dize getiremedin! Üstelik de gereğini üzerime bırakıp gitti. Yazıklar olsun senin gibi okumuş adama. Ama ben onun gibi hareket etmiyeceğim. Topuğu kıllılara temiz bir dayak, Ağan gönlünü şekere bağlamak, ondan para sızdırmak. Bu işin başka çıkar yolu da yok kanaatımdayım. Yalnız bir şey daha kalıyor. Bu işi. Müdür Beyin değil benim hallettiğimi ona anlatmalıyım. Müdürle birlikte alacağımız paranın üçte ikisini benim hak ettiğimi söylemeliyim. Bilhassa bunu mutlaka bildirmeliyim. (Kindarca gülerek) Canını yaktırmadan «EVET» desen olmazmıydı yani? Sonunda falakaya yatacaksın, it ötene kadar dayak yiyeceksin. (Kapıya doğru hızlı

adımlarla ilerler, kapıdan yazıcıya seslenir) Eyyy.. yazıcı, Asker, (İçeriden bir erin sesi duyulur)

ER - Buyur kumandanım.

ONBAŞI - Getirin onları. Çabuk olun, çabuk! (Tekrar odanın ortasına gelir, gezinerek yine kendi kendine konuşur) Hele gelsinler bakalım, önce bir çıkış, sonra falaka, dayak, dayak. Kız, tarla, ağaya. Benim cebime de para, para, para...... (Güler) (Bu arada iki er Fadişle Muradı ite kaka içeri getirirler. Onbaşı, onların geldiğini görünce ani bir dönüş yapar; olduğu yerde mıhlanır kalır. Getirilenlerin yüzlerine dik dik bakar, sağ elini ileri ye doğru fırlatarak erlere emir verir): — Çekin şunları köşeye doğru, geriye doğru, geri, geri, daha geriye, tam köşeye. (Erler onları Onbaşının işaret ettiği yere kadar götürürler, yanyana dikeltirler. Onbaşı erlere dönerek): Sizler dışarı çıkın, çağırdığım zaman gelirsiniz. (Askerce birer selam verip dışarı çıkarlar Onbaşı, alaylı bir gülümseyişle, ağır ağır Muratla Fadişin yanına varır, karşılarına dikilir, ellerini beline beline kor, yine alaylı alaylı yılışır içini çekerek):

— Demek böyle haaaa...... Ne kızı ne de tarlayı Ağaya vermek niyetinde değilsin, öyle mi? Ya ben her ikisini de elinizden alacak olursam buna ne buyurursunuz? Hoşunuza gider mi? Yo yo... biliyorum, gitmez. Sakının bir şeyler mırıldanmaya kalkışmayın, çünkü gönlünüzden neler geçtiğini biliyorum. Şu anda hakkımda kimbilir neler düşünüyorsunuzdur. Küfürler, beddualar, ölümlerin en ağırı, cezaların en korkuncu, daha bir çok eziyetler, velhasıl, beni cezalandırmak için, çeşitli tuzaklar,bir sürü korkunç şeyler...... Ama düşündüklerinizi yapamıyacaksınız, bendeniz cennet kuşu benim için

tahayyül ettiklerinizi, sizlere aynen tatbik edeceğim. (Düşünerek ileri geri gezinir, yine aynı yerde durur) Ama bir şartla, önce soracağım, «EVET Mİ HAYIR MI»? Şayet inat etmekte devam ederseniz, vay halinize. Yoooook, peki Onbaşım, nasıl istiyorsan öyle olsun derseniz, işte o zaman iş değişir, ne palaska ne de falaka. Onların yerlerine birer sigara, birer de kahve ikram ederim, tatlı tatlı sohbete başlarız. Arkadaşlık ve dostluğumuzu da gereğinden fazla ilerletmiş oluruz. Hıııı.. ne dersiniz, böylesi daha iyi değil mi? (Gülümseyerek Muradın çenesini eliyle yukarıya doğru kaldırır, Fadişin de burnunun ucuna şakacıktan bir tokat atar. Ne de olsa Fadişin burnu acımıştır, parmağı ile onun vurduğu yeri oğuşturur, Murat ise kindarca Onbaşının yüzüne bakar kaşlarını çatarak):

MURAT - Sözleriniz bitti mi Onbaşım? Başka konuşacaklarınız var mı?

ONBAŞI - (Alaylı alaylı gülerek) Farzet ki gitti veya kalmadı. Netice.........

MURAT - Müsade istiyecektim.

ONBAŞI - (Çılgınca güler) Bu kadar acele mi,? Cenazen mi var, mutlaka gitmen gerekiyor mu?

MURAT - Evet, acele gitmem gerekiyor.

ONBAŞI - Sepeb?

MURAT - Malûm, ortada.

ONBASI Hayır diyecek olursam?

MURAT - Suçlu olmadığımıza göre, hayır demenize lüzum göremiyorum.

ONBAŞI - Ama ben görüyorum.

MURAT - O sizin kanaatınız

ONBAŞI - Seninki de öyle olsun.

MURAT - Sizden akıl alacak deyilim.

ONBAŞI - Ooooo... bakıyorum cesursunuz da. Dikkat

buyurun, konuşmalarınız cevaplarınız pek hoşuma gitmiyor. Durum, gittikçe sinirlerime dokunuyor. Sözlerinize dikkat ediniz.

MURAT - Ben, zamanında edebildiğim kadarını ettim, başkalarının rehberliğine de ihtiyacım yok. Haklıyım, suçsuzum, hepsi bukadar. Müsaade edin de gidelim.

ONBAŞI - Nereye?

MURAT - Elbet gidecek bir yerimiz vardır.

ONBAŞI - Sizler için buradan daha iyi bir yer tasavvur edemiyorum ben.

MURAT - Yanılıyorsunuz.

ONBAŞI - Neden, Karakol en emniyetli yer sayılmaz mı?

MURAT - (İçini çeker) Kumandanı Ağa tarafından satın alınmamışsa EVET!

ONBAŞI - (Bu söze kızar, anide sinirlenir, hırsla Muradın suratına iki tokat savurur, çılgınca haykırır) Evet, satılmışım ula, satılmışım, al öyleyse al... (Murat her tokadı yiyişde olduğu yerde sendeler, Onbaşı devamla) Şimdi söyle bana, kızını ve Meşeliğin tarlasını ağaya verecek misin? Susma, haydi söyle, konuş, verecek misin, EVET Mİ, HAYIR MI, hangisi, söylesene köpek? Hangisi diyorum sana, cevap ver, cevap.........

(Murat sadece Onun gözlerinin içine can alıcı nazarlarla bakar. Bu arada Fadiş müdahale eder, onbaşıya yalvarır):

FADİŞ - Yapma, etme Onbaşı Oğlum. Hareketin doğru değil, allahtan kork, vicdana gel. Mahremetini torbaya koyup bağlama. İnsan bukadar zalım olmaz. Bizler de Tanrı kuluyuz, haksız yere kötülük etmeyin artık, bırakın yuvamıza dönelim (Ağlar).

ONBAŞI - (Fadişin üzerine doğru yürür, azarlarcasına haykırır) Sus be haspa kadın! Kes şu sesini, yok-

sa ayaklarının altına alırım.

FADİŞ - Allahdan bul inşallah........... (Dişlerini sıkarak Onbaşıya bakar)

ONBAŞI - Fazla hırlanma dedik, tekmeyi yersin sonra.

MURAT - Defalarca söyledim, yanlış hareket ediyorsun, Zorla güzellik olmaz, hepiniz de bu düşüncelerinizden vaz geçin.

FADİŞ - Öyle ya Onbaşı Oğlum, Ağan parası el kiridir, zehir zıkkımdır. Bir sürü zavallı insanın emeğini yiyor, nice yetimlerin, dulların hakkı var onda. Kahveciğini içtiyseniz kusun, Çünkü o da zehir zemberek. Varın deyin ona, içinden çıkartıp atsın bu kötü güdülerini.

ONBAŞI - (Alaylı alaylı gülerek kapıya doğru ilerler, yazıcıya seslenir). Yazıcı... yazıcı... (Yazıcı koşarak içeri girer, onun karşısında dikilir. Onbaşı eliyle sertçe Fadişi işaret ederek) — Şu Kadını derhal nazarete atın!

YAZICI - (Kadına yaklaşır, yüzüne bakar, kapıya doğru yürümesi için başıyla işaret eder. Kadın yüzünü buruşturur, gitmek istemez. Yazıcı onu zorla götürmek mecburiyetinde kalır. O gitmemekte ısrar eder. Yazıcı ise onu kolundan yakalar, kapıya sürüklemeye çalışır, kapıya yaklaştırır, fakat bir türlü dışarı atamaz) Yürü be?

FADİŞ - (Bu zorlamalar karşısında dışarı çıkmak zorunluğunu duyar, tam kapıdan çıkacağı sırada aniden onbaşıya bakar, bağırarak konuşur) Eyyy.. Onbaşı, Onbaşı! Bir kadını böyle ite kalka nazaret ettirmeye utanmıyor musun? Allahtan kork, kuldan utan. Cani de olsa kadına hürmet gerek. Ağan köleliğinden kurtul artık, kurtul! Kırçılın rüşveti boğzına dursun emi...... (Dışarı çıkar)

ONBAŞI - (Fadişin sözlerine kahkaha ile güler, Murat,

arada bir göz ucuyla onu nefretle süzmektedir. Onbaşı bunun farkına varır, aniden döner, önce sertçe gibi gözükür, sonra alaylı ve yumuşak bir ifadeyle) O ne Murat efendi? Suratıma neden öyle kurt gibi bakıyorsun? (Yılışarak) Hoşnut olmadığını biliyorum, ama bunu kendiniz istediniz, yalan mı? Oysa ben sizlere daima dostça hareket etmiştim. (Seslice güler).

MURAT - (Dişlerini sıkarak kindarca homurdanır) Eğer kanuna saygı olmasaydı elimi kana bulardım. Hem de zerre kadar acı hissi duymadan bu işi yapardım.

ONBAŞI (Çılgınca güler) Kanun haaa.. Ya.... Öyle miii?...... Vah vah... yazık! Demek beni acımadan öldüreceksin? Demek kanundan korkmasan katil olacaksın? Bakıyorum çok cesursun. Adam öldürecek kadar iktidarlısın. Bu sözlerinle hoşuma gittin, Vatan için şehit olmuş bir asker gibisin, içimde öyle terennüm ediyorum seni.

MURAT - (Gözlerini bir noktaya dikerek hisli ve manâlı manâlı söylenir) Onu kendinize sorun. Ben, vatanım için kanımı seve seve dökecek kudretteyim. Haklı olduğu müddetce herkes katil olabilir, Fakirim, fakat ağandan da, senden de hem cesur hem de vatanperverim. Şerefli ve namuslu bir insanım. Okul - medrese görmedim, mürekkep yalamadım, lâkin, kanuna hürmetim sonsuzdur, büyüktür.

ONBAŞI - (Onun önünde gezinir, karşısına gelince durup gülümseyerek) Bak bu güzel işte! Seni yola getirebilmem için elime iyi bir ip ucu verdin. Mademki kanuna saygın var, ben burada kanunu temsil ediyorum, emrimi yerine getirmek senin gerçek vazifen sayılır demektir. Bir kanun temsilcisi

olarak emrediyorum: Kızını ve Meşeliğin tarlasını Ağaya derhal vereceksin.

MURAT - (Kendinden emin ve cesur bir ifadeyle) Siz, kanunu, hükümeti temsil edecek karakterde değilsiniz. Kanun kelimesi sizin ağzınıza bile yakışmıyor, Sizin yerinizde olsaydım, o kutsal kelimeyi bir daha dilime almazdım. Bunlarla beraber, kızımı ve tarlamı Ağaya vermiyorum!

ONBAŞI - (Biraz çenesine doğru sokulur) Tekrar soruyorum, iyi düşün, son cevabın bu mu?

MURAT - (Kesin bir lisanla) Düşündüm! Evet, bu !

ONBAŞI - (Kindarca gülümser, hırsla kapıya doğru ilerler, dışarı seslenir) Yazıcı... yazıcı...

YAZICI - (Koşarak içeri girer, askerce bir selâm verir. Karşısında durarak) Emriniz Onbaşım?

ONBAŞI - (Eliyle Muradı göstererek) Emrediyorum, şu adamı derhal falakaya yatıracaksınız. Falaka çığlıkları bir haftalık yerden duyulacak. Aksi taktirde bütün erlerin, sen de dahil elimden çekeceğiniz var, anlaşıldı mı?

YAZICI - Anlaşıldı Kumandanım! (Muradı alır, dışarı çıkarlar).

ONBAŞI - (Onlar gittikten sonra ellerini arkasına bağlar, odanın içerisinde sinirli sinirli sağa sola dolaşır. Bir ara durur, bir şey hatırlamış gibi yapar, elini şakağına götürür, düşünür. Sert adımlarla masasına oturur, kapıya kulak kabartır, muratla Fadişin acı çığlıkları kulaklarına takılır. Kendi kendine alaylı alaylı gülümser, sigara yakar, dumanlarını neşeli neşeli tavana üfler. Bu sırada Ağa gülerek içeri girer. Onbaşı onun içeri girdiğini görünce hemen ayağa fırlar, büyük bir saygıyla gülerek odanın ortasına yakın yerde karşılar. Oturması için sandalye göstererek) Buyurun efen

dim, iyi ki geldiniz. Buyurun, buyurun, şöyle buyurun, oturun. (Onu yerine oturttuktan sonra kendisi de yerine geçer, sandalyesine ilişir):

AĞA - (Tatsız tatsız gülerek) Hele bir oturma deyegör, makamını sınırlarda bulursun sonra! (Karşılıklı gülüşürler. Ağa devamla) Ne haber, seninkiler yumuşadılar mı?

ONBAŞI - (Muradın ve Fadişin acı çığlıklarını işaret ederek) Henüz hayır, neticeyi şu seslerden sonra öğreniriz sanırım.

AĞA - (Onbaşıya tahakküm edercesine) Hobbalaa... sana seslerin neticesinde ne olacağını sormadık. O günden bu yana kadar olup bitenleri öğrenmek istedim.

ONBAŞI - (Bu şekilde konuşmasından biraz çekinir gibi bir tavır takınır, kekeliyerek) Şey, efendim, yani, tahminime göre olmak üzeredir de........

AĞA - (İçini çekerek) Demek oluyor ki tatlılıkla yola gelmediler. Neticede işi falakaya döktünüz. Mamafi haklısınız. Çalıyı başından sürüyenlere, bu lâzımdı. Keçiyi yörepeden çevirmek için dayak şarttır.

ONBAŞI - (Kikir kikir güler) Ne yapalım efendim, bunu kendileri istediler.

AĞA - (Gülerek ayağa kalkar, gezinerek) Üzülmeyin Onbaşım. Hangi yoldan olursa olsun, yeter ki Elif kızla Meşelik benim olsun. Neticede yaşadınız demektir. Sizleri tıka basa doyuracağım. Ceplerinizi dolduracağım.

ONBAŞI - (Neticeden emin bir şekilde) Askerlere emrim kati'dir. Tek kelimeyle, ya «EVET» diyecekler, ya da falakaya devam edilecektir.

AĞA - (Yerine oturarak) Fakat çok dikkatli olmalısınız. Zira, bir şok neticesinde herhangi birisi ölebilir. Ö-

lüm vakası sonunda dayak izleri tesbit edilirse, sorumlu durumlara düşebiliriz, kanunu uyutabilecek şekilde hareket etmemiz...........

ONBAŞI - (İleri atılarak konuşmasını keser) Siz o taraflarını düşünmeyin efendim, minareyi çalan kılıfını hazırlar.

AĞA - Haklısınız, fakat yine de bu taraflarını ihmal etmeyin.

ONBAŞI - (Gülerek içini çeker) Bu işin gerçek sorumlusu ben olacağıma göre telaşlanmaya ihtiyaç olmadığı kanaatındayım. Farz edelim ki, dayak neticesinde birisi ölmüş olsun. Bu ölüm hadisesi benim çevremde vuku bulmuştur. Netice itibariyle her şey bir rapora bağlıdır. Şöyle ki, ya ecelleriyle ölmüşler, ya da taştan kayadan yuvarlanmışlar ve ölmüşler süsünü vermekle durumun vahameti kapatılabilir. Tanzim edilecek raporda bunlardan birisini belirtiriz. Böylece de olsa, kızı ve tarlayı emirlerinize amade ederiz.

AĞA - Çok güzel bir fikir. Peki ölüm vakaası olmassa, onlar da diretmeye devam ederlerse.........

ONBAŞI - (Ağan sözünü keser) Ben kararımı verdim. Ölü veya diri, sonuç, bizim dilediğimiz gibi olacaktır.

AĞA - (Elinin tersiyle ağzını silerek hafifçe gülümser) Biliyor musun Onbaşım, kız da çok güzel. Şeker gibi kâfirin dişisi, yani bukadar zahmete değer.

ONBAŞI - (Ağan samimi konuşmasından cesaret alarak) Ak petek gibi, ağzınıza lâyik, usanmadan, bıkmadan, ömür boyu yersiniz.

AĞA - Onu yeni pişmiş palıza gibi şapur şupur yeyip, yarebbi çok şükür diyeceğim. İnsan gözlerine baktıkça kör olasının karşısında eriyor. Allahın işi

yokmuş, özenebildiği kadar özenmiş, kızların ilâhı deyip dünyaya atıvermiş.

ONBAŞI - O da sizin kucağınıza düşmüş.

AĞA - (Gülerek Onbaşının omuzuna vurur) Kısmet işte, Allah en güzel gülünü benim için yaratmış.

ONBAŞI - Vesselâm bahtiyar insansınız (Karşılıklı gülüşürler).

AĞA - (Anide kapıya doğru kulak kabartır) Bir dakika Onbaşım. Şu kulağıma gelen acı çığlık, Muradın sesi değil mi?

ONBAŞI - Daha önce bunun münakaşasını yapmıştık.

AĞA - (Murada acıyormuş gibi bir tavır takınır, içini çekerek) Peki deselerdi n'olurdu yani? Bunların hiç birisi de başlarına gelmiyecekti.

ONBAŞI - Gerçekten sizin düşündüğünüz gibi olması icap ederdi. O kadar dil döktüm, o kadar parlak tekliflerde bulundum, malesef netice alamadım. (Alaylı alaylı gülümseyerek) Biz dediler, ancak dayakla yola geliriz dediler. Ben de buyurun dedim. Ondan sonra da boz hörtü başladı tabi...

AĞA - O halde aman dedirene dek dayak faslı devam etsin.

ONBAŞI - (Elini masaya vurarak) Edecek, balık kavağa çıkıncaya kadar devam edecektir.

AĞA - (Onbaşının yüzüne bakarak) Şey, Onbaşım, bir kere de ben görüşüp konuşsam. Daha iyi olmaz mı dersiniz? Hıı...

ONBAŞI - Hayhay, fakat netice alacağınızı pek tahmin etmiyorum.

AĞA - (Gülümser) Doğru ama, kızı hatırladıkça ciğerim yanıyor, aksilik yapmalarından halâ korkuyorum.

ONBAŞI - (Yerinden doğrulur, kapıya doğru ilerler)

Mademki arzu ediyorsunuz, bir görüşün. (Kapıdan yazıcıya seslenir) Yazıcı.. yazıcı...

YAZICI - (Dışarıdan sesi duyulur) Buyurun Onbaşım!

ONBAŞI - Muradı getirin (Yerine oturur).

AĞA - Pek umudum yok ya, bakarsın da uyar olur...

ONBAŞI - Doğru, dayakdan da yılgınlık getirmiş olabilirler

AĞA - Bu arada da evet derler (Gülüşürler).

(İki er, Muradı içeri getirirler. Murat, fazla hırpalandığı için ayakta duracak hali yoktur. Kendisine yapılan haksız işkencenin tesirine kapılarak Onbaşının yüzüne nefretle bakar, sonra, başını ağır ağır Ağaya çevirir. Onun yılışık ve küçümseyen bakışlarına kızarak yüzüne doğru tükürür. Ağa, Muradın bu hareketine içerler, anide ayağa fırlar, sert bir sesle):

AĞA - Yüzüme neden tükürüyorsun ulan, utanmıyor musun? Karşında koskoca toprak Ağası var. Kulaklarından duvara çivilenmek istiyorsun galiba...

MURAT - (Başını kindarca sallıyarak) Zalim herif, Allah kahretsin seni)!

AĞA - (Ellerini de hareket ettirerek) Zalim mi dedin? Zalim sensin be! Zalim olmasaydın toprak ağasına karşı gelmezdin, dileklerimi yerine getirirdin. Bunca yardımlarım gözlerine, dizlerine dursun. N'olacak, insan kılığına girmiş nankörsün sen (Yerine oturur.)

MURAT - (Acı acı gülümser) Doğru, çünkü malımı ve namussumu sana vermedim. Şerefimi kirletmemek için mücadele ediyorum, elbetde nankör olacağım. Fakat elime geçecek ilk fırsatta seni ve uşağını temizlemek boynumun borcu olsun. İşte bunu ikinizin de suratına haykırıyorum. (Dişlerini sı-

karak) Mutlaka leşlerinizi sereceğim. Ölmeden şuradan uzaklaşabilirsem.

ONBAŞI - (Alaylı alaylı gülerek ayağa kalkar, Muradın sağında ve solunda dikilmekte olan askerlere dışarı çıkmaları için başıyla işaret eder, onlar da birer selâm verip çıkarlar. Sonra Murada yaklaşır, tekrar yüksek sesle güler, kahkahasını anide keser, suratını asarak kaşlarını çatar. Onun diz kapaklarına doğru iki tekme savurur, sert bir lisanla haykırır)

— Yaa... Öyle mi?... demek eline geçecek ilk fırsatta bizleri temizliyeceksiniz. Unutma ki geberecek birisi varsa o da sensin. Şimdi anladın mı köpek. Fakat niyetini değiştirmedikçe seni buradan çıkartmıyacağım. Ama zararı yok, sen yine bildiğini yap. Yalnız, kızını ve Meşeliğin tarlasını bize ver de, ne yaparsan yap. (Susar, gözlerinin içine bakarak) Şimdi kararımızı daha iyi anladın sanırım.

MURAT - (Nefret dolu bakışlarda Onbaşıyı süzer, konuşmalarını hakir görerek gülümser. Arada bir sesinin tonunu değiştirerek hisli hisli konuşur) Evet sayın Onbaşım, haklısınız, sizi öldürmemden korktuğunuz için beni temizliyebilirsiniz. Mesele benim ölümümle bitmiyecektir. Eninde sonunda hak ve adalet yerini bulacaktır. Fakirim, sizi satın alacak kadar param yok. Sofram kuru, urbalarım yamalı, ayağım çarıklı. Topuğum kıllıymış, o da kabul! Fakat hiç bir zaman şeref ve haysiyetsiz değilim. Namusumu, malımı, zorla da olsa elimden alamıyacaksınız. Yapacağınız bütün kötülükler, zorlamalar, netice vermiyecektir. Varlığım mevcut oldukça kızıma ve tarlama dokunamıyacaksınız. Zulmünüz, bana daima cesaret verecektir. Sizler işkence yap-

tıkca, hırsım, nefretim ve düşmanlığım her an artacak. (Ağaya dönerek konuşmasına devam eder): Söylermisin bana, senin kalbinde insan denen o mukaddes varlığın sevgisi var mı?

Bu sevginin hakiki hüviyetine hiç büründü mü? İnsanlara bakarken, kapında çalıştırırken, onların birer insan olduklarına hangi gün inandın? Bir avuç bider karşılığında kiraladığın kutsal kişilerin emeklerini tam olarak hangi gün ödedin. İpil ipil yanan sarı sıcağın altında, çatır çatır çalışan kapındaki insanların haklarını ellerine doğru olarak hangi gün verdin? Onlar ki, bir parça ekmek için hayatları pahasına didiniyorlardı. Arkın boz bulanık sularını içiyorlardı. Kuru ekmeğine acı soğanı katık ediyorlardı. Oysa ki sen, halâ bu zavallılara mahremet hissi duymuyordun. Onları insa yerine koymuyordun. Dulların, yetimlerin, fakirlerin parmakları senin kapında nasırlaştı. Satın aldı ğın yardımcılarınla hazine topraklarına kondun, Bütün köylünün gece namussunu, gündüz emeğini kirlettin. Fakir fıkaranın kanlarını bir sülük gibi emdin durdun. Halâ da emiyorsun, Fakat sonungeliyor artık, geliyor...... anladın mı......... (Bu arada Ağa ayağa fırlar, Muradı döğmeye yeltenir. Onbaşı kolundan tutarak teskin eder yerine oturtur.

ONBAŞI - (Eliyle Muradı işaret ederek) Alın, götürün şu serseriyi...... (Erler aldıkları emir üzerine Muradı ite kaka dışarıya sürüklemeye çalışırlar, Murat oradakiler nefretle bakar, kindarca mırıldanır):

MURAT - Alacağınız olsun, elbet görüşürüz. (Erlerle birlikte kapıdan dışarı çıkar, Ağa da Muradın arkasında yarı ciddi yarı şaka seslenir)

AĞA - Bana kalırsa bizlerle görüşmeyi bırak ta, aklını

başına toplayıp istediğimizi bir an önce kabul eyle. Yoksa dayaktan gebereceksin.

ONBAŞI - (Yılışarak yerine oturur) Ağa, siz kendinizi yormayın, canı isterse kabul etmesin. Imanım dayak ona amin dedirir!

(Nahiye Müdürüyle Muhtar içeri girerler. Gülerek selâm verirler, Orada bulunanlar da gelenlere samimî ilgi göstererek karşılarlar. Hepside yerlerine oturmuştur):

N. MÜDÜRÜ - (Neşeli neşeli yılışarak). Ağan oturma odasına gitsem, Onbaşı orada. Karakola gelsem, Ağa burada. Bu samimiyetinizi kıskanıyorum doğrusu. (Cebinden sigara paketini alır, arkadaşlarına ikramda bulunur, kendisi de yakar, paketini cebine kor Muhtarın yüzüne bakarak bıyık altından gülümser).

MUHTAR - (N. Müdürünün konuşmasına gülerek cevap verir) Efendim, Ağamız gereğinden fazla dost canlısıdır, bunu her zaman ısbat edebilecek durumdadır. Sonra kıskançlık duymanıza lüzum da yok, zira size karşı da aynı duyguları taşır; bundan şüpheniz olmasın.

ONBAŞI - (Gülerek) Yahu her biriniz bir tarafa oturdunuz, Şöyle benim masanın etrafına toplanın da...............

N. MÜDÜRÜ - (Gülümseyerek) Doğru ya! (Yerinden kalkarak Onbaşının masasına varır, ötekiler de gelerek masanın etrafına çepeçevre otururlar).

ONBAŞI - (Muhtara ve Ağaya dönerek) İnanır mısınız, Müdür Beyim samimi hareketlerine bayılıyorum. (N. Müdürüne dönerek) Belki yalan diyeceksiniz, biraz önce de sözünüzü ettik. Ağa, Müdür gibi adam bulunmaz diye söze başladı, iyiliklerinizi anlata anlata bitiremedi.

N. MÜDÜRÜ - Teşekkür ederim. O kendi asaletinizin ifadesidir.

AĞA - Asalatden felan anlamam ama, şu fani alemde ayakta duruyorsak bunu sizler gibi iyi insanlara borçluyuz.

N. MÜDÜRÜ - İltifat ediyorsunuz. (Onbaşıya dönerek sorar) Durum ne alemde?

ONBAŞI - (Gülerek) Şimdilik, hayır!

MUHTAR - (Ağan yüzüne bakarak göz kırpar, Nahiye Müdürüne döner) Onbaşım erlere talimatını verdiyse neticeden emin olmak gerekir efendim (İçeridekiler birbirleriyle konuşurlarken dışarıdan da acı acı kadın ve erkek feryatları duyulur, Oradakiler konuşmalarını keserek seslerin geldiğin tarafa kulak kabartırlar. N. Müdürü kahkaha atarak Onbaşıya sorar).

N. MÜDÜRÜ - Hayır ola Onbaşım, bu ördek sesleri de kimlerin?

ONBAŞI - (Sırıtarak) İşte seninkilerin, oğlu da falakada.

MUHTAR - Ya Kız?

ONBAŞI - (Ağan yüzüne bakarak) Olur mu Muhtar? Kız, yengemiz sayılır, Onu da mı?...

AĞA - (Onbaşının omuzuna vurarak) Vesselâm düşünceli adamsın Onbaşı! Bak, Muhtar bunu idrak edemedi. İlgilerinizle ihya oluyorum.

N. MÜDÜRÜ - Onbaşı hakkikaten şirin kişidir, inkâr etmemek lâzım (Onbaşıya bakarak) Feryatlarına bakılırsa (netice alındı sanırım.

ONBAŞI - (Oradakilerinin yüzlerine bakar) Arzu ediyorsanız söyleyim hepsini getirsinler, ufak bir hasbihal yapalım isterseniz.

N. MÜDÜRÜ - (Gülümseyerek) Fena olmaz. Belki birşeyler kustururuz.

AĞA - Müdür bey doğru söylüyor arada bir konuşmak gerek.

MUHTAR - Biraz dayak biraz sohbet...

ONBAŞI - (Ayağa kalkar) Mademki ekseriyet arzu etti, getirsinler bari. (Kapıya doğru ilerler, yazıcıya seslenir) Yazıcı... yazıcı...

YAZICI - (İçeriden cevap verir) Emriniz Onbaşım!

ONBAŞI - Üçünü de getirin! (Geçer yerine oturur).

N. MÜDÜRÜ - Biliyor musunuz arkadaşlar? Onbaşının ciddi tutumu, bütün köylüye Ağa huzurunda baş eğdirdi. Becerikli olmakla beraber, kurnazca da hareketleri var. Bu gibi işler için biçilmiş kaftan doğrusu.

ONBAŞI - (Yan gözle Ağayı süzer, bıyık altından yılışır) Şahsıma iltifat ediyorsunuz efendim. Bu arada sizi de unutmamak icap eder. (Şakayla karışık gülüşürler. Onbaşı devamla) Ne var ki, yalnız bunlara baş eğdiremedik, dayaktan bile yılmıyorlar.

MUHTAR - (N. Müdürüne bakarak) Onbaşım haklı buyuruyorlar efendim. Bir de köylü buna Milâyim Murat ünvanını takmışlar. Halbuki temamen aksiymiş.

ONBAŞI - (Yılışarak Muhtara döner) Yooo... Muhtar, düşündüğünüz gibi değil, artık imanım falaka onları birazcık yumşatmıştır kanaatındayım.

AĞA - Neticeden ben de eminim. Pestilleri çıkmıştır, mutlaka evet diyecekler.

N. MÜDÜRÜ - Ben de sizler gibi düşünüyorum. Bu acı feryatlar onlara bir şeyler öğretmiştir. Sizin dediğiniz olsun diyeceklerinden eminim. (Bu sırada Askerler işkence yapılanları getirirler. Fazla hırpalandıkları her hallerinden bellidir. Muradın başı ıslanmıştır, omuz başları ve yakaları da su içindedir. Dayaktan baygınlık geçirdiği için başına soğuk su

dökerek ayıltılmıştır. Kadının saçları darmadağınıktır. Musanın ise gömleği ve ceketinin bir takım yerleri yırtılmıştır. Falakaya yatmamak için kendisini müdafaa ettiği her halinden anlaşılır. Dayak esnasında ayakları çıplatılmış, o halile içeri getirilmiştir. Orada bulunanlàr getirilenleri teker teker gözden geçirirler. Onbaşı ağır ağır ayağa kalkar, eliyle odanın aynı tarafını işaret ederek):

ONBAŞI - Duvarın dibine doğru sıralayın!

(Erler Onbaşının emirlerini yerine getirirler. Murat başta, Fadiş onun yanında, daha sonra da Musa olmak üzere tek sıra halinde sıralayıp, geri çekilirler. Onbaşı, elerini arkasına bağlar; önlerinde düşünceli düşünceli gezinmeye başlar. N. Müdürü oturduğu yerden doğrulur, işkence yapılanlara dönerek).

N. MÜDÜRÜ - Sizlere müstahak oluyor, düşünceli hareket etseydiniz bu işler başlarınıza gelmiyecekti. (Üçü de bitkin yüzlerini Nahiye Müdürüne çevirirler, onu nefret dolu nazarlarla süzerler. Onbaşı yazıcıya döner):

ONBAŞI - (Muradı işaret ederek) Bu neden sırılsıklam?

YAZICI - (Kekeliyerek) Şey... Onbaşım, bayılmıştı da, kendisine gelebilmesi için başına soğuk su dökmüştük.

ONBAŞI - (Erlere hitaben) Anlaşıldı haydi siz de çıkın! (Erler selâm verip çıkarlar).

MUHTAR - (Oturduğu yerden uluorta söylenir) Böyle inat edecek olurlarsa, pek yakında mezarları kazılır. Yazık, üzülürüm doğrusu, ne de olsa bunca yıl komşuyduk. Bir arada iyi kötü günlerimiz olmuştur.

AĞA - Ne yazzık ki her insan komşuluk hakkının ne demek olduğunu bilemiyor.

N. MÜDÜRÜ - Temenni ederim ki, bundan böyle fikirleri değişmiş ola, aksi taktirde Muhtarın dedikleri olabilir de......

(Onbaşı sağa sola gezinmekteyken Muradın Önünde durur, Kaşlarını çatarak gözlerine bakar, aynı şekilde ötekileri de süzer, Murada dönerek gür bir sesle haykırır):

ONBAŞI - Konuşulanları duyuyorsunuz, keçiliğiniz halâ devam ediyor mu? (Cevap alamaz, bağırarak tekrar sorar) Sana söylüyorum be adam! (Yine cevap alamaz, sinirlenir. Muradın diz kapaklarına iki tekme savurur. Murat kıvranarak yere yıkılır. Kız kardeşinin ve oğlunun yardımlarıyla tekrar ayağa kalkar. Fadiş, sızlanarak Onbaşıya intizarda bulunur).

FADİŞ - Babam, ne istiyorsunuz bizlerden? Kişi zalim olmaz. Bizler de insanız. Haksız yere işkence yapmak, Askerlere dayak attırmak insanlık vicdanına uyar mı hiç! Falakalara yıktırdığın yetmiyor da, bir de sen tekmeliyorsun. Birazcık olsun acıyın, mahremete gelin. Zorla hiç bir şey elde edilemez. Yakamızdan inin, bizleri Allah için azaat edin. Evimize gidelim. Etmeyin, eylemeyin!

ONBAŞI - (Fadişin yalvarışlarına alaylı alaylı kahkaha atar, ona doğru yaklaşır, ani bir hareketle karnın boşluğuna yumruk savurur. Kadın, yediği yumruğun tesiriyle olduğu yerde karın boşluğunu tutarak kıvranır. Onbaşı da asice homurdanır). İşte böyle, evet böyle olacak! Kızı ve tarlayı Ağaya vermediğiniz müddetçe daima böyle kıvranacaksınız. Yola gelinceye kadar bu haliniz devam edecek!

AĞA - (Sözde onlara acıyormuş gibi bir tavır takınır, ayağa kalkar. İşkence yapılanların önlerinde durup nasihat edercesine konuşur; ellerini de hareket etti-

rerek) Sizlere daha önce de söylemiştim. Bukadar inat etmeyin demiştim. Kızı ve tarlayı bana verecek olursanız, karşılıklı menfaatlarımız olur diye ilâvede bulunmuştum. Neyim eksik yani? Her şeyiyle mazbut adamım. Binlerce dönüm topraklarım var, şahsiyet sahibiyim, herkes tarafından sevildiğimi de ayrıca ifade etmek isterim. Böyle olunca reddimin sebeplerini bir türlü anlıyamıyorum. (Geçip yerine oturur).

ONBAŞI - (Bıyık altından gülümser) Bunu idrak etselerdi, zaten adam olurlardı, ama neredee...

(Elif, babasına, halasına ve kardeşine karakolda işkence yapıldığını haber almıştır. Babasının sandıktaki tabancasını kaptığı gibi karakolun yoluna düşer. Karakola yaklaşınca silâhını koynuna saklar, Onbaşının odasına yıldırım gibi girer. Orada bulunanlar Elifin bu telâşlı ve sert hareketine hiç bir manâ veremezler. Yüzüne alık alık bakarlar. Odada çıt yoktur, herkes sükût içerisindedir. Elifin ne yapmak istediğini öğrenmeye çalışmaktadırlar. Onbaşı aradaki sessizliği bozar, gülerek etrafındakilere bakar):

ONBAŞI - Gördünüz mü beyler! Kuş kendiliğinden kafese düştü. Şey... afedersiniz yanlış tabir ettim, yani Elif arzu ederek geldi diyecektim. (Ötekileri birbirlerine bakışarak tatsız tatsız gülerler. Muhtar, başıyla Onbaşının sözlerini tasdik eder).

MUHTAR - (Elifin yüzüne bakarak) Ne yapsın kızcağız? Onun aklı başında, elbette gelecekti. Babasına kalsaydı, bu işin olacağı yoktu.

ONBAŞI - (Tebessüm ederek Elife doğru yaklaşır, tam karşısında durur. Onu tepeden tırnağa süzer. Sonra, Murada ve Fadişe döner. Onları küçümseyerek gözden geçirir) Sahi be Muhtar, bu tarafını hiç

düşünmemiştim, Elif cidden akıllı kızmış. Babasına felan kalsaydı, belki de ömür boyunca evlenemiyecekti. (Elife dönerek) Öyle değil mi Elif? (Gülerek ona biraz daha yaklaşmak ister).

(Elif sert bir hareket yapar, geriye doğru sıçrar. Koynunda sakladığı tabancayı bir hamlede eline alır, namlusunu Onbasıya çevirir. Onbaşının ve oradakilerin gözleri korkuyla büyür. Şaşkın şaşkın Elife ve birbirlerine bakışırlar. Onbaşı yarı korkulu yarı ciddi yaklaşmak ister. Elif sert bir sesle, Onbaşıya haykırır).

ELİF - Yaklaşma Onbaşım, kurşunu yersin yoksa! (Onbaşı Onun bu tehdidinden korkar, ağır ağır geri geri çekilir. Orada bulunanlar halâ korku ve hayretler içerisinde Elif'e bakmaktadırlar. Elif bu kere oturanlara döner, ayağa kalkmaları için eliyle işaret eder, aldıran olmaz. Homurdanarak). Sizler de ayağa kalkın! (Yine aldırış eden olmaz). Size söylüyorum, Öyle alık alık yüzüme bakmayın! Kurşunu yemeden ayağa kalkın diyorum, yoksaa... (Sözünün sonunu getirmez)

(Ötekiler işin kötüye varacağını anlayınca ayağa kalkarlar. Elif, dördünü de karşı duvara sıralar, başını geriye doğru çevirir, babasına, halasına üzüntülü üzüntülü bakar. Sonra karşılarındakilere döner, kin dolu ifadelerle konuşur) Sizler hakikaten nefret edilecek insanlarmışsınız. İçimden sizleri gebertmek geliyor. Belli olmaz, düşündüklerimi yaparım da...

AĞA - (Kekeliyerek) Sen çıldırmışsın Elif! Ne yaptığının farkında mısın? Vurmak, öldürmek de ne oluyor? Bu kelimeler sana hiç yakışmıyor. Sonra, karakolu basıp, mensuplarını silâhla tehdit etmenin ağır suç olduğunu bilmiyor musun? Hakkında ka-

nuni takibat açılırsa en az yirmi sene hüküm giyersin, belkide idama kadar gidebilir.Fakat seni bir şartla bu cezadan kurtarabilirim. Benimle evlenmeyi kabul ettiğin takdirde, bu korkunç hareketin ortadan tamamen kalkacaktır. Aksi halde tehlikenin kucağında olduğunu unutma. Sana bütün arkadaşların huzurunda söz veriyorum, benimle evlenmeyi kabul ettiğin an seni köy hayatından kurtaracağım. Şehir hanımı yapacağım. Düşün, kapınızda uşaklarınız olacak, altında hususi araba bulunacak, istediğin her şeye kavuşacaksın. Sultanlar gibi yaşıyacaksın. Baban, halan, ağabeyin, hepiniz kurtulacaksınız. Refaha kavuşacaksınız.

N. MÜDÜRÜ - (Söze karışır nasihat edercesine Ağan sözlerini de tasdik eder) Ağa, makul konuşuyor kızım. «PEKİ» demeniz her bakımdan leyhinize olacaktır. Şahsen, ben de buna inanıyorum.

MUHTAR - Öyle ya, düğününde çifte davullar vurulacak, ayağına ikiz kurbanlar kesilecek. Haydi yavrucuğum, ağamızı üzme «EVET» deyiver gitsin Evlilik hayatında huzur bulacaksın. Hiç bir kıza nasip olmayan kocanız, yuvanızda saadetiniz, kucağınızda mini mini yavrularınız, kapınız da hizmetçileriniz bulunacak.

ONBAŞI - Elif Kızım, arkadaşlar doğru söylüyorlar. Peki de her şey bitsin cümlemiz kucaklaşıp gülüşelim.

ELİF - (İçini çekerek acı acı gülümser, Karşısındakileri küçümseyerek teker teker süzer, sesine çeki düzen verir, bazan hisli bazan ikaz edici şekilde ağır ağır konuzur. Sözleriniz bitti mi efendiler? Hepsi bu kadar mı? Başka diyecekleriniz kaldı mı? (Onlardan en ufak bircevap alamaz. Konuşmasına duy - gulu duygulu devam eder Muhtara dönerek). Ön-

ce sen söylermisin Muhtar Emmi? Onbeşlik kızını Ağa deyip, Şu dedesi yerindeki insan müsveddesine verdin. Sözde zengindi, toprak ağasıydı. Sorarım sana, zavallı kızıyın hangi gün yüzü gülmüştür, hangi gün konaklarda gezindi? Bunu hiç sorup öğrendin mi? Susmasana, konuş, cevap ver bana. Biliyorum, verecek cevabın yok. İşte cevabını ben veriyorum, kızın sefil ve perişan. (Eliyle Ağayı göstererek) Şu toprak ağasının kapısında bir köle muamelesi görmektedir. Onun karnını Ağan küfürleri dolduruyor, saadetini Ağan tekmelerinde, sopalarında buluyor. Tarladan tarlaya, ahırdan ahıra, şelekten şeleğe, esirler gibi koşuyor. Zavallı yavrucak! Gündüz Ağan kesesini, gece kucağını dolduruyor. Bunlar da yetmiyormuş gibi, evdeki üç karısına hizmet ediyor, boyun büküp kaderine ağlıyor. Bunun için durmadan sana beddua ediyor. Sözde köyün muhtarısın, bu köyde adaleti tecelli ettireceksin. Güleyim bari. (Hafifçe gülümser) Önce vargit, ateşe attığın o zavallı kızıyın adaletini tecelli ettir. Ama adalet kim, sen kimsin? Bunları idrak edecek kudreti sende göremiyorum. Köyün malı, canı namusu her şeyinden sen mesulsün. (Gülerek) Bu sözlere, bu mesuliyete bir daha güleyim bari. (Bağırarak) Biliyor musun Muhtar Emmi, en acısı sana amanet edilen mukaddes makam mühürü adına ben utanıyorum. Kirlettiğin o mühürün sorumluluğunu, bir vatandaş, bir köy kızı olarak düşündükçe, içim yanıyor, ar ediyorum.

Şu toprak ağası için beslediğiniz kirli düşüncelerinizi kalbinizden çıkartıp atın. Dürüst emeller benimseyin! İnsanlık duygularınızı, yetimlere, dullara, fakirlere, bizlere çevirin. N'olur, sizlere muhtaç olan zavallıları kucaklayın. N'olur kucaklayın da sizleri

başımıza taç edelim. (İçini çekerek susar, Muhtardan cevap beklercesine için için onu süzer.)

MUHTAR - (Elifin konuşmalarının tesiri altında kalmıştır. Utancından başını önüne eğer, içini çekerek acı acı mırıldanır) Haklısın kızım! Şu andaki konuşmalarınla gerçek yolumu tayin etmiş bulunuyorum. Sözlerin içimi yaktı. Gönlüme kan döktün! Açıkcası yıktın yavrum beni, yıktın! Bunları söylemeden önce alnıma bir kurşun sıksaydın n'olurdu yani? (Yanaklarına doğru iki damla yaş dökülür, gözlerini elinin tersiye silerek) Affet beni yavrum, suçumu hayatımla dahi ödeyemeyeceğimi sanıyorum... (Susar, başını önüne eğer, düşünmeye başlar).

ELİF - (Muhtarın bu hareketini büyük bir samimiyetle takdir eder) Seni affetmek bana yakışmaz Muhtar Emmi. Sen, yaptıklarıyın kötü olduğunu hissetmekle kendi kendini affetmiş oldun. Suçunuzu, kabahatınızı kabullandığınız için, büyüklüğünüzü ortaya dökdünüz (Ağır ağır Muhtara yaklaşır) ver elini öpeyim, (Muhtarın elini öptükten sonra geriye çekilir, Nahiye Müdürüne dönerek aynı hislerle konuşur):

— Size gelince efendim, Mülkiye Amirimizsiniz, Bucak dahil, çevremizin tek sorumlusu sizsiniz. Devletimizin temsilcisi olarak aramızda bulunuyorsunuz. Tüm şikâyetlerimizi, iyi - kötü dertleririmizin dermanını senin kapında arardık. Bizleri sizlerin anlaması icap ederdi. Haksızı cezalandırmak, kanuna teslim etmek size düşerdi, hatta vazifenizdi. Ama siz, bucakta Devleti temsil etmiyorsunuz, Ağan kirli emellerini temsil ediyorsunuz. Onun kanunsuz işlerine yardımcı oluyorsunuz. Kanunun size vermiş olduğu selâhiyeti kötüye kulla-

nıyorsunuz. Yaptığınız işin basitliğini anlamıyormusunuz? Toprak ağasına kendinizi neden sattınız? Makamınızı neden kirlettiniz? Bunun farkında olmuyor musunuz? Söylermisiniz bana, sizin buradaki gerçek vazifeniz nedir? Toprak ağasının çirkin emellerine mi hizmet etmek, yoksa kötü kişileri bulup cezalandırmak mı? Haksızları susturmak, haklıları uyarmak mı? Kanun, bunların hangisini emrediyor? Kendinizi Ağan parasına esir etmekle ne kadar küçüldüğünüzün farkında mısınız? Ben de senin bir kardeşin , bir yavrun, bir evlâdın sayılırım. Babam, halam, kardeşim arzu etmedikleri halde, sizler neden beni buna zorunan vermek istiyorsunuz?.

N. MÜDÜRÜ - (Utancından başını önüne eğer, yaptığı işin kanunsuz olduğunu idrak eden genç kızın karşısında dona kalır. Ona ne cevap vereceğini bir türlü kestiremez. Gözlerini bir noktaya diker, utanç dolu bir cevap verir) :

— Haksız olduğumu biliyorum kızım. İşte itiraf ediyorum, ben bu makama lâyık insan değilmişim ne var ki bir kere getirilmişim. Bunun için sizden af dilemeye bile hakkım yok. Şu anda ne istiyorsan, onu yapabilirsin. Öldürmek mi? Bunu yapa bilirsen ne mutlu sana! Vur, öldür, ne yaparsan yap, hiç bir makama şikâyetçi olmayacağım. Vicdanımın rahatlaması için beni af ettiğinizi söyleyin. Ondan sonra alnıma bir kurşun atın. Hakkım olmadığı halde, senden tekrar tekrar af diliyorum. N'olur affet beni yavrum. (Susar, başını önüne eğerek derin bir düşünceye dalar).

ELİF - (Memnunluk dolu nazarlarla N. Müdürünün yüzüne bakar, tatlı bir tebessümde bulunur, sonra On başıya dönerek, aynı duygularla bu kere ona sesle-

nir). Ya siz Onbaşım? Babama, halama, kardeşime neden haksız yere işkence yaptınız, yaptırdınız? Ağan parası — pulu, kutsal görevinizden, kanunlardan daha mı üstündü? Daha mı kuvvetliydi? Neden el kiri olan paraya kendinizi mahküm ettiniz? Bu mukaddes vazifenizi neden kötüye kullandınız? Tutumlarınızı tasvip edemiyorum. Sizler gibi kültürlü insanlar değilim, cahilim. Fakat karakol adına utanıyorum. Düşünün bir kere, dağda, ormanda kalıp yolumu şaşıracak olsaydım, canımı ve namusumu, ancak karakola emniyet ederdim. Bu şerefli çatının altına sığınırdım, başları dara gelenler, hiç şüphe yokki benim gibi düşünürlerdi. Benim gibi asker ocağına güvenirlerdi. Çünkü namusumuzu ancak bu mukaddes ocak koruyabilirdi. İnancımız büyüktür. Fakat...... (Onbaşı ileri atılarak sözü keser, yalvarırcasına):

ONBAŞI - Susun, n'olur konuşmayın. Ben, bu mukaddes ocağa lâyık insan olmadığımı anladım. Yeter artık, yüz karamı daha fazla yüzüme vurmayın, daha fazla konuşup içime kan dökmeyin. Şu anda ne istiyorsanız onu yaparım. Yemin ederim ki yapmağa hazırım. Yeter ki daha fazla konuşarak hırpalamayın beni. (Yüzünü elleriyle kapatarak) Yıkılırım ...., (Bağırır, başını önüne düşürerek öylece kalır).

ELİF - (Aldığı cevaplardan çok memnun kalır, ağır adımlarla masaya yaklaşır, elindeki silâhı masanın üzerine bırakarak) O halde buyürun, silâhımı alın. Bundan böyle vicdanınız neyi emrediyorsa onu yapın. (Geriye doğru çekilir, verecekleri kararı beklemeye başlar) (Sessizlik).

N. MÜDÜRÜ - (Ani bir kararla ileriye doğru atılır, Ağaya döner, hakaret dolu emredici sözlerle konuşur)

Sana ihtar ediyorum, şu andan itibaren haksız yere aldığın toprakları en kısa zamanda sahiplerine teslim edeceksin. Bununla beraber, üzerine çöreklendiğin Hazine topraklarını da terke mecbursun. Bu ve buna benzer, kanunsuz yollarla eline geçirdiğin bütün arazileri tesbite çalışacağım. Kanuni işleme tabi tutacağım. Emirlerimi yerine getirmediğin takdirde seni mahkeme kapılarında süründüreceğim. Tekrar ediyorum, beni kötülüğe icbar etme, aksi takdirde tırnaklarını sökerim...... (Onbaşı ileri atılarak Nahiye Müdürünün sözünü keser)

ONBAŞI - (Ağaya dönüp haykırarak konuşur) — Sana yirmidört saat müsaade ediyorum, ya Müdür Beyin emirleri yerine gelecek, ya da falakanın altında canın çıkacak.

MUHTAR - (Müdürle Onbaşının yanına gelerek) Bugüne dek yaptığın bütün kötülükleri köylüye anlatacağım. Senin her yerde nefretle anılmana önayak olacağım. Yüzüne tüküreceğim. İnsan kılığına bürünmüş bir yılan olduğunu ilân edeceğim. (Ellerini yumruk yaparak haykırır) Kafanı ezdireceğim, kafanı...

AĞA - (İşin büsbütün aleyhine döndüğünü anlayınca, ne yapacağını şaşırır, paniğe kapılır. Bir an önce oradan uzaklaşmak ister, fakat bunu da şerefine yediremez. Nahiye Müdürüne ve Onbaşıya döner, işi gürültüye boğmak ister sesinin çıktığı kadar bağırarak) Ben cümle fikirlerimden cayıyorum! Zaten sizlerle iş yapılmazdı, bunu daha önce bilmeliydim. Tarla da kız da sizlerin olsun. Yalnız sizlere verdiğim paracıklarımı geri iade edin. (Elini hareket ettirerek) — Hadi hadi, çabuk olun! Yüzlerinizi görmek istemiyorum artık. Gideceğim, gideceğim.

(Onbaşı ile N. Müdürü, ceplerinden kağıt paraları alarak Ağanı suratına fırlatırlar. Ağa ise bir yandan yere saçılan paraları toplar, Bir yandan da sert sert konuşur)..

— Ulan Muhtar! Eve varır varmaz, bir tekmede kızını fırlatıp kapıya atacağım! Köyde bundan böyle sana muhtarlık değil, bekçilik bile verdirmiyeceğim. (Eliyle Muhtarı işaret ederek) Seni, seni köyden, köyden, kovacağım, kovacağım. (Yerden topladığı paraları ceplerine rasgele doldurur).

MUHTAR - (Alaylı bir gülüşle) Korkarım bu köyden sen gideceksin sen! Kızıma gelince, senin kapı dışarı etmene ihtiyaç kalmayacak, ondan af dileyip eve getireceğim.

ONBAŞI - (N. Müdürüyle bir şeyler fısıldaşaşırlar, sonra kapıya doğru ilerler, karakol yazıcısına seslenir)
—Yazıcı yazıcı.........

YAZICI - (İçerden sesi duyulur) Buyurun Onbaşım?

ONBAŞI - Yanına iki asker al, derhal buraya gelin!

YAZICI - Başüstüne Kumandanım! (Biraz sonra iki asker ve yazıcı içeri girerler.)

ONBAŞI - (Ağayı göstererek sert bir lisanla emir verir) Şu herifi derhal nazarete alın!

YAZICI - (Durumu bilmediği için şaşırır kekeliyerek) Şey... kumandanım! Yani, Ağayı mı ,demek istediniz?

ONBAŞI - (Yazıcıya kızarak) Ne Ağası be, şu herifi diyorum sana...

YAZICI - (Onbaşının sert hareketinden korkar, Ağan aleyhinde bir şeyler döndüğünü sezer, kuvvetlice Ağan kolundan yakalar, diğer erler de ona yardımcı olurlar, ağayı kapıya doğru sürüklerler. Ağa gitmek istemez, direnir, Oradakileri tehdit edercesine bağırarak söylenir):

AĞA - Eyyy... Onbaşı, Onbaşı! Beni nezarete attıramazsın! Bu yaptığınıza haksızlık derler! Hakkınızda şikâyetçiyim. Unutmayın ki benim partim iktidarda! Sizleri perişan ettireceğim, sınırlar haricine sürdüreceğim, rübbelerinizi söyduracağım! Ocaklarınızı söğündüreceğim! Bunları yapmak boynumun borcu olsun!

(Erlerle birlikte dışarı çıkar. Ötekiler de arkasından bakarlar; alaylı alaylı gülerler! Diğer köşede olanları büyük bir memnuniyetle seyre dalan Elifin, gözü babasına, halasına ve kardeşine kayar. Koşarak onlarla kucaklaşır. Nahiye Müdürü, Onbaşı, Muhtar da mahçup mahçup onlara bakarlar. Bu arada Murat başını çevirerek onlara bakar, gülerek yanlarına yaklaşır, karşılarında durur):

MURAT - Üzülmeyin, üçünüze de teşekkür ederim! Yine en sonunda adaleti tecelli ettirdiniz. Artık bundan böyle adaletin varlığına inanıyorum. (Tatlı tatlı yüzlerine bakarak gülümser).

FADİŞ - (Koşarak gelir) Ben de inanıyorum, ben de...

MUSA - (Koşarak gelir) Yaşasın adalet! Ben de inanıyorum!

ELİF - (Ağır ağır Onlara doğru yaklaşır, gülerek) Verin elinizi öpeyim! Üçünün de ellerini öper. Ani bir kararla hepsi ayrı ayrı kucaklaşırlar. Bu arada Anadolunun kahramanlık türküleri duyulur ve perde ağır ağır iner..................)



İlhan Püsküllüoğlu



MEŞELİK

Çukurova sarısıcağının çilesini çeken, ağalarını ve hiyerarşinin çeşitli basamaklarındaki yöneticilerini olduğu kadar yöresel âdetlerini, geleneklerini, şivesini pek iyi tanıyan İlhan Püsküllüoğlu elimizdeki «Meşelik» oyununu yazmış.

Çukurova'nın «ağa» tipini, ihanet içindeki yöneticilerini, partizanını gücünce gözler önüne seriyor. Bununla da kalmıyor, arasından koptuğu Çukurova köylüsünü tüm dert ve çilesi, olanca mertliği, geleneği, folkloru, şivesi ile veriyor.

Sanatın daha iyiye, daha güzele, daha doğruya yönelmek ve yöneltmek işlevi, yazarı ilginç bir çözüm yoluna getirmekte. Süregelen çıkar çatışmaları, halktan, emekten, emekçiden, köylüden yana bir çözüm yolu ile sonuçlanacaktır. Başka bir deyişle iyinin, güzelin, doğrunun egemen olacağı sonucuna ulaşılmaktadır. Demek ki bu oyunda «ağa» nın köylümüzü, ihanet eden yöneticinin devlet otoritesini temsil eden yöneticiyi deyimleyemeyeceği açıkça belirtilmiş oluyor.

Evet, İlhan Püsküllüoğlu haklıdır. Meşelik kavgasının sona ermesini ve defne dallarının hepimizin ellerinde olmasını bekliyoruz.

5 Lira